

มาตรการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์ฝึก
และอบรมเด็กและเยาวชน

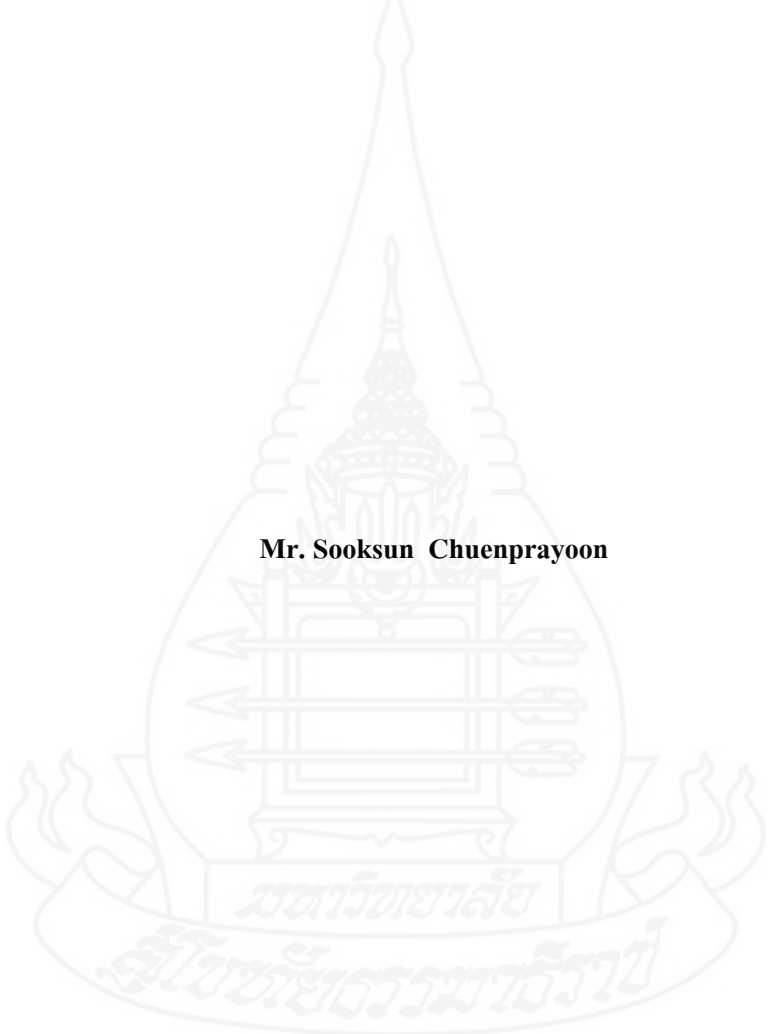
นายสุกสันต์ ชื่นประยูร

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2557

**Measures to Follow up on Juvenile Offenders After Release
from Juvenile Training Centers**

Mr. Sooksun Chuenprayoon

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Public Law
School of Law
Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ มาตรการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์ฝึก
และอบรมเด็กและเยาวชน
ชื่อและนามสกุล นายสุขสันต์ ชื่นประยูร
วิชาเอก กฎหมายมหาชน
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริพันธ์ พลรบ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2558

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประชานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริพันธ์ พลรบ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ภานิณี กิจพ่อคำ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุมาศ ชัดเงางาม)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษา คั่นคว้ออิสระ มาตรการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์ฝึก
และอบรมเด็กและเยาวชน

ผู้ศึกษา นายสุขสันต์ ชื่นประยูร **รหัสนักศึกษา** 2564002075 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริพันธ์ พลรบ **ปีการศึกษา** 2557

บทคัดย่อ

การศึกษาคั่นคว้ออิสระ เรื่องมาตรการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์ฝึกและ
อบรมเด็กและเยาวชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิดและเหตุผลในการติดตามเด็กและเยาวชน
ภายหลังได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทาง
กฎหมายและแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม คือ สถานพินิจและศูนย์ฝึกและอบรม
เด็กและเยาวชน และครอบครัว ชุมชนที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ และเพื่อหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไข
พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวในประเด็นกรณีศึกษา

การศึกษาคั่นคว้ออิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิจัยทางเอกสาร โดยทำการศึกษา
จากหนังสือ บทความ เอกสาร งานวิจัย ตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัย และ
นำมาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและข้อเสนอแนะของการวิจัยต่อไป และหาข้อมูลจากเอกสารของ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ผลจากการศึกษา พบว่า ภายหลังที่เด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรม
แล้ว แม้จะมีการติดตามพฤติกรรมหรือความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชนอีกเป็นระยะเวลา 1 ปี แต่ก็ไม่สามารถ
ที่จะส่งเสริมหรือช่วยเหลือให้เด็กและเยาวชนผ่านพ้นวันเสี่ยงต่อสังคมอาชญากรรมได้ เพราะการ
ติดตามเด็กและเยาวชนไม่ใช่งานหลักของศูนย์ฝึกและอบรม จะมีก็เพียงแต่นักสังคมสงเคราะห์ซึ่งมีใน
ศูนย์ฝึกและอบรมแห่งละ 1-2 คน จำนวน 18 แห่งทั่วประเทศไทย การจะติดตามเด็กและเยาวชนที่ปล่อย
จากศูนย์ฝึกและอบรมซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่มาจากทุกจังหวัด จำนวน 77 จังหวัด นั้น ไม่อาจเป็นไปได้
ด้วยเงื่อนไขของอัตรากำลังเจ้าหน้าที่และยังไม่มีความชัดเจนในกฎหมายใดบัญญัติมาตรการการทำงานนี้ โดยเฉพาะ
พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวก็ไม่ได้บัญญัติการ
ทำงานในเรื่องนี้ การศึกษาพบว่าควรรูปแบบขององค์กร 180 ในประเทศเนเธอร์แลนด์มาใช้คือการมี
IRC เจ้าหน้าที่ที่เป็นตัวกลางในการจะหาเครือข่ายและส่งเด็กและเยาวชนต่อให้กับเครือข่ายไม่ว่าจะเป็น
สถาบันการศึกษา นายจ้าง ครอบครัว ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน และต้องมีการกำหนดรูปแบบงาน
ให้ชัดเจนเป็นกฎหมายเพื่อให้มีงบประมาณ อัตรากำลังรองรับต่อไป

คำสำคัญ มาตรการติดตาม เด็กและเยาวชน ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

Independent Study title: Measures to Follow up on Juvenile Offenders After Release from Juvenile Training Centers

Author: Mr. Sooksun Chuenprayoon; **ID:** 2564002075; **Degree:** Master of Laws;

Independent Study advisor: Siriphan Polrop, Assistant Professor;

Academic year: 2014

Abstract

The objectives of this research were to study the reasons for and concepts about following up on child and youth offenders after they are released from juvenile detention centers, in order to analyze the legal measures and practices of related agencies in the justice system, including penitentiaries, juvenile training centers, families, and communities, and to seek approaches for revising relevant aspects of the Juvenile and Family Court Act and the Juvenile and Family Criminal Procedure Act.

This was a qualitative study based on documentary research consisting of related books, articles, reports, and laws, as well as documents from the Department of Juvenile Observation and Protection, with an aim to analyze the problem, reach conclusions and form recommendations for legislative reform and further research.

The results showed that even though the juvenile training centers follow up on the behavior and well being of their charges for one year after their release, it is not possible to effectively assist them or protect them from the risks of life in criminal society because following up is not one of the major tasks of the personnel at the centers. Each of the 18 juvenile training centers in the country employs only one or two welfare officers who are in charge of follow up along with many other jobs, so the work force is not sufficient to thoroughly look after the released youth who come from all 77 provinces. The follow up work is not specifically covered in any law, including the Juvenile and Family Court Act and the Juvenile and Family Criminal Procedure Act. The researcher recommends that Thailand should implement measures similar to that of the 180 Organization in the Netherlands, with an IRC official as a mediator to find a network, such as an educational institution, employer, family, community, or public or private organization, to support the juvenile who is newly released. The framework and details of the follow up measures should be clearly written in a law so that it will be supported with a dedicated budget and personnel.

Keywords: Juvenile follow up, Youth offender monitoring, Rehabilitation, Youth detention

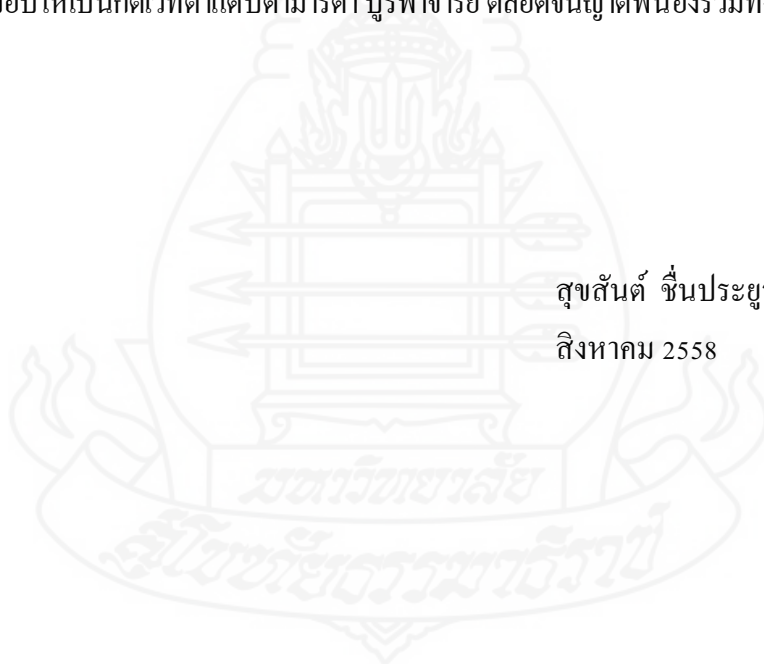
กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเมตตากรุณาของคณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระทุกท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์สิริพันธ์ พลรบ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้ข้อคิด คำแนะนำต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ขอกราบขอพระคุณรองศาสตราจารย์ภานิณี กิจพอคำ กรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ข้อสังเกตในประเด็นที่มีคุณค่า ซึ่งทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

ท้ายที่สุด ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาที่ได้อุปการะเลี้ยงดูและให้ทุกสิ่งแก่ผู้เขียนตลอดมา ขอขอบคุณญาติพี่น้องและเพื่อนๆ ทุกคนที่เป็นผู้ให้กำลังใจผู้เขียนเสมอมา คุณความดีของการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ หากมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขอมอบให้เป็นกตเวทิตาแด่บิดามารดา บุรพจารย์ ตลอดจนญาติพี่น้องรวมทั้งผู้มีพระคุณทุกท่าน

สุขสันต์ ชื่นประยูร

สิงหาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2.วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
3.ขอบเขตการค้นคว้าอิสระ	4
4.ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษา	4
5.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนและมาตรการดำเนินคดีของ ต่างประเทศ	6
1. แนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับสิทธิเด็ก	6
1.1 อารัมภบทอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก	6
1.2 กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรม เกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชนหรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง	10
1.3 ข้อเสนอแนะของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน (ข้อเสนอแนะแห่งกรุงเวียนนา)	12
1.4 กฎบัตรสหประชาชาติว่าด้วยศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ	14
1.5 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 (พ.ศ.2491)	14
1.6 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ค.ศ.1966 (พ.ศ.2509).....	14
1.7 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสิทธิ ทางการเมือง ค.ศ.1959 (พ.ศ.2502)	15

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2. หลักอาชญาวิทยา	15
2.1 ทฤษฎีอาชญาวิทยาของสำนักอาชญาวิทยาคลาสสิก	15
2.2 แนวคิดของสำนักโปซิทิฟ	15
2.3 ทฤษฎีอาชญาวิทยาของสำนักอาชญาวิทยาเชิงสังคม	16
2.4 ทฤษฎีอาชญาวิทยาเชิงสังคมวิทยาและบูรณาการ	16
2.5 ทฤษฎีที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด	18
2.6 ทฤษฎีอาชญาวิทยาว่าด้วยการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน	19
3. แนวคิดการดูแลเด็กผู้กระทำผิดและมาตรการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย ของต่างประเทศ	20
3.1 ทฤษฎีของศาลคดีเด็กและเยาวชนของสหรัฐอเมริกา	20
3.2 องค์กรเอกชนที่ดำเนินการโดยภาครัฐที่ดูแลเด็กและเยาวชนภายหลัง เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของประเทศเนเธอร์แลนด์	23
บทที่ 3 แนวคิดและกฎหมายเกี่ยวกับการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย จากศูนย์ฝึกและอบรมของประเทศไทย	35
1. สิทธิเด็กและเยาวชนตามกฎหมายไทยและปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็ก	35
1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	35
1.2 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ.2553	38
1.3 ปัจจัยที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน	39
2. มาตรการของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในประเทศไทย	42
2.1 แนวคิดและการทำงานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	42
2.2 มาตรการและการดำเนินงานในศูนย์ฝึกและอบรม	45
3. มาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัว	47
3.1 แนวคิดและการทำงานของศาลเยาวชนและครอบครัว	47
3.2 แนวคิดและมาตรการติดตามเด็กและเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรม	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 บทวิเคราะห์เกี่ยวกับมาตรการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรม	69
1. วิเคราะห์มาตรการการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์ฝึกและอบรม ..	69
2. มาตรการที่เหมาะสมในการติดตามเด็กและเยาวชน	70
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	75
1. บทสรุป	75
2. ข้อเสนอแนะ	76
บรรณานุกรม	78
ประวัติผู้ศึกษา	82

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบกระบวนการค้นคว้า-ใหม่ในการดูแลเยาวชน	24
ตารางที่ 3.1 สถิติการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์และอบรมทั่วประเทศ ในปี พ.ศ.2554	52
ตารางที่ 3.2 สถิติการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์และอบรมทั่วประเทศ ในปี พ.ศ.2555	53
ตารางที่ 3.3 สถิติการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์และอบรมทั่วประเทศ ในปี พ.ศ.2556	54

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลังจากเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกฎหมายทางอาญาจนถูกดำเนินคดีและได้รับคำพิพากษาหรือคำตัดสินของศาลเยาวชนและครอบครัวแล้ว บางคนจะถูกส่งตัวเข้ารับการฝึกและอบรมที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ในเขตอำนาจศาลที่เยาวชนกระทำความผิดหรือในเขตอำนาจศาลที่เด็กและเยาวชนมีภูมิลำเนาอยู่ โดยในระหว่างที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจะได้รับการดูแล การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู การพัฒนาพฤตินิสัย และสงเคราะห์ต่างๆ จากศูนย์ฝึกและอบรมที่เด็กและเยาวชนต้องเข้าไปรับการฝึกและอบรม โดยจุดมุ่งหมายของการฝึกและอบรมก็เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับตนเป็นคนดีและกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ทั้งยังได้เรียนวิชาสามัญ เช่น การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย อีกทั้งยังได้เรียนวิชาชีพ เช่น งานด้านช่างเชื่อม งานจักรสาน การผลิตสบู่ ยาสมุนไพร การทำสวนเกษตรแบบพอเพียง เป็นต้น แต่ภายหลังจากที่เด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมแล้ว เด็กและเยาวชนก็จะกลับไปอยู่กับผู้ปกครองหรือกลับไปใช้ชีวิตอย่างเดิม ซึ่งบางครั้งสภาพแวดล้อมที่เด็กและเยาวชนกลับไปอยู่ก็ไม่เป็นคุณแก่การจะกลับตนเป็นคนดีของสังคมได้ การติดตามเด็กและเยาวชนหลังจากออกจากกระบวนการยุติธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยดูแลเด็กและเยาวชนแบบกระบวนการต่อเนื่องในการที่จะช่วยเหลือเด็กและเยาวชนให้ได้รับการยอมรับจากสังคม กลับไปมีอาชีพและได้รับการกลับคืนสู่ชุมชนและครอบครัวอย่างปกติสุข แต่การติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังจากเด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมยังไม่มีระบบที่ชัดเจน เพราะยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูลในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนระหว่างหน่วยงานของภาครัฐด้วยกัน ภาครัฐกับเอกชนและชุมชน และยังไม่มียุทธศาสตร์ติดตามเยาวชนเมื่อกลับไปสู่ครอบครัวแล้วในระยะที่เยาวชนจะแกร่งกล้าพอจะดำเนินชีวิตเอง รวมทั้งยังขาดการเสริมสร้าง สนับสนุน และประสานงานให้ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งจะเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ทั้งยังส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีพัฒนาการไปในทางที่ดี ให้ความช่วยเหลือและประเมินความพร้อมของเด็กและเยาวชนภายหลังจากกลับไปอยู่กับครอบครัวและชุมชน

ห้างร้าน หรือสถานที่ทำงานส่วนใหญ่มักเลือกที่จะรับผู้ที่ไม่เคยผ่านการดำเนินคดีเข้าทำงาน เพราะไม่มีข้อต่อรองใดที่เป็นเงื่อนไขบวกในการให้รับเด็กและเยาวชนที่ออกจากศูนย์ฝึกและอบรม ซึ่งไม่เหมือนกรณีคนพิการจะได้รับการลดหย่อนภาษีเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นายจ้างอยากจะจ้างคนพิการเพราะนายจ้างมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับการเลือกที่จะทดลองบุคลากรดังกล่าว¹ หรือกรณีของต่างประเทศที่ภาครัฐช่วยจ่ายค่าจ้างในช่วงทดลองงานเป็นระยะเวลา 6 เดือน เพื่อให้ให้นายจ้างเกิดแรงจูงใจที่จะจ้างเด็กและเยาวชน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกลับมาทบทวนว่า ภาครัฐควรจะให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนหลังปล่อยจากศูนย์ฝึกกับไปอยู่กับครอบครัวหรือชุมชนของเขาแล้ว จะสามารถให้เด็กและเยาวชนไปเป็นส่วนหนึ่งที่ดีและพัฒนาสังคมให้ยั่งยืนต่อไปได้อย่างไร อย่างเช่น เพิ่มบทบาทญาติอำนาจหน้าที่ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้มีหน้าที่ดูแลติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังการได้รับปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมตามระยะเวลาที่สมควร และบัญญัติให้มีตำแหน่งงานเช่น นักสังคมสงเคราะห์ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ชุมชน หรือนายจ้างในการจะประสานหรือกำกับดูแลการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยตัว และควรบัญญัติให้รัฐ ได้มีส่วนช่วยให้เด็กและเยาวชนได้รับโอกาสในการจะเข้าทำงานหรือกลับคืนสู่สังคมด้วยดี เช่น ร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าจ้างให้กับลูกจ้างในช่วงระยะเวลาการทดลองงาน เพื่อให้ให้นายจ้างได้เกิดความรู้สึกว่า อยากให้เด็กและเยาวชนได้ทดลองทำงานเพราะไม่ต้องจ่ายเงินเท่ากับจ้างบุคคลอื่น อันเป็นการลดทัศนคติด้านลบในเรื่องการมองว่า เด็กและเยาวชนเคยผ่านการควบคุมในคดีอาญา เพราะหากไม่มีข้อแตกต่างดังกล่าว นายจ้างก็มักจะไม่เลือกที่จะจ้างเด็กและเยาวชนที่ออกจากศูนย์ฝึกและอบรมที่สังคมมองว่า เป็นคนไม่ดี

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาแนวความคิดและเหตุผลในการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึก

2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายและแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม คือ สถานพินิจและศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และครอบครัวชุมชนที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่

¹ วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์, *กฎหมายและประโยชน์ทางภาษีในการจ้างงานคนพิการ และสิทธิประโยชน์อื่นสำหรับนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่จ้างแรงงานคนพิการ* กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. กรุงเทพมหานคร, 2557

2.3 เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวในประเด็นกรณีศึกษา

3. ขอบเขตการค้นคว้าอิสระ

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำ ความผิด ภายหลังจากได้รับการปล่อยตัว โดยศึกษาจากปฏิญญาสากลว่า ด้วยสิทธิมนุษยชน อนุสัญญาว่า ด้วยสิทธิเด็ก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ ของสหประชาชาติว่า ด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน การดำเนินการต่อเด็ก และเยาวชนภายหลังจากได้รับการปล่อยตัวจากกระบวนการยุติธรรมของประเทศเนเธอร์แลนด์ การดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในต่างประเทศ รวมทั้งศึกษาจากตัวพระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 งานวิจัยและวารสาร ที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาความเหมาะสมในการจัดหามาตรการในการดูแลหรือติดตามเด็กและเยาวชน ภายหลังจากได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกฯ

4. ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิจัยเอกสาร โดยทำการศึกษาจากหนังสือ บทความ เอกสาร งานวิจัย ตัวอย่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัย และนำมา วิเคราะห์เพื่อนำไปสู่อุปสรรคและข้อเสนอแนะของการวิจัยต่อไป และหาข้อมูลจากเอกสารของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ได้เข้าใจแนวคิด และการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ในลักษณะ การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู จากหน่วยงานราชการ ครอบครัว ชุมชน

5.2 ได้ทราบมาตรการทางกฎหมายและแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานในกระบวนการ ยุติธรรม คือ สถานพินิจและศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

5.3 การปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี
เยาวชนและครอบครัวในประเด็นกรณีศึกษาเพื่อให้เกิดการต่อยอดในการปฏิบัติงานด้านการดูแล
เด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์ฝึกและอบรม

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน และมาตรการดำเนินคดีของต่างประเทศ

1. แนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับสิทธิเด็ก

เด็กและเยาวชนถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่จะสืบต่อความเป็นชาติในอนาคต จึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและการคุ้มครองให้รอดพ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้คนในสังคม แนวคิดเรื่องสิทธิเด็กจึงเป็นประเด็นที่สำคัญในด้านสิทธิมนุษยชน และการล่วงละเมิดต่อสิทธิเด็กเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเพิกเฉยได้ การปฏิบัติเพื่อการคุ้มครองประชาชนโดยรัฐ จึงต้องคำนึงถึงสถานะ อายุ การเจริญเติบโตและพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ การมีส่วนร่วมของครอบครัว สังคมของเด็กและเยาวชนด้วยเป็นสำคัญ ปัจจุบันเรื่องเกี่ยวกับสิทธิเด็กเป็นที่สนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งในระดับชุมชน สังคม ระดับชาติและระดับสากล บิดามารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กและพัฒนาการที่ดีต่อเด็ก และชุมชน รัฐบาล องค์กร สถานบันต่างๆ ทางสังคมทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีส่วนร่วมในการร่วมกันพัฒนา ปกป้อง คุ้มครอง พิทักษ์สิทธิเด็ก มิให้ถูกทอดทิ้ง ถูกเอารัดเอาเปรียบ และให้การพัฒนาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันอย่างทั่วถึง

1.1 อารัมภบทอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก²

รัฐภาคีแห่งอนุสัญญานี้พิจารณาว่า...ตามหลักการที่ประกาศในกฎบัตรสหประชาชาตินั้นเชื่อว่า ครอบครัวในฐานะเป็นกลุ่มพื้นฐานของสังคมและเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติสำหรับการเจริญเติบโตและความอยู่ดีกินดีของสมาชิกทุกคน โดยเฉพาะเด็กควรจะได้รับ การคุ้มครองและการช่วยเหลือที่จำเป็นเพื่อที่จะสามารถมีความรับผิดชอบในชุมชนของตนได้อย่างเต็มที่

² Convention on the Rights of the Child 1989

ยอมรับว่า เพื่อให้เด็กพัฒนาบุคลิกภาพได้อย่างกลมกลืนและเต็มທີ່ที่จะดำรงชีวิตที่เป็นตัวของตัวเองในสังคม และควรเลี้ยงดูเด็กตามเจตนารมณ์แห่งอุดมคติที่ประกาศไว้ในกฎบัตรของสหประชาชาติ โดยเฉพาะเจตนารมณ์แห่งสันติภาพ ศักดิ์ศรี ความอดกลั้น เสรีภาพ ความเสมอภาค และความเป็นเอกภาพ

คำนึงถึงว่า ได้มีการระบุถึงความจำเป็นที่จะขยายการดูแลโดยเฉพาะแก่เด็กในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1924 และในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งสมัชชาได้รับเอาเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ. 1959 และได้มีการยอมรับในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในกติกาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (โดยเฉพาะข้อ 23 และข้อ 24) ในกติกาสากลว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (โดยเฉพาะข้อ 10) และในธรรมนูญและตราสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของทบวงการชำนัญพิเศษ และองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของเด็ก

ยอมรับว่า ประเทศทั้งปวงในโลกมีเด็กที่ดำรงชีวิตอยู่ในสภาวะที่ยากลำบากอย่างยิ่ง และเขาเหล่านั้นจำเป็นต้องได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ

พิจารณาตามสมควรถึงความสำคัญของประเพณี และค่านิยมทางวัฒนธรรมของชนแต่ละกลุ่มที่มีต่อการคุ้มครองและพัฒนาการอย่างกลมกลืนของเด็ก

ยอมรับ ความสำคัญของความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของเด็กในทุกๆ ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนา

1.1.1 ข้อ 1 เพื่อความมุ่งประสงค์แห่งอนุสัญญานี้ เด็ก หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่อายุต่ำกว่าสิบแปดปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น

1.1.2 ข้อ 2 1) รัฐภาคีจะเคารพและประกันสิทธิตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ แก่เด็กแต่ละคนที่อยู่ในเขตอำนาจของตน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติไม่ว่าชนิดใดๆ โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น ต้นกำเนิดทางชาติชาติพันธุ์ หรือสังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิดหรือสถานะอื่นๆ ของเด็ก หรือบิดา มารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย

2) รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง เพื่อที่จะประกันว่า เด็กได้รับการคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติ หรือการลงโทษในทุกรูปแบบ บนพื้นฐานของสถานภาพ กิจกรรมความคิดเห็นที่แสดงออกหรือความเชื่อของบิดา มารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือสมาชิกในครอบครัวของเด็ก

1.1.3 ข้อ 3 1) ในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็ก ไม่ว่าจะกระทำโดยสถาบัน สังคมสงเคราะห์ของรัฐหรือเอกชน ศาลยุติธรรม หน่วยงานฝ่ายบริหาร หรือองค์กรนิติบัญญัติ ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรก

2) รัฐภาคีรับที่จะประกันให้มีการคุ้มครองและการดูแลแก่เด็ก เท่าที่จำเป็นสำหรับความอยู่ดีของเด็ก โดยคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือบุคคลอื่นที่รับผิดชอบเด็กนั้นตามกฎหมายด้วย และเพื่อการนี้จะดำเนินมาตรการทาง นิติบัญญัติและบริหารที่เหมาะสมทั้งปวง

3) รัฐภาคีจะประกันว่า สถาบัน การบริการ และการอำนวยความสะดวก ที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการดูแลหรือการคุ้มครองเด็กนั้น จะเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้กำหนด ไว้โดยหน่วยงานที่มีอำนาจ โดยเฉพาะในด้านความปลอดภัยสุขภาพ และในเรื่องจำนวนและความ เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ

1.1.4 ข้อ 5 รัฐภาคีจะเคารพต่อความรับผิดชอบ สิทธิ และหน้าที่ของบิดามารดา หรือของสมาชิกของครอบครัวขยายหรือชุมชน ซึ่งกำหนดไว้โดยขนบธรรมเนียมในท้องถิ่น หรือของผู้ปกครองตามกฎหมายหรือบุคคลอื่นที่รับผิดชอบต่อเด็กตามกฎหมาย ในอันที่จะให้ แนวทางและการแนะแนวตามที่เหมาะสมในการใช้สิทธิของเด็กตามที่อนุสัญญานี้ให้การรับรอง ในลักษณะที่สอดคล้องกับความสามารถที่พัฒนาตามวัยของเด็ก

1.1.5 ข้อ 18 ... (3) รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวงที่จะประกันว่า บุตรของบิดามารดาที่ต้องทำงานมีสิทธิได้รับประโยชน์จากการบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก เกี่ยวกับการดูแลเด็กที่พวกเขาจะมีสิทธิจะได้

1.1.6 ข้อ 20 1) เด็กที่ถูกพรากจากสภาพครอบครัว ไม่ว่าจะโดยถาวรหรือ ชั่วคราว หรือที่ไม่อาจปล่อยให้อยู่ในสภาพที่ว่านั้น เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเอง จะได้รับการ คุ้มครองและความช่วยเหลือพิเศษที่จัดให้โดยรัฐ

2) รัฐภาคีจะประกันให้มีการดูแลแก่เด็กเช่นว่านั้นตามกฎหมายภายใน

3) นอกเหนือจากประการอื่นแล้ว การดูแลดังกล่าวอาจรวมถึงการ จัดหา ผู้อุปถัมภ์กักพาลาห์ของกฎหมายอิสลาม การรับบุตรบุญธรรม หรือถ้าจำเป็นการจัดให้อยู่ใน ความดูแลของสถาบันที่เหมาะสมสำหรับการดูแลเด็ก ในการพิจารณาถึงหนทางแก้ไขให้คำนึงถึง การควรให้ความต่อเนื่องในการเลี้ยงดูเด็ก และภูมิหลังทางชาติพันธุ์ ศาสนาและวัฒนธรรมและ ภาษาของเด็ก

1.1.7 ข้อ 23 1) รัฐภาคียอมรับว่าเด็กที่พิการทางร่างกายหรือจิต ควรมีชีวิตที่สมบูรณ์ และปกติสุขในสถานะที่ประกันในศักดิ์ศรี ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและเอื้ออำนวยให้เด็กมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในชุมชน

1.1.8 ข้อ 37 รัฐภาคีประกันว่า

1) จะไม่มีเด็กคนใดได้รับการทรมาน หรือถูกปฏิบัติ หรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้า จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัวสำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

2) จะไม่มีเด็กคนใดถูกริดรอนเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยผลการการจับกุมกักขังหรือจำคุกเด็กจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย และจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น และให้มีระยะเวลาที่สั้นที่สุดอย่างเหมาะสม

3) เด็กทุกคนที่ถูกริดรอนเสรีภาพจะได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรม และด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ และในลักษณะที่คำนึงถึงความต้องการของบุคคลในวัยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กทุกคนที่ถูกริดรอนเสรีภาพจะต้องถูกแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่าจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่จะไม่แยกเช่นนั้น และเด็กจะมีสิทธิที่จะคงการติดต่อกับครอบครัวทางหนังสือ โต้ตอบและการเยี่ยมเยียน เว้นแต่ในสภาพการณ์พิเศษ

4) เด็กทุกคนที่ถูกริดรอนเสรีภาพมีสิทธิที่จะขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือทางอื่นที่เหมาะสมโดยพลัน ตลอดจนสิทธิที่จะคัดค้านความชอบด้วยกฎหมายของการริดรอนเสรีภาพของเขาต่อศาล หรือหน่วยงานที่มีอำนาจอื่นที่เป็นอิสระและเป็นกลาง และที่จะได้รับคำวินิจฉัยโดยพลันต่อการดำเนินการเช่นว่า

1.1.9 ข้อ 39 รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ที่จะส่งเสริมการฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจ และการกลับคืนสู่สังคมของเด็กที่ได้รับเคราะห์จากการละเลยในรูปแบบใดๆ การแสวงงประโยชน์ การกระทำอันมิชอบ การทรมานหรือ การลงโทษ หรือการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้าโดยรูปอื่น หรือการพิพาทกันด้วยอาวุธ การฟื้นฟูหรือการกลับคืนสู่สังคมดังกล่าว จะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ การเคารพตนเองและศักดิ์ศรีของเด็ก

1.1.10 ข้อ 40 1) รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ที่จะได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ซึ่งจะเสริมความเคารพของเด็กต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่น ในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม และการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม

1.1.11 ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเมื่อปี พ.ศ.2535 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กจึงเป็นสิ่งที่หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเอกชนที่ทำงานด้านสังคม สงเคราะห์ต้องคำนึงหลักในอนุสัญญานี้ในการจะปฏิบัติต่อเด็ก โดยศาลเยาวชนและครอบครัวได้นำหลักการดังกล่าวมาใช้ในการทำงาน การจะพิจารณาคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำ ความผิดก็ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก ในการจะมีคำพิพากษาลงโทษ เด็กก็จะลงโทษบนพื้นฐานของสถานภาพ กิจกรรม ความคิดเห็นที่แสดงออกหรือความเชื่อของบิดามารดา ผู้ปกครอง และจะส่งเสริมการฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจและการกลับคืนสู่สังคมของเด็ก ที่ได้รับการลงโทษ โดยการฟื้นฟูหรือการกลับคืนสู่สังคมดังกล่าวจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ การเคารพตนเองและศักดิ์ศรีของเด็กพร้อมกับคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม และการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม

1.2 กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับ แก่คดีเด็กและเยาวชนหรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง³

1.2.1 ข้อ 11.3 การพ้นจากระบบ ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการส่งให้ชุมชนที่เหมาะสม หรือมีการให้บริการอื่นนั้น ควรได้รับความยินยอมจากเด็กและเยาวชน หรือบิดามารดา หรือ ผู้ปกครอง โดยมีข้อแม้ว่าการตัดสินใจส่งให้ชุมชนนี้จะต้องได้รับการพิจารณาจากผู้มีอำนาจ ก่อนมี การปฏิบัติ

1.2.2 ข้อ 11.4 เพื่อความสะดวกในการใช้ดุลพินิจกับคดีของเด็กและเยาวชน ควร จัดให้มีโครงการต่างๆ ในชุมชน เช่น การสอดส่องและให้คำแนะนำเป็นครั้งคราว การชดใช้ความ เสียหาย และการเยียวยาให้แก่เหยื่อผู้เคราะห์ร้าย

บันทึกเพิ่มเติม

การพ้นจากระบบเกี่ยวข้องกับการออกจากกระบวนยุติธรรมทางอาญา กลับไปใช้บริการของชุมชน ได้มีการปฏิบัติกันโดยทั่วไปในระบบกฎหมายหลายระบบ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การปฏิบัติเช่นนี้มุ่งป้องกันผลกระทบทางลบที่เกิดตามมาจากการ บริหารงานยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน (เช่นมีตราบาป การถูกพิพากษาว่ากระทำผิด และถูกลงโทษ) ในหลายกรณี การไม่เข้าไปเกี่ยวข้องอาจเป็นวิธีที่ดีที่สุด ดังนั้นการพ้นจากระบบตั้งแต่ต้นโดยไม่ต้องโอนต่อไปให้หน่วยงานอื่น อาจเป็นหนทางที่ดีที่สุด โดยเฉพาะในคดีที่เป็นความผิดไม่ร้ายแรง และครอบครัว โรงเรียน หรือสถาบันควบคุมสังคมอย่างไม่เป็นทางการได้แก้ไขแล้วหรือดูเหมือนว่าจะแก้ไขด้วยวิธีที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ยิ่งกว่าดังที่กล่าวในกฎข้อ 11.2 การพ้น

³ United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice or The Beijing Rules 1985

จากระบบ อาจใช้ในทุกระดับชั้นตอนไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจของตำรวจ อัยการหรือหน่วยงานอื่น เช่น ศาล คณะกรรมการ หรือคณะที่ปรึกษา ทั้งนี้อาจใช้โดยผู้มีอำนาจคนเดียว หรือหลายคนหรือทุกคน ตามกฎและนโยบายของระบบที่เกี่ยวข้องและอยู่ในแนวทางเดียวกับกฎนี้ การพ้นจากระบบ ไม่จำเป็นจะต้องใช้กับคดีที่มีโทษเบาเท่านั้นจึงนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่ง

1.2.3 กฎข้อ 11.3 เน้นความสำคัญของข้อบังคับเรื่องความยินยอมของเด็กและเยาวชนกับของบิดามารดา (หรือผู้ปกครอง) เพื่อจะได้ใช้มาตรการพ้นจากระบบตามที่เสนอมา (การพ้นจากระบบและกลับไปใช้บริการชุมชนโดยไม่ได้รับความยินยอมนี้จะขัดแย้งกับอนุสัญญาว่าด้วยการยกเลิกแรงงานที่ถูบบังคับ (Abolition of Forced Labour Convention) อย่างไรก็ตาม ควรซักถามเรื่องการให้ความยินยอม เพราะบางครั้งอาจให้ความยินยอมเพราะความรู้สึกสิ้นหวัง ในทุกระดับชั้นตอนของกระบวนการพ้นจากระบบการเอาใจใส่ดูแลตามกฎนี้ควรกระทำโดยไม่บังคับ หรือทำให้กลัว เด็กและเยาวชนไม่ควรรู้สึกว่าถูกขอร้อง (เช่น เพื่อหลีกเลี่ยงการมาปรากฏตัวในศาล) หรือถูกเรียกร้องให้ยินยอมเข้าร่วม โครงการพ้นจากระบบ ดังนั้นผู้มีอำนาจควรจัดทำ บทบัญญัติให้มีการประเมินผลตามความเป็นจริงถึงความเหมาะสมของวิธีจัดการกับผู้กระทำผิด ที่เป็นเด็กและเยาวชนในรูปแบบต่างๆ (ผู้มีอำนาจอาจแตกต่างจากที่กล่าวถึงในกฎข้อ 14)

1.2.4 ข้อ 25. จัดเตรียมอาสาสมัครและบริการของชุมชน

1.2.5 ข้อ 25.1 ควรขอร้องอาสาสมัคร หน่วยงานอาสาสมัคร สถาบันในท้องถิ่น และทรัพยากรอื่นๆ ของชุมชนให้เข้ามาช่วยแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยใช้สภาพแวดล้อมของชุมชนและให้อยู่ในหน่วยของครอบครัว เท่าที่จะเป็นไปได้

บันทึกเพิ่มเติม

กฎข้อนี้สะท้อนให้เห็นความจำเป็นของงานด้านแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ที่เป็นเด็กและเยาวชน การที่จะนำแนวทางของผู้มีอำนาจไปปฏิบัติให้สำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาสาสมัครและบริการแบบอาสาสมัคร ซึ่งพิสูจน์แล้วว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างยิ่ง แต่ปัจจุบันยังนำมาใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ ในบางโอกาสความร่วมมือจากผู้ที่เคยกระทำความผิดมาก่อน (รวมถึงผู้เคยติดยาเสพติด) สามารถให้ความช่วยเหลือได้มากกฎข้อ 25 เกิดมาจากหลักการที่ได้วางไว้ในกฎข้อ 1.1 ถึง 1.6 และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในกติกาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง 28.2 เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากสถานอบรมแบบปิด พร้อมกับเงื่อนไขนั้นควรได้รับการช่วยเหลือและดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้มีอำนาจที่เหมาะสม และควรได้รับการสนับสนุนจากชุมชน

1.2.6 ข้อ 29.1 ควรจัดให้มีสถานที่แบบกึ่งสถานฝึกอบรมแบบปิด เช่น บ้านกึ่งวิถี บ้านที่มีการเรียนการสอนศูนย์ฝึกอบรมแบบไปเช้าเย็นกลับ และอื่นๆ การจัดการที่เหมาะสมเช่นนี้ จะช่วยให้เด็กและเยาวชนปรับตัวกลับคืนสังคมได้อย่างเหมาะสม

บันทึกเพิ่มเติม

ไม่ควรมองข้ามความสำคัญของการเอาใจใส่ดูแลภายหลังปล่อยจากสถาน ฝึกอบรมแบบปิดแล้วกฎข้อนี้เน้นความจำเป็นของการจัดสร้างเครือข่ายของการอบรมแบบกึ่งสถาน ฝึกอบรมแบบปิดกฎข้อนี้ยังเน้นความจำเป็นของการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ที่หลากหลายให้ตรงกับความต้องการต่างๆ ของเด็กและเยาวชนที่กลับคืนสู่ชุมชน รวมทั้งจัดให้มีการแนะแนวและให้ความช่วยเหลือที่เป็นก้าวก้าวสำคัญของการกลับคืนสู่สังคมได้สำเร็จ

1.2.7 ประเทศไทยได้นำหลักในกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่า ด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชนหรือกฎแห่งกรุงปักกิ่งมาใช้ โดยศาลเยาวชน และครอบครัวใช้หลักในการใช้ดุลพินิจกับคดีของเด็กและเยาวชน คือจัดให้มีโครงการต่างๆ ในชุมชน เช่น การสอดส่องและให้คำแนะนำเป็นครั้งคราว การชดใช้ความเสียหาย และการเยียวยา ให้แก่เหยื่อผู้เคราะห์ร้าย ส่วนกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ก็พยายามจัดให้มีสถานที่ แบบกึ่งสถานฝึกอบรมแบบปิด เช่น บ้านกึ่งวิถี บ้านที่มีการเรียนการสอนศูนย์ฝึกอบรมแบบ ไปเช้าเย็นกลับ และการจัดการที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนปรับตัวกลับคืนสังคมได้อย่างเหมาะสม แต่ที่ผ่านมายังติดปัญหาตรงที่ว่าศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนยังมุ่งในงานด้านการฝึกและ อบรม ยังขาดการติดตามเด็กและเยาวชนหลังจากออกจากศูนย์ฝึกและอบรมแล้ว

1.3. ข้อเสนอแนะของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและ เยาวชน (ข้อเสนอแนะแห่งกรุงริยาด)⁴

สมาชิกใหญ่คำนึงถึง ปญญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน (1) กติกาสาเกล้าด้วย สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (2) กติกาสาเกล้าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมทั้งตราสารระหว่างประเทศในเรื่องสิทธิและความเป็นอยู่ที่ดีของเยาวชน รวมทั้งมาตรฐาน ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้ ร้างขึ้น โดย องค์กรแรงงานสาเกล้า คำนึงถึง ปญญาสาเกล้าด้วยสิทธิของเด็ก (3) กติกาว่าด้วยสิทธิของเด็ก (4) กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการ บริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) (5) ระลึกถึง มติสมัชชาใหญ่ ที่ 40/33 วันที่ 29 พฤศจิกายน 1985 โดยที่สมัชชาได้รับเป็นกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของ สหประชาชาติ ว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) ไว้ซึ่งได้รับการรับรองจากที่ประชุมใหญ่สหประชาชาติครั้งที่ 7 ว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม

⁴United Nayon Guideline for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines)

และการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ระลึกถึง มติสมัชชาใหญ่ที่ 40/33 วันที่ 29 พฤศจิกายน 1985 ได้มีการเรียกร้องให้มีการดำเนินการพัฒนาเกี่ยวกับมาตรฐานต่างๆ ในการป้องกันเด็กและเยาวชนกระทำผิด ซึ่งจะช่วยให้ประเทศสมาชิกในการกำหนดกฎหมายรวมทั้งการดำเนินการตามโครงการพิเศษ และนโยบายต่างๆ ตลอดจนเข้าถึงการให้ความช่วยเหลือการให้การดูแลรวมทั้งชุมชนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ได้มีการเรียกร้องต่อสภาเศรษฐกิจ และสังคมให้รายงานต่อที่ประชุมใหญ่สหประชาชาติ ครั้งที่ 8 ว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการบรรลุถึงความก้าวหน้าในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐานต่างๆ เพื่อพิจารณาทบทวนและดำเนินการต่อไป ระลึกถึงสภาเศรษฐกิจและสังคมในส่วนที่ 2 ของมติที่ 1986/10 วันที่ 21 พฤษภาคม 1986 ด้วยว่าได้ขอให้ประชุมใหญ่สหประชาชาติ ครั้งที่ 8 ได้พิจารณาถึงร่างมาตรฐานว่าด้วยการป้องกันเด็กและเยาวชนกระทำผิด ด้วยจุดประสงค์เพื่อนำเอามาตรฐานดังกล่าวขึ้นไปใช้ ยอมรับว่าเป็นความจำเป็นที่ประเทศในภูมิภาคและองค์กรระหว่างประเทศจะต้องพัฒนาวิธีการและกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

(13) รับรองว่าคณะกรรมการว่าด้วยการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมได้ขอให้ที่ประชุมใหญ่สหประชาชาติ ครั้งที่ 9 ได้ทำการทบทวนถึงผลดีในการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการนำเอาข้อเสนอแนะแห่งกรุงริยาดไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ซึ่งคำรับรองดังกล่าวนี้ได้บรรจุไว้ในมติในวาระการประชุม ที่ได้แยกหัวข้อเรื่องที่ว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชนไว้แล้ว และให้นำเอาเรื่องนี้ มาพิจารณาทบทวนอยู่เสมอ

1.3.1 ข้อ 7. ข้อเสนอแนะควรมีการตีความ และนำไปปฏิบัติภายในกรอบกว้างๆ ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติกาสากลว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม กติกาสากลว่าด้วยสิทธิ พลเมืองและสิทธิทางการเมือง ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก รวมทั้งในเนื้อหาของกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) (5) เช่นเดียวกับตราสารและบรรทัดฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกัสิทธิผลประโยชน์ และความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและเยาวชนทุกคน

1.3.2 ข้อ 8. ข้อเสนอแนะในปัจจุบัน

1) กำหนดให้ชัดเจนถึงขอบเขตความรับผิดชอบสำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสถาบันและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับความพยายามในด้านการป้องกัน

2) จัดให้มีกลไกต่างๆ เพื่อจุดประสงค์ในการประสานงานกันระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐบาลและหน่วยงานเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความพยายามในด้านการป้องกัน

3) นโยบาย โครงการ และกลยุทธ์ต่างๆ จะขึ้นอยู่กับการศึกษาในด้านต่างๆ ที่ได้มีการคาดการณ์เอาไว้แล้วล่วงหน้า ตลอดจนได้มีการกล่าวถึงและเตือนถึงเรื่องดังกล่าวนี้ รวมทั้งได้ทำการ ประเมินผลการปฏิบัติงานเอาไว้อย่างละเอียดรอบคอบ

4) วิธีการเพื่อลดโอกาสในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ

5) การให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานตาม โครงการและบริการต่างๆ ที่มีขอบเขตกว้างๆ

6) ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างรัฐบาลในระดับชาติ ระดับรัฐ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่นกับภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้แทนซึ่งเป็นผู้รับใช้ประชาชน ในชุมชน ผู้ใช้แรงงาน หน่วยงานที่ดูแลเด็ก หน่วยงานที่ให้การศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย หน่วยงานทางสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายและหน่วยงานด้านตุลาการในการดำเนินงานร่วมกันเพื่อ ป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตลอดจนยูวอาชญากรรม

7) การมีส่วนร่วมของคนหนุ่มสาวในนโยบายและการดำเนินงานป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยอาศัยทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนทั้งหมด การช่วยตนเองของคนหนุ่มสาว โครงการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ และการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ

1.4 กฎบัตรสหประชาชาติว่าด้วยศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ที่เท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ

ได้มีการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่า เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลและช่วยเหลือเป็นพิเศษ รวมถึงความต้องการคุ้มครองทางกฎหมายที่เหมาะสมทั้งก่อนและหลังเกิด

1.5 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 (พ.ศ.2491)

องค์การสหประชาชาติได้ลงมติรับรองปฏิญญาดังกล่าว เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2491 ว่าด้วยเด็กมีสิทธิได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษ แต่ยังมีได้ระบุว่าเด็กมีสิทธิในตัวเองที่จะได้รับการบริการต่างๆ มีสิทธิในฐานะพลเมืองหรือสิทธิทางการเมือง เพียงแต่ได้รับการปกป้องเท่านั้น

1.6 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ค.ศ.1966 (พ.ศ.2509)

ประกาศไว้เมื่อปีพ.ศ.2509 ในเรื่องสิทธิเด็กได้กำหนดไว้ในมาตราที่ 10 ว่ารัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้รับรองว่า มาตรการคุ้มครองและช่วยเหลือพิเศษควรจัดเพื่อเด็กและผู้เยาว์ทั้งหมดโดยไม่เลือกปฏิบัติ เพราะสาเหตุจากพ่อแม่หรือเงื่อนไขอื่นๆ เด็กและผู้เยาว์ควรได้รับการคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจและทางสังคม การจ้างให้ทำงานซึ่งเป็นภัยต่อศีลธรรมหรือสุขภาพหรือเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือน่าจะขัดขวางการเจริญเติบโตตามปกติของเด็กควรถูกลงโทษตามกฎหมาย รัฐควรจำกัดอายุขั้นต่ำ ซึ่งการว่าจ้างแรงงานเด็กจะทำไม่ได้และควรลงโทษโดยกฎหมาย

1.7 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1959 (พ.ศ.2502)

ประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ.2509 ในส่วนของสิทธิเด็กกำหนดไว้ในมาตรา 24 ว่าเด็กทุกคนย่อมมีสิทธิในมาตรการต่างๆ เพื่อการคุ้มครองเท่าที่จำเป็นแก่สถานะแห่งผู้เยาว์ ในส่วนครอบครัวของตน สังคม และรัฐ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ศิพ พิศ ภาษา ศาสนา เผ่าพันธุ์แห่งชาติ หรือสังคมทรัพย์สินหรือกำเนิด

2. หลักอาชญาวิทยา

2.1 ทฤษฎีอาชญาวิทยาของสำนักอาชญาวิทยาคลาสสิก ผู้นำคนสำคัญของสำนักนี้ คือ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria)⁵ นักปรัชญาชาวอิตาลีเป็นผู้ลุกขึ้นคัดค้านการใช้อำนาจรัฐในการลงโทษที่ทารุณ โหดร้ายและไม่เป็นธรรม ซึ่งผู้มีอำนาจปกครองหรือผู้นำทางศาสนาใช้เป็นเครื่องมือในการกำจัดฝ่ายตรงข้ามหรือผู้ที่มีความคิดคัดค้าน เบ็คคาเรียเรียกร้องให้มีการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการยุติธรรม โดยเสนอให้ผู้พิพากษามีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาความผิดของจำเลยเพียงอย่างเดียว แต่ไม่ให้มีอำนาจในการกำหนดระยะเวลาโทษและการออกกฎหมายควรเป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้น โดยสำนักอาชญาวิทยาคลาสสิกมีแนวคิดว่ามีมนุษย์มีอิสระที่จะคิดและทำการใดๆ ตามความคิดและการใช้เหตุผลของตนเอง เมื่อมนุษย์กระทำการใดๆ เขาจึงรับผิดชอบการกระทำของเขา จึงเกิดทฤษฎีการลงโทษที่เรียกว่า “ทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง” เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลเพื่อยับยั้งมิให้เขากระทำความผิดซ้ำและข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไปเป็นการลงโทษเพื่อเป็นตัวอย่างไม่ให้ผู้อื่นกระทำความผิดเพราะเกรงกลัวโทษ

2.2 แนวคิดของสำนักโปซิทิฟ (Positive school of criminology)⁶ สำนักโปซิทิฟ กล่าวว่ามนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระ แต่ถูกกดดันหล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมจนมีบุคลิกภาพที่บกพร่องและหันไปสู่การกระทำความผิด การลงโทษจึงไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำความผิดเป็นหลัก แต่ควรพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดและการแก้ไขไปที่สาเหตุของการกระทำ ความผิดนั้นๆ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู⁷ (Rehabilitation Theory) เกิดขึ้นมาในยุคที่มีการ

⁵ แนวการศึกษาชุดวิชา กฎหมายและอาชญาวิทยาชั้นสูง Advance Criminal Laws and Criminology มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2556, บทที่ 5, หน้า 5-13

⁶ แนวการศึกษาชุดวิชา กฎหมายและอาชญาวิทยาชั้นสูง Advance Criminal Laws and Criminology มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2556, บทที่ 7, หน้า 7-9

⁷ “เรื่องเดียวกัน” บทที่ 6, หน้า 6-28

ต้นตัวทางวิทยาศาสตร์ มีการศึกษาค้นคว้าโดยอาศัยวิธีการที่เรียกว่า ปฏิฐานนิยม (Positivist) จากการสังเกต การทดลอง นักอาชญาวิทยากลุ่มนี้ นำโดย ลอมโบรโซ (Lombroso) กาโรฟาโล (Garofalo) และเฟร์รี (Ferri) นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลีและในฐานะผู้นำสำนักอิตาลี (Italian School) ที่เห็นว่าการศึกษารื่องอาชญากรรมและการกระทำผิดควรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษา โดยมุ่งเน้นการศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อค้นหาสาเหตุแห่งอาชญากรรม และนำผลที่ได้มาใช้ในการแก้ไขการกระทำผิด รวมทั้งควรปรับปรุงวิธีการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิด

2.3 ทฤษฎีอาชญาวิทยาของสำนักอาชญาวิทยาเชิงสังคม⁸ ประกอบด้วย ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ทฤษฎีอินมิตี ทฤษฎีความตึงเครียด ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม นักสังคมศาสตร์คนสำคัญของสำนักนี้คือ ออคุสต์ ก็องต์ (August Comte) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสผู้ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาแห่งสังคมวิทยา เปรียบสังคมเหมือนร่างกายของมนุษย์ซึ่งประกอบด้วยระบบย่อยต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่ของตนเอง สำนักนี้ปฏิเสธแนวทางการศึกษาสังคม โดยการศึกษาคนเป็นรายบุคคล (Individualistic approach) โดย เคอร์ไคม์ (Durkheim) มีความเชื่อในเรื่อง “พลังของระเบียบสังคม” (Social order) เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม มนุษย์มีสิ่งที่เรียกว่า “มโนสำนึก” (Conscience) หรือ “จิตสำนึก” อยู่ในตัวตน ซึ่งหมายถึง การที่มนุษย์มีสติรู้สึกชอบหรือเรียกโดยรวมว่า “ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี” เป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization) แต่ละสังคมที่มนุษย์รวมตัวกันจะมีการสร้างจิตสำนึกร่วมกัน จนเกิดเป็น “มโนธรรมสำนึกร่วมหรือจิตสำนึกร่วม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมจิตใจและความประพฤติของมนุษย์ในสังคมนั้น และมนุษย์สามารถก้าวข้ามพ้นความเห็นแก่ตัวได้โดยวิถีทางสังคม

2.4 ทฤษฎีอาชญาวิทยาเชิงสังคมวิทยาและบูรณาการ¹⁰ ซูทเธอร์แลนด์ และเครซี่ Sutherland and Cressey กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของหลักอาชญาวิทยาเป็นแนวคิดเพื่อพัฒนาองค์ความรู้บนพื้นฐานของกระบวนการทางกฎหมาย อาชญากรรม และปฏิกิริยาต่ออาชญากรรม และวัตถุประสงค์ของวิชาอาชญาวิทยาบางส่วนส่งเสริมวัตถุประสงค์เชิงวิทยาศาสตร์หรือทฤษฎีในการลดจำนวนความทุกข์ทรมานของโลก¹¹ อาชญาวิทยาแนวการลงโทษเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้น

⁸ “เรื่องเดียวกัน” บทที่ 5, หน้า 5-5

⁹ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 5-38

¹⁰ แนวการศึกษาชุดวิชา กฎหมายและอาชญาวิทยาชั้นสูง Advance Criminal Laws and Criminology มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2556, บทที่ 5, หน้า 5-5

¹¹ จูซาร์ตัน เอื้ออำนวย : ,สังคมวิทยา อาชญากรรม (Sociology of Crime) กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551, หน้า 5-6

จากสิ่งที่มีมาก่อน คือ อาชญากรรมและการตอบสนองต่อขอบเขตที่สังคมยอมรับได้ ในทำนองเดียวกัน สังคมวิทยากลายเป็นเพียงทาสรับใช้รัฐเพื่อนำไปสู่การกำหนดรูปแบบการแก้ไข สงเคราะห์ผู้กระทำผิดเท่านั้น ดังที่บรรดานักอาชญาวิทยาเรียกว่า “อาชญาวิทยาเชิงบริหาร” (administrative criminology)¹²

ตามทฤษฎีนี้เชื่อว่า การลงโทษควรมีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ให้กลับตัวเป็นคนดี เพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับมากระทำผิดซ้ำ รวมทั้งพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ จึงต้องมีการให้การเรียนรู้ การอบรมให้เพียงพอที่เขาจะใช้ในการดำเนินชีวิตได้ เช่น การฝึกอาชีพ รวมทั้งการพยายามช่วยให้ผู้กระทำผิดไม่รู้สึกรังเกียจจากการที่ได้รับการลงโทษไปแล้ว เคอร์ชเวย์ (George F. Kirchway) ให้ทัศนะว่า การลงโทษไม่สามารถยับยั้งผู้ซึ่งหย่อนความรับผิดชอบได้เพราะว่าเขาไม่รู้ถึงผลร้ายที่จะได้รับการกระทำผิด ไม่สามารถที่จะยับยั้งบุคคลวิกลจริตได้ เพราะว่าเขาพยายามขัดแย้งกับบรรทัดฐานของสังคมอยู่แล้ว ไม่สามารถยับยั้งผู้กระทำความผิดที่ฉลาดได้ เพราะเขาย่อมไม่คิดว่าจะถูกจับได้ ดังนั้นคงจะมีแต่บุคคลซึ่งมีมาตรฐานความประพฤติที่ดีและไม่ละเมิดกฎหมายอยู่แล้วซึ่งไม่จำเป็นต้องอาศัยการลงโทษเพื่อการยับยั้งมาขู่เลย สรุปว่าการลงโทษจึงควรมีไว้เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตด้วยความปกติสุข มากกว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ให้หวาดกลัว วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูเป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นมาพร้อมๆ กับความเจริญก้าวหน้าของการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ที่เน้นความเป็นเหตุเป็นผล เน้นการศึกษาเชิงประจักษ์ มีการนำความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์มาใช้ ศึกษาถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิด โดยศึกษาวิเคราะห์และเก็บข้อมูลด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้ใช้เพียงตรรกวิทยา (rational) วัตถุประสงค์ของทฤษฎีนี้เพื่อเป็นผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดีและมีให้กระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งพยายามทำให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับเข้าสู่สังคมของตนเอง สามารถใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข เหตุผลสนับสนุนในการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู นักวิชาการที่ศึกษาด้านนิติศาสตร์และอาชญาวิทยาโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงประจักษ์เห็นว่า แม้ว่าจะมีการลงโทษที่รุนแรง แต่ก็พบว่ามีการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีกอยู่เสมอ แสดงว่าการลงโทษไม่สามารถทำให้คนกลัวโทษที่จะได้รับ ไม่สามารถข่มขู่ให้คนกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นมาอีก การลงโทษโดยอาศัยหลักกฎหมายเพื่อให้เหมาะสมกับความผิด และการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนตามทฤษฎีการลงโทษให้สาสมหรือเพื่อข่มขู่ให้กลัวตามทฤษฎีการป้องกันแต่เพียงอย่างเดียวไม่น่าจะประสบผลสำเร็จ จึงต้องมีการศึกษาวิธีการอื่นเพื่อแก้ไขปัญหานี้ นั่นคือ การศึกษาค้นคว้าสาเหตุแห่งการกระทำผิดและหาวิธีการแก้ไขที่เหมาะสม

¹² “เรื่องเดียวกัน” หน้า 8

กับผู้กระทำความผิด เพื่อที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมากกว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ผู้กระทำความผิดและบุคคลอื่นให้เกิดความหวาดกลัว จนไม่กล้ากระทำความผิด

2.5 ทฤษฎีที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด¹³

การสร้างสังคมที่เป็นธรรมและยุติธรรมควรให้การศึกษา การนันทนาการ การหางาน และการสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง การสร้างสังคมที่เป็นธรรมยังยอมรับในหลักการให้ความช่วยเหลือ และการสงเคราะห์และประคับประคองที่กระทำผิด โดยปัจจุบันการลงโทษต่อผู้กระทำความผิดเพื่อแก้ไขฟื้นฟูให้เป็นคนดี อาจกระทำเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้ โดยยึดหลัก การลงโทษต้องเหมาะสมกับบุคคล เน้นการวิเคราะห์หาสาเหตุของการกระทำความผิด เน้นการแก้ไขที่สาเหตุ แก้ไขถูกต้องเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำและเน้นแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดี ทฤษฎีที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มี 2 ทฤษฎี¹⁴ คือ

2.5.1 แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยเจ้าพนักงาน (Rehabilitation By The Official Theory) เปลี่ยนจากการลงโทษแบบแก้แค้นมาเป็นการลงโทษแบบปรับปรุงพฤติกรรมหรือบำบัดแก้ไขฟื้นฟู ทฤษฎีจิตวิทยาของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) เสนอว่าอาชญากรรมไม่ใช่การกระทำโดยเจตนาฝ่าฝืนบรรทัดฐานของสังคมเสมอไป ผู้กระทำความผิดอาจเป็นคนเจ็บป่วยมากกว่าจะเป็นคนชั่วร้าย ในขณะที่เดียวกันนักสังคมศาสตร์สาขาต่างๆ ซึ่งให้เห็นอิทธิพลของวัฒนธรรมย่อยสภาพของชนชั้น เชื่อชาติว่าเป็นที่มาของการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายมากกว่าจะจงใจกระทำความผิด ซีซาร์ ลอมโบโรโซ (Cesare Lombroso, 1835-1909) ผู้นำสำนักโปซิทิฟ และมาร์ค แอนเชล (Marc Ancel) ผู้นำป้องกันสังคม มีความเห็นเหมือนกันว่าการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดควรเน้นการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู

2.5.2 ทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยประชาชนและชุมชนร่วมกับเจ้าพนักงาน (Retegration Theory) แนวคิดคือกระบวนการยุติธรรมเป็นระบบงานเกี่ยวกับชุมชนจึงต้องทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอื่นๆ ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด อีกแนวหนึ่งคือในระบบประชาธิปไตยประชาชนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของรัฐ เช่น ประชาชนและชุมชนที่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษไปแล้วจะกลับไปอยู่ด้วยจะต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดดังกล่าวให้มิงานทำ ให้อยู่ในสังคมได้

¹³แนวการศึกษาชุดวิชา กฎหมายและอาชญาวิทยาชั้นสูง Advance Criminal Laws and Criminology มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2556, บทที่ 7, หน้า 7-11

¹⁴“เรื่องเดียวกัน” หน้า 7-12

2.6 ทฤษฎีอาชญาวิทยาว่าด้วยการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน¹⁵

2.6.1 มาร์วิน อี โวล์ฟกัง (Marvin E. Wolfgang) และฟรังโก เฟอรัร์ราคูติ (Franco Ferracutti)

อธิบายว่า ความรุนแรง คือ วัฒนธรรมที่ได้เรียนรู้ เพื่อการปรับตัวที่จะรับมือกับสถานการณ์ด้านลบในชีวิต และเป็นการเรียนรู้ในแต่ละบรรทัดฐานที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมที่มุ่งใช้ความรุนแรงมากกว่าการใช้ทางเลือกหรือวิธีการอื่น โดยวัฒนธรรมย่อย (subculture) ทำให้เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดการประกอบอาชญากรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง

2.6.2 วอลเตอร์ เบ็นสัน มิลเลอร์ เสนอความคิดว่า ประชาชนชั้นล่างจะมีระบบค่านิยมทางวัฒนธรรมเฉพาะของตนเอง ระบบคุณธรรมที่พวกเขาเชื่อ ยึดถือ และมีค่านิยมที่เขาได้รับการขัดเกลาทางสังคมมีจุดร่วมแห่งความสนใจ 6 ประการ (Six focal concerns) คือ ความศรัทธา (Faith) ความเป็นอิสระ (Autonomy) ความทุกข์ยาก (Trouble) ความเหนียวแน่นอดทน (Toughness) ความตื่นเต้น (Excitement) และความชาญฉลาด (Smartness) ทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยนำไปสู่พฤติกรรมของประชาชนที่เป็นชนชั้นล่าง และนำไปสู่การเกิดอาชญากรรม แนวคิดนี้เรียกว่าทฤษฎีจุดร่วมแห่งความสนใจ

2.6.3 อัลเบิร์ต เค โคเฮน (Albert K. Cohen) นักวิชาการผู้สนใจศึกษาเรื่องเด็กกระทำผิด (Delinquent Boys) และการกระทำผิดของเด็ก โคเฮนได้เสนอแบบจำลองที่อธิบายว่า วัฒนธรรมแห่งการกระทำผิดทางอาญาก็เหมือนกับวัฒนธรรมย่อยที่เกิดขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อปัญหาพิเศษเฉพาะด้านที่ประชาชนกำลังเผชิญอยู่ โคเฮนยืนยันหนักแน่นว่าต้องแก้ไขประเด็นเรื่อง “วัฒนธรรมย่อยของการกระทำผิด (The delinquent subculture) โดยอธิบายว่าการที่จะจัดการแก้ไขปัญหาวัฒนธรรมย่อยของการกระทำผิดจะต้องจัดหาหลักเกณฑ์สำหรับสถานภาพที่ได้รับการพนับถือ ให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงเกณฑ์ได้ ตามความเชื่อทางทฤษฎีของสำนักชิคาโก เห็นว่า วัฒนธรรมอาชญากรสามารถถ่ายทอดไปยังเด็กรุ่นต่อไปที่อยู่ในถิ่นพำนักของพวกเขา แต่สำหรับ โคเฮนแล้วกลับเห็นว่าเด็กและเยาวชนผู้ซึ่งไม่พอใจต่อสถานภาพของตนซึ่งเป็นสถานะที่ขาดแคลนในตนเองที่กระตุ้นการกระทำผิดอยู่แล้ว จะยังสามารถถูกดึงดูดโดยสิ่งล่อใจจากกลุ่มแก๊งซึ่งสามารถหยิบยื่นมิตรภาพ ความตื่นเต้น และการปกป้องเด็กเหล่านี้ได้

¹⁵ “เรื่องเดียวกัน” บทที่ 5, หน้า 5-51

3. แนวคิดการดูแลเด็กผู้กระทำผิดและมาตรการติดตามเด็กและเยาวชนหลังปล่อยของต่างประเทศ

3.1 ทฤษฎีของศาลคดีเด็กและเยาวชนของสหรัฐอเมริกา¹⁶

3.1.1 *ปรัชญาเบื้องต้นของศาลคดีเด็กและเยาวชนของสหรัฐอเมริกา* นั้นมีว่าเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำผิดนั้นควรจะได้รับ การปกป้องและแก้ไขความประพฤติมากกว่าที่จะแก้แค้น โดยการลงโทษตามอุดมคติแบบดั้งเดิม ปัญหาที่ผู้พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชนจะต้องพิจารณาหาใช่ปัญหาว่าเด็กคนนี้ได้กระทำผิดตามที่กล่าวหาหรือไม่หรือเด็กได้กระทำความผิดต้องลงโทษตามอัตราโทษที่เขากระทำเพื่อให้เกิดการทดแทนอย่างสาสม หากแต่ควรพิจารณาว่าเด็กคนนี้เป็นอะไรไป ทำไมเขาจึงกระทำเช่นนั้น เป็นการมองจากจิตใจ สภาพแวดล้อม ที่มาของการกระทำ และหาวิธีการที่ดีที่สุดเหมาะสมที่สุดกับสภาพของเด็กคนนั้นและสังคมนั้น เพื่อให้เขาได้อยู่ในสังคมอย่างสงบสุข ในอันที่จะช่วยเขาให้พ้นจากความชั่วและกลับตัวได้ การตัดสินส่งตัวเด็กและเยาวชนไปฝึกและอบรมยังสถานฝึกและอบรม (Juvenile Institution or Training School) นั้น เป็นการตัดสิทธิและเสรีภาพของเด็ก ศาลจะใช้วิธีการนี้ต่อเมื่อพิจารณาเห็นว่าไม่มีวิธีการอื่นที่จะนำมาใช้กับเด็กผู้นั้นให้บังเกิดผลดีได้แล้ว หากปล่อยให้เด็กอยู่ในสังคมภายนอกต่อไป รั้งแต่จะทำให้เป็นอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ และศีลธรรมของเด็กเอง หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม การกำหนดระยะเวลาการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนนั้นมีความแตกต่างกันในแต่ละมลรัฐ แต่ได้เปลี่ยนหลักที่จากเดิมศาลมีอำนาจพิจารณาลดหรือเพิ่มกำหนดระยะเวลาฝึกอบรม แต่ปัจจุบันศาลไม่ได้มีอำนาจในการลดหรือเพิ่มระยะเวลาการฝึกอบรมแล้ว แต่เป็นหน้าที่ของหน่วยราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมเป็นผู้วินิจฉัยระยะเวลาดังกล่าว โดยจะพิจารณาตามความเจริญงอกงามแห่งผลการฝึกและอบรมเป็นสำคัญ เมื่อหัวหน้าสถานฝึกและอบรมพิจารณาเห็นว่า การฝึกและอบรมไม่จำเป็นอีกต่อไป เพราะเด็กประพฤติตนดีพอเชื่อถือว่า จะออกไปมีชีวิตในสังคมภายนอกได้แล้ว ก็จะมีคำขอให้ผู้พิพากษาหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาและมีคำสั่งปล่อยตัวเด็กจากสถานฝึก และอบรม

3.1.2 *เมื่อเด็กถูกส่งตัวไปยังสถานฝึกและอบรม* โดยคำสั่งของศาลโดยตรงหรือโดยผ่านทางหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ในการเลือกสถานฝึกและอบรมและกำหนดระยะเวลาฝึกอบรมก็ตาม จะได้รับการพิจารณาจากสถานฝึกและอบรมให้แยกย้ายกันไปอยู่ยังนอนอนต่างๆ

¹⁶ บุญเพราะ แสงเทียน “ศาลคดีเด็กและเยาวชนในสหรัฐอเมริกา” *ศุลพาท* ปีที่ 22 เล่มที่ 2 (มีนาคม-เมษายน), 2518, หน้า 34-50

ก่อนการพิจารณาแยกบางสถานฝึกและอบรม มีการปฐมนิเทศชั่วคราวระยะเวลาดำเนินการ โดยมี House Parents คือ พ่อบ้าน แม่บ้าน คอยให้การดูแลในเรื่องการกิน การอยู่ และอบรมมารยาท การอยู่ร่วมกัน ตั้งเป็นพ่อแม่ของเด็กเอง แต่ละหอนอนจะมีนักสังคมสงเคราะห์ (Social Worker หรือ Case Worker) อยู่ประจำหอละ 1 คน เป็นผู้ช่วยเหลือในการแก้ปัญหาต่างๆ ของเด็กและเยาวชน เป็นเสมือนผู้แนะนำแนวทางชีวิต การศึกษาและการอาชีพแก่เด็ก เป็นเพื่อนและที่พึ่งของเด็ก เด็กและเยาวชนทุกคนจะได้รับการทดสอบความรู้ จัดเข้าชั้นเรียนเพื่อเรียนวิชาสามัญ เมื่อเด็กเรียนจบชั้นประถมศึกษาหรือมีอายุถึง 16 ปีแล้ว และไม่ประสงค์จะเรียนต่อก็จะได้รับการจัดให้เข้าฝึกวิชาชีพในแผนกฝึกอาชีพ ซึ่งโดยปกติมีหลายแขนงวิชาด้วยกัน มีหลักสูตรระยะเวลาต่างๆ กัน ตามความเหมาะสม นอกจากเรียนวิชาสามัญ และวิชาชีพแล้ว เด็กจะได้รับการฝึกอบรมทางด้านพลศึกษา กีฬา และการบันเทิงอีกด้วย ด้านการอบรมศีลธรรมมีนักบวชนิคายต่างๆ เทศนาสั่งสอน หรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามความเชื่อของเด็กและเยาวชนแต่ละคน ในบางแห่งยังมีแพทย์จิตแพทย์ หรือนักจิตวิทยา คอยให้การตรวจรักษาให้ทั้งทางกายหรือจิตอีกด้วย ทั้งนี้อาจจะอยู่ประจำหรือมาทำงานเป็นครั้งคราวแต่อย่างไรก็ตาม ทุกแห่งจะต้องมีพยาบาลอยู่ประจำคอยดูแลในเรื่องการเจ็บไข้ได้ป่วยเล็กๆ น้อยๆ

3.1.3 การพักการลงโทษ (Parole) หมายถึงการปลดปล่อยเด็กและเยาวชนออกจากสถานฝึกและอบรมหลังจากที่เด็กผู้นั้นได้รับการฝึกและอบรมมาแล้วชั่วคราวระยะหนึ่ง และมีความประพฤติพอที่จะออกมาอยู่ในสังคมภายนอกต่อไปได้ข้างหน้า สถานฝึกและอบรมเป็นผู้เสนอต่อหน่วยงานที่มีอำนาจ เช่น Juvenile Parole Board (Colorado) หรือ The Youth Commission (Illinois) เป็นต้น ให้พิจารณาและมีคำสั่งให้พักการลงโทษ ในบางรัฐ เช่น New York ผู้อำนวยการสถานฝึกและอบรมเองมีอำนาจออกคำสั่งให้พักการลงโทษได้ ทั้งนี้ไม่ได้เป็นหน้าที่ของศาลคดีเด็กและเยาวชนที่จะพิจารณาออกคำสั่งหรืออนุมัติแต่อย่างใด ในระหว่างการพักโทษจะมีพนักงานคุมประพฤติสำหรับผู้ที่ได้พักการลงโทษ (Parole Officer) เป็นผู้ควบคุมและสอดส่องความประพฤติ แนะนำช่วยเหลือให้ผู้ได้พักการลงโทษสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ขณะเดียวกันก็ช่วยหาโรงเรียนให้เรียน หางานให้ทำ และกระทำตนเป็นเสมือนเพื่อนและที่พึ่งต่อไปอีกจนกว่าเด็กจะมีอายุบรรลุนิติภาวะหรือตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

3.1.4 บ้านกึ่งวิถี (Halfway House) หรือศูนย์ควบคุมในชุมชน หมายถึงที่พักของบุคคลที่เพิ่งพ้นโทษหรือเด็กและเยาวชนที่ได้รับการพักการลงโทษหรือได้รับการปลดปล่อยจากสถานฝึกและอบรม บุคคลเหล่านี้จะออกไปศึกษาเล่าเรียนหรือประกอบอาชีพในชุมชนแล้วกลับมาอาศัยอยู่ในที่พักนี้ กล่าวคือเป็นเสมือนบ้านทดลองของเขาเหล่านั้นเอง ในบ้านจะมี Counselor หรือที่ปรึกษาคอยให้ความดูแลช่วยเหลือในปัญหาต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นค่อยๆ

ปรับตัวเข้ากับสังคมที่ละน้อยๆ และเมื่อเข้ากับสังคมได้ดีแล้วก็จะกลับไปอยู่บ้านของตัวเอง หรือหาบ้านอยู่เองโดยลำพังต่อไป Donald Thalheimer กล่าวว่า บ้านกึ่งวิถีมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิด โดยจะมีสภาพแวดล้อมที่เข้มงวดมากกว่าการคุมความประพฤติ และการพักโทษ และยังมีบ้านกึ่งวิถีในลักษณะผ่อนปรนซึ่งมีความแตกต่างจากทัณฑสถาน บ้านกึ่งวิถีในประเทศสหรัฐอเมริกาถึงเป็นมาตรการสำหรับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชน (Community Resource) ทั้งหลายที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้สังคมยอมรับได้โดยไม่ต้องกลับไปประกอบอาชญากรรม และกระทำผิดกฎหมายให้กับสังคมอีก การดำเนินการดังกล่าวถือว่าประสบความสำเร็จในการดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขผู้ต้องขังและผู้กระทำผิดในกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้สามารถลดการกระทำผิดซ้ำของผู้พ้นโทษและผู้กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹⁷

3.1.5 การใช้กลยุทธ์แบบ Community Policing¹⁸ ประเทศสหรัฐอเมริกานับเป็นประเทศแรก que พัฒนากลยุทธ์แบบ Community Policing ขึ้นเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาอาชญากรรม โดยเป็นรูปแบบมีลักษณะของการมีส่วนร่วมเป็นเครือข่าย โดยเฉพาะในเขตเมืองและในชุมชนแออัด ตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ.1970 จนกลายมาเป็นวิธีการในการป้องกันอาชญากรรมของทั้งประเทศ ในช่วงปี ค.ศ.1990 จนถึงปัจจุบัน ลักษณะและกลยุทธ์มีการใช้อย่างแพร่หลายและได้มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่แตกต่างกันตลอดมา ในสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญการขับเคลื่อนกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชน โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าเป็นอาสาสมัครในโครงการต่างๆ เช่น การตรวจหรือการจัดสายตรวจ การลาดตระเวนในชุมชน การหาข่าว การหาเบาะแส การเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ในด้านต่างๆ โดยเรียกอาสาสมัครแบบนี้ว่า “Public Volunteers” หรือที่บ้านเราเรียกว่า “จิตอาสา” ซึ่งการเข้าร่วมในโครงการเหล่านี้ล้วนเป็นความต้องการของกลยุทธ์แบบตำรวจชุมชนทั้งสิ้น

¹⁷ บทบัญญัติ, นิตยสารของเนติบัณฑิตยสภา เล่มที่ 67 ตอน 2, มิถุนายน 2554, หน้า 130

¹⁸ ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณีและอุนิษา เลิศโตมรสกุล: “การนำกลยุทธ์แบบ Community Policing มาประยุกต์ใช้ในการป้องกันอาชญากรรมในเขตเมือง กรณีศึกษาชุมชนในเขตลาดพร้าว บางนาและบางพลัด กรุงเทพมหานคร”, วารสารกระบวนการยุติธรรม Journal of Thai Justice System เล่ม 3 ปีที่ 5, 2555, หน้า 52

3.2. องค์กรเอกชนที่ดำเนินการโดยภาครัฐที่ดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของประเทศเนเธอร์แลนด์¹⁹

ในประเทศเนเธอร์แลนด์มีหน่วยงานชื่อว่า องค์กร 180: Behavioral Intervention and Programs for Youth at Risk ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านเยาวชน ตั้งขึ้นโดยกระทรวงพัฒนาสังคมของประเทศเนเธอร์แลนด์ ตั้งอยู่ที่ Dolderseweg 120, 3734 เมือง Den Dolder รัฐอูเทรีค ประเทศเนเธอร์แลนด์ ปัจจุบันมีคุณเออร์มา แวน เดอร์ วินน์ (Irma van der Veen) เป็นผู้อำนวยการ มีเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน 11 คน มีเจ้าหน้าที่ Individual Routing Counselor หรือ ผู้ดูแลเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิดที่เป็นเครือข่ายปฏิบัติงานร่วมกันจำนวน 80 คน โดยองค์กรดังกล่าวจะทำงานกับเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงและมีความเปราะบางภายใต้ความเชื่อเรื่องคุณค่าศักดิ์ศรี และศักยภาพของมนุษย์ที่สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ หากได้รับโอกาส นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ Sampson and Laub กล่าวว่า สัมพันธภาพทางสังคม (ทุนทางสังคม) สัมพันธ์กับการลดการกระทำผิดของเยาวชน นั่นหมายถึงทุนทางสังคม เป็นเครื่องมือช่วยไม่ให้เยาวชนกระทำความผิดซ้ำ เมื่อใดก็ตามที่เยาวชนมีสัมพันธภาพทางสังคมระหว่างตัวเยาวชนกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคมสูง เช่น การมีสัมพันธภาพที่ดีกับพ่อ แม่ เพื่อนบ้าน เพื่อนที่โรงเรียน สังคมรอบตัว การมีอาชีพมีงานทำ (ทุนทางสังคมสูง) ก็จะส่งผลให้เยาวชนมีการกระทำผิดหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลดลงการที่เยาวชนไม่มีโอกาสเข้ามาอยู่ในสังคม หรือไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมก็เท่ากับว่าเยาวชนไม่มีโอกาสในการสร้างทุนทางสังคม

¹⁹ ชานนท์ โกมลมาลย์ “รายงานสรุปการศึกษาฐานองค์กร 180 รัฐอูเทรีค ประเทศเนเธอร์แลนด์ ระหว่างวันที่ 15 – 19 ธันวาคม 2556” คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม, 2556, หน้า 1

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบกระบวนการทัศนเก่า-ใหม่ในการดูแลเยาวชน²⁰

กระบวนการทัศนเก่า	กระบวนการทัศนใหม่
<ul style="list-style-type: none"> • เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดถูกคุมขังเหมาะสมแล้วเพราะเป็นการคุ้มครองความปลอดภัยของสังคมโดยรวม 	<ul style="list-style-type: none"> • การฝึกอบรมในศูนย์ฝึกฯ ไม่ใช่เป้าหมาย แต่เป็นโอกาสในการเริ่มต้น
<ul style="list-style-type: none"> • การคุมขังเด็กและเยาวชนคือการลงโทษและเป็นการปราบปรามการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (เพราะความกลัว) 	<ul style="list-style-type: none"> • การสร้างทุนทางสังคมให้เยาวชนตั้งแต่อยู่ในศูนย์ฝึกฯ
<ul style="list-style-type: none"> • การลงโทษสิ้นสุดลงเมื่อการควบคุมตัวในศูนย์ฝึกฯ สิ้นสุดลง 	<ul style="list-style-type: none"> • การฝึกอบรมฯ ให้โอกาสเยาวชนอยู่ข้างนอกศูนย์ฝึกฯ มากกว่าข้างในศูนย์ฝึกฯ
<ul style="list-style-type: none"> • เมื่อเยาวชนเข้าสู่ศูนย์ฝึกฯ แล้วจบ เพราะในศูนย์ฝึกฯ มีกระบวนการดูแลเพียงพอ 	<ul style="list-style-type: none"> • การที่เยาวชนเข้าสู่ศูนย์ฝึกฯ ไม่ใช่จุดจบ แต่ต้องทำงานและติดตามการทำงานกับเยาวชนนั้นๆ
	<ul style="list-style-type: none"> • สังคมจะมีความปลอดภัยก็ต่อเมื่อเยาวชนที่กระทำความผิดไม่กระทำความผิดซ้ำ เนื่องจากความสูญเสียของเยาวชนเพราะมีสังคม มีเพื่อนที่ดี

กระบวนการทัศนใหม่เกี่ยวกับเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นที่มาของการทำโปรแกรม Work-Wise บนความเชื่อมั่นว่าเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้ หากนักวิชาชีพที่ทำงานกับเยาวชนที่กระทำความผิดมีความเชื่อและตระหนักตรงนี้ย่อมจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดูแลเด็กในกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ได้แก่ บทบาทของศูนย์ฝึกฯ กระบวนการการทำงานกับเยาวชน ก่อน-ระหว่าง-หลัง ฝึกอบรม กิจกรรมที่ดำเนินการระหว่างที่เยาวชนอยู่ในศูนย์ฝึกฯ บทบาทของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนทั้งระบบ การสร้างบรรยากาศในศูนย์ฝึกฯ กิจกรรมที่ต้องทำภายหลังจากที่เยาวชนออกจากศูนย์ฝึกฯ ดังนั้นจุดสิ้นสุดของการทำงานกับเยาวชนไม่ได้หยุดแค่จบจากศูนย์ฝึกฯ ไปแล้ว สิ่งที่เหมาะสมคือการดูแลเยาวชนภายหลังจากออกจากศูนย์ฝึกฯ ไปแล้วด้วย

²⁰ “เรื่องเดียวกัน”

3.2.1 โปรแกรมการดูแลเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่ศูนย์ฝึกในองค์กร 180²¹

1) โปรแกรม *Work-Wise* เริ่มต้นดำเนินการในปี ค.ศ. 1998 โดยให้การดูแลเยาวชนทั้งหญิงและชาย อายุตั้งแต่ 15 – 24 ปี ที่เข้ามาฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ซึ่งส่วนมากแล้วศาลสั่งให้มาฝึกอบรมในระยะยาว ต่อมาในปี ค.ศ. 2007 ศูนย์ฝึกอบรมฯ จำนวน 13 แห่ง (จากทั้งหมดมี 14 แห่ง) นำโปรแกรม *Work-Wise* ไปใช้ในองค์กร จนกระทั่งในปัจจุบัน โปรแกรม *Work-Wise* ที่ดำเนินการโดยองค์กร 180 เป็น โปรแกรมเดียวที่ทำงานด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมของประเทศเนเธอร์แลนด์ เงินงบประมาณ ในการดำเนินการ โปรแกรม *Work-Wise* มาจาก 2 แหล่งงบประมาณ คือ ร้อยละ 60 มาจากกระทรวงยุติธรรม รัฐบาล ประเทศเนเธอร์แลนด์ และร้อยละ 40 มาจาก European Social Fund ซึ่งเป็นกองทุนที่มาจาก การลงขันกันของรัฐบาลในกลุ่มประเทศยุโรปที่เป็นสมาชิกของ EU แบ่งสัดส่วนการจ่ายเงินเข้ากองทุน ตามศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ

2) *Work-Wise* แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่²²

(1) *ระยะที่ 0* “การรับตัวเยาวชนและการวางแผน : สหวิชาชีพรับตัวเยาวชนและประเมินเยาวชนพร้อมวางแผนเฉพาะรายซึ่งมีทั้งระยะสั้น และ ระยะยาว ทั้งหมดนี้จะเกิดขึ้นก่อนเยาวชนเข้าสู่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ

(2) *ระยะที่ 1* “ภายในศูนย์ฝึกและอบรมฯ” : ระยะนี้เกิดขึ้นภายในศูนย์ฝึกและอบรมฯ กิจกรรมที่ดำเนินการกับเยาวชนประกอบด้วย การปฐมนิเทศ การศึกษา การฝึกทักษะทางสังคม การเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ กิจกรรมนันทนาการ และการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับครอบครัว

(3) *ระยะที่ 2* “ระยะเปลี่ยนผ่าน” : เยาวชนได้รับโอกาสในการทำงานหรือเรียนภายนอกศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน แต่กลับมาพักในศูนย์ฝึกและอบรม

(4) *ระยะที่ 3* “ระยะภายนอก” : เยาวชนทำงานหรือเรียน และพักอาศัยอยู่ภายนอกศูนย์ฝึกและอบรมฯ ในระยะนี้กลุ่มเยาวชนที่มีความเสี่ยงสูงองค์กร 180 จัดโปรแกรม *Buitenprogramma* ให้กับเยาวชนเป็นการเฉพาะด้วย

²¹ “เรื่องเดียวกัน”

²² “เรื่องเดียวกัน”

3) โปรแกรม *Work – Wise* ให้ความสำคัญกับการดูแลให้ความช่วยเหลือเยาวชนหลากหลายมิติ²³ เพื่อช่วยเหลือเยาวชนที่สิ้นสุดกระบวนการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกฯ แล้วสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ รายละเอียดในแต่ละมิติประกอบด้วย

(1) การประกอบอาชีพ ภายในศูนย์ฝึกฯ จะทำการแนะนำให้เยาวชนรู้จักอาชีพต่างๆ ในช่วง 1 สัปดาห์แรกที่เยาวชนเข้ามาในศูนย์ฝึกฯ และพร้อมกับเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ทดลองทำอาชีพนั้นๆ เพื่อสำรวจความสนใจของตนเอง หลังจากนั้นเมื่อเยาวชนเลิกอาชีพแล้วก็จะมีการอบรมทักษะในการทำงานที่ดี รวมถึงทักษะการเขียนใบสมัครงาน ฯลฯ

(2) การศึกษา ส่วนใหญ่การศึกษาที่ดำเนินการสำหรับเด็กจะเป็นการศึกษาที่ได้รับวุฒิปัตร์เพื่อให้เยาวชนไปใช้ประโยชน์ในการทำงานโอกาสต่อไป

(3) กิจกรรมการใช้เวลาว่าง ภายในศูนย์ฝึกฯ มีการฝึกการใช้ชีวิตในสังคมอย่างเหมาะสมกับเยาวชน เช่น การสอน-อบรมเรื่องการดูแลสุขภาพตนเอง การทำอาหาร การบริหารจัดการด้านการเงิน การทำความสะอาดบ้าน รวมถึงทักษะทางการกีฬา

(4) การสร้างเครือข่ายทางสังคม สอนให้เยาวชนรู้ถึงพฤติกรรมที่ได้รับการยอมรับ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีและการรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นๆ รวมถึงการฝึกทักษะทางสังคมทุกมิติการดูแลตั้งแต่ (1) – (4) ผู้รับผิดชอบ คือ Individual Routing Counselor ซึ่งต้องยึดหลักการที่ว่าในอนาคตเยาวชนต้องสามารถอยู่ในสังคมได้ด้วยตัวเองให้ได้ นอกจากนี้ IRC ยังต้องใช้ทักษะการเสริมแรงจิตใจ (re-motivation) ให้เยาวชนมีพลังแรงใจในตนเอง

4) แรงจูงใจของสถานประกอบการที่เข้าร่วมโปรแกรม *Work-Wise*²⁴

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าโปรแกรม *Work-Wise* มีความร่วมมือกับสถานประกอบการซึ่งเป็นสถานที่สำหรับเยาวชนได้ฝึกฝนทักษะการทำงานในช่วงระยะเปลี่ยนผ่านและระยะภายนอก สถานประกอบการในเครือข่ายขององค์กร 180 มีจำนวน 40 แห่งรับเยาวชนในศูนย์ฝึกฯ ไปฝึกงานและทำงานในสถานประกอบการเพราะสถานประกอบการได้ผลประโยชน์ 2 ประการ คือ

(1) ในช่วง 6 เดือนแรก เงินเดือนที่จ่ายให้เยาวชน ร้อยละ 50 มาจากการสนับสนุนของรัฐบาลนั้นแสดงว่ามีเพียงร้อยละ 50 เท่านั้นที่สถานประกอบการต้องจ่ายเอง

(2) เมื่อเยาวชนเจ็บป่วย ทั้งจากการทำงานและเจ็บป่วยทั่วไปรัฐบาลจะเป็นผู้จ่ายค่ารักษาพยาบาลให้ เหตุผล 2 ประการนี้เป็นแรงจูงใจให้สถานประกอบการเข้าร่วม

²³ “เรื่องเดียวกัน”

²⁴ “เรื่องเดียวกัน”

3.2.2. *bIndividual Routing Counselor (IRC): กลไกสำคัญของโปรแกรม Work-Wise*²⁵

IRC ที่ปฏิบัติงานใน โปรแกรม Work-Wise เป็นเจ้าหน้าที่ที่ทำงานภายใต้การสนับสนุนขององค์กร 180 IRC เป็นผู้ทำงานกับเยาวชนในศูนย์ฝึกฯ เป็นรายบุคคลนั้นหมายถึงเยาวชนทุกคนที่เข้า โปรแกรม Work-Wise จะมี IRC ดูแลทุกคน (สัดส่วน case load IRC : เยาวชน ประมาณ 1 : 17) ในที่จะนำเสนอบทบาทของ IRC เพื่อให้เกิดความเข้าใจในหน้าที่ของ IRC ดังนี้

1) *การเป็นพี่เลี้ยงแนะนำ* : แนะนำให้คำปรึกษาเสมือนเป็นพี่เลี้ยงของ เยาวชนแต่ละราย ทั้งนี้เยาวชนในศูนย์ฝึกฯ อาจมีความเครียด ความกังวล หรือ มีปัญหาความ ต้องการ โดยจากการสังเกต การสอบถาม การสื่อสารอย่างใส่ใจและมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือ อย่างจริงจัง ฯลฯ โดยผู้ทำหน้าที่ IRC ต้องผ่านการฝึกใช้เทคนิคการทำงานกับพ่อแม่/ผู้ปกครอง เยาวชน ทั้งการสนทนา/วิธีการพูดคุย เช่น I-Message technique, การฟังอย่างตั้งใจ โดยไม่ใช้ การบังคับ/สั่งการ

2) *การวางแผนให้ความช่วยเหลือรายบุคคล* : ยกร่างแผนการให้ความ ช่วยเหลือเยาวชนแล้วนำเสนอต่อคณะทำงานคุ้มครองเด็ก (Board of Child Protection) โดยการคิด แผนการให้ความช่วยเหลือวิเคราะห์ผลที่คาดว่าจะได้รับ การสร้างและการพัฒนาแผนต้องมาจก การมีส่วนร่วมของพ่อแม่/ผู้ปกครองของเยาวชน มีการเก็บข้อมูลเยาวชนให้แล้วเสร็จและพัฒนา แผนการบำบัดเยาวชนรายบุคคลภายใน 42 วัน สิ่งสำคัญต้องให้พ่อแม่/ผู้ปกครองเยาวชนเข้ามา มีส่วนร่วมเพราะพ่อแม่/ผู้ปกครองจะเป็นผู้ดูแลเยาวชนหลังจากออกจากศูนย์ฝึกฯ

3) *การเป็นผู้นิเทศงาน* : เมื่อเยาวชนไปทำงานในสถานประกอบการ ภายนอกศูนย์ฝึกฯ IRC จะทำหน้าที่ไปเยี่ยมเยียน สอบถาม พูดคุยให้กำลังใจเยาวชนที่ไปทำงาน เหล่านั้น รวมถึงการสอบถามปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องใจ พร้อมหาแนวทางในการให้ความ ช่วยเหลือ

4) *การเป็นคนกลาง* : ในหลายกรณีเยาวชนที่ไปทำงานอาจจะพลั้งเผลอ กระทำพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสมกับการทำงานและค่อนายจ้าง IRC รับหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย เหตุการณ์นั้นๆ พร้อมกันนี้ IRC ยังมีหน้าที่ในการสร้างเครือข่ายสถานประกอบการ (enterprise network) ที่สนใจจะเป็นสถานที่ลองการทำงาน of เยาวชนเพื่อสร้างทางเลือกในงานอาชีพใหม่ๆ ให้เยาวชน IRC ต้องมีการบริหารจัดการและสร้างเครือข่ายที่ดีระหว่างสถานประกอบการและ โรงเรียนเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายรองรับเยาวชน

²⁵ “เรื่องเดียวกัน”

5) การเป็นผู้เขียนรายงาน : อีกหน้าที่หนึ่งของ IRC คือการเขียนและบันทึก รายงานเกี่ยวกับความก้าวหน้าในการให้ความช่วยเหลือเยาวชนซึ่งรายงานนี้เป็นระบบIntranet ซึ่งหมายถึงเป็นระบบที่อนุญาตให้เฉพาะIRC และ เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบความก้าวหน้า/ปรับปรุงแก้ไขข้อมูลเยาวชนได้ ทั้งนี้ข้อมูลเหล่านี้จะนำไปประกอบเมื่อต้องเสนอต่อศาล พร้อมกับ ต้องมีการประเมินผลแผนดังกล่าว

3.2.3 การควบคุมคุณภาพของโปรแกรม *Work-Wise*²⁶ เดือนเมษายน พ.ศ.2555 โปรแกรม Work-Wise ได้รับประกาศนียบัตรรับรองว่าเป็นองค์กรที่ได้รับมาตรฐานจากองค์กร HKZ การที่องค์กร HKZ ให้ประกาศนียบัตรนั้นแสดงว่าโปรแกรมนี้มีมาตรฐานซึ่งจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณและการให้ความช่วยเหลืออื่นๆ ในทางกลับกันหากองค์กรที่ไม่ได้รับประกาศนียบัตรรับรองก็จะได้รับการติดตามอย่างใกล้ชิดเพื่อการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพบริการ โดยบรรทัดฐานของระบบการควบคุมคุณภาพแบ่งเป็น 3 ชุด คือ ระดับความสามารถในการบริหารจัดการ การนำโปรแกรมมาใช้ได้ตรงตามมาตรฐาน และการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการทำงานโดยวัดประเมินผลได้

1) บรรทัดฐานด้านระดับความสามารถในการบริหารจัดการ

- (1) องค์กรต้องสามารถทำให้พันธกิจของโปรแกรม Work-Wise เป็นที่รับรู้โดยชัดเจนในกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กร
- (2) องค์กรต้องมีความรับผิดชอบว่าสามารถปฏิบัติงานโปรแกรม Work-Wise อย่างเป็นระบบได้อย่างต่อเนื่อง
- (3) องค์กรต้องสามารถทำให้เกิดแผนการบำบัด/ช่วยเหลือเด็กเป็นรายบุคคลในระหว่างที่เขา/เธอพักอยู่ในองค์กร
- (4) การบริหารจัดการเป็นความรับผิดชอบขององค์กรที่นำโปรแกรม Work-Wise ไปใช้ปฏิบัติต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลผลการทำงาน
- (5) การบริหารจัดการต้องมีการจ้างเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในโปรแกรม Work-Wise เพียงพอ
- (6) การบริหารจัดการต้องมีการจัดการศึกษา/อบรมทางวิชาชีพและมีการนิเทศงานจาก Work-Wise
- (7) การบริหารจัดการต้องมั่นใจว่าองค์กรที่นำไปใช้ต้องมีการปฏิบัติที่ดี
- (8) การบริหารจัดการต้องมีการสร้างเครือข่ายที่ตีระหว่างสถานประกอบการและโรงเรียนเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายรองรับเยาวชน

²⁶ “เรื่องเดียวกัน”

(9) การบริหารจัดการต้องมีการประสานความร่วมมือที่ดีกับพ่อแม่/ผู้ปกครองของเยาวชนเพราะพ่อแม่/ผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลเยาวชนหลังจากออกจากศูนย์ฝึกฯ

2) บรรทัดฐานด้านการปฏิบัติงานตามโปรแกรม *Work-Wise*

(1) เมื่อเยาวชนเข้าสู่ศูนย์ฝึกฯ ต้องได้พบ IRC ของโปรแกรม *Work-Wise*
 (2) เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนให้แล้วเสร็จและพัฒนาแผนการบำบัดเยาวชนรายบุคคลภายใน 42 วัน

(3) การสร้างและพัฒนาแผนต้องมาจากการมีส่วนร่วมของพ่อแม่/ผู้ปกครองของเยาวชน

(4) แผนเฉพาะรายเป็นส่วนหนึ่งของการบำบัดฟื้นฟูเยาวชนในศูนย์ฝึกฯ และพร้อมกันนี้ต้องมีการประเมินผลแผนดังกล่าว

(5) การแบ่งกลุ่มเยาวชนให้พบกับ IRC แบ่งออกเป็น 3 แนวทาง

- ก. เจ้าหน้าที่โปรแกรม *Work-Wise* จัดเยาวชนเอง
- ข. พิจารณาจากภูมิคณาของเยาวชน
- ค. พิจารณาตามหอพักที่เยาวชนพักอาศัยอยู่

(6) การเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนสำหรับการไปใช้ชีวิตข้างนอก หลังปล่อยต้องมีการดำเนินการ อาทิ การอบรมเสริมทักษะการทำอาหาร การฝึกทักษะทางสังคม และการฝึกทักษะการบริหารจัดการเงิน

(7) IRC เป็นผู้ดูแลเยาวชนหากมีปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ต้องเข้าไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเมื่อเยาวชนออกจากศูนย์ฝึกฯ ไปแล้วมี 3 แนวทางให้เลือก

ก. IRC หยุดการปฏิบัติหน้าที่แล้วมอบหมายให้พนักงานคุมประพฤติเยาวชนเป็นผู้ดูแลต่อเนื่อง

ข. IRC ยังคงทำหน้าที่ที่ต่อเนื่องระหว่างช่วงทดลองการออกไปใช้ชีวิตข้างนอกของเยาวชน

ค. IRC ยังคงทำงานต่อเนื่องในกลุ่มเยาวชนที่มีความเสี่ยงสูงโดยนำโปรแกรม *Buitenprogramma* เข้ามาทำงานกับเยาวชนต่อเนื่อง

3) บรรทัดฐานด้านผลการทำงานตามโปรแกรม *Work-Wise* อย่างเป็นระบบ

(1) แผนการบำบัดเฉพาะรายต้องได้รับการพัฒนาขึ้นใน 42 วัน

(2) การเปลี่ยนแปลงย้ายเยาวชนจากศูนย์ฝึกฯ หนึ่งไปอีกแห่งหนึ่ง ต้องส่งแผนการบำบัดภายใน 5 วัน

(3) เยาวชนที่ผ่านโปรแกรม Work-Wise ร้อยละ 75 ต้องกลับไปเรียนหนังสือหรือไปทำงานหรือมีการดำเนินงานทั้งสองอย่าง

(4) หลังจากจบโปรแกรม Work-Wise ไปแล้ว 6 เดือน

ก. เยาวชนไม่เกินร้อยละ 30 ไม่มี IRC คูแล

ข. เยาวชนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ยังคงมี IRC คูแล

(5) การติดตามประเมินผล-สามารถกระทำได้ทั้งการสอบถาม การโทรศัพท์ติดตาม การเยี่ยมบ้าน โดยผลการดำเนินงานในปีพ.ศ.2555 มีเด็กและเยาวชนจำนวน 1,339 คน ได้รับการปล่อยออกจากศูนย์ฝึกฯ มีจำนวน 1,106 คน ได้รับการดูแลครบถ้วนตามแผน คิดเป็นร้อยละ 82.5 และมีจำนวน 224 คนเป็นเยาวชนที่ออกก่อนแผนจะดำเนินงานเสร็จสิ้น คิดเป็นร้อยละ 16.7

3.2.4 ความสำเร็จของโปรแกรม Work-Wise²⁷ องค์กร 180 ระบุว่าเยาวชนในศูนย์ฝึกฯ ที่เข้าร่วมโปรแกรม Work-Wise มีจำนวนประมาณ 2,600 คนต่อปี ในแต่ละปีมีเยาวชนประมาณ 1,600 คนได้รับการดูแลภายหลังปล่อยจากศูนย์ฝึกฯ โดยมี IRC คูแลอย่างต่อเนื่อง ส่วนที่เหลือ คือ กลุ่มเยาวชนไม่ได้เข้าโปรแกรม Work-Wise เพราะระยะเวลาการอยู่ในศูนย์ฝึกฯ สั้นกว่า 1 เดือน กลุ่มเยาวชนจำนวน 1,600 คนนี้ร้อยละ 15 ได้งานทำ ร้อยละ 25 ได้งานทำและได้เข้าเรียน ร้อยละ 46 กลับไปเรียนหนังสือ ร้อยละ 5 ทำงานที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมของตนเอง และร้อยละ 6 ทำงานใน Enterprise นอกจากนี้ข้อมูลองค์กร 180 ยืนยันว่าในอดีตก่อนมีโปรแกรม Work-Wise สถิติที่เยาวชนกระทำความผิดซ้ำอยู่ที่ร้อยละ 60-70 ต่อมาเมื่อมีโปรแกรม Work-Wise จำนวนเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำลดลงเหลือร้อยละ 30

3.2.5. โปรแกรม Buitenprogramma สำหรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงสูง²⁸

1) เป้าหมายของโปรแกรม Buitenprogramma คือ เยาวชนไม่กลับมากระทำความผิดอีกภายใน 2 ปีและเมื่อออกจากศูนย์ฝึกฯ ไปแล้วยังทำงานหรือเรียนต่ออีก 6 เดือน นอกจากนี้โปรแกรม Buitenprogramma ยังมีเป้าหมายเฉพาะ คือ การลดปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและการเรียน เช่น การเป็นคนที่มีความเครียดง่าย หรือ มีความผิดปกติทางพยาธิสภาพ และการกระตุ้นให้เกิดภูมิคุ้มกันในการทำงานและใช้ชีวิต โปรแกรมนี้มีขั้นตอน 9 ขั้นตอน ซึ่งทั้ง 9 ขั้นตอนนี้ IRC จะเป็นผู้ดำเนินการภายใต้คำปรึกษาและการรับรองจาก Behavioral Scientist (นักพฤติกรรมศาสตร์)

²⁷ “เรื่องเดียวกัน”

²⁸ “เรื่องเดียวกัน”

(1) การประเมินปัจจัยเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำซึ่งต้องให้ความสำคัญกับประเด็นด้านการศึกษา และการอาชีพว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงที่มีความสำคัญ

(2) การประเมินความเครียด พลังใจ การสนับสนุน และ พยาธิสภาพทางจิต

(3) การประเมินแรงจูงใจ รูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ประเมินโอกาสและความเป็นไปได้จากตัวเยาวชนและสิ่งแวดล้อมซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเข้าโปรแกรม Buitenprogramma และ โปรแกรม Work-Wise

(4) การนำประเด็นการประเมินตาม (1 - 3) ซึ่งจะปรากฏผลว่าจัดอยู่ในกลุ่มความเสี่ยงมาก หรือ ความเสี่ยงปานกลาง

(5) การเลือกเป้าหมายและการหาทรัพยากรเพื่อนำไปช่วยเหลือเยาวชน

(6) การจัดระดับการดูแลเรื่องความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดความล้มเหลว (risk management)

(7) การสร้างแผนการตามโปรแกรม Buitenprogramma

(8) การยืนยันแผนและการสร้างข้อตกลงร่วมกันกับเยาวชน

(9) การพัฒนาแผนปฏิบัติการ กำหนดขั้นตอน ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา และการปฏิบัติการ

2) โปรแกรม *Buitenprogramma* เป็น โปรแกรมที่ดูแลอย่างต่อเนื่องสำหรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงสูงต้องได้รับการดูแลต่อเนื่องจากโปรแกรม Work-Wise เพื่อให้การดูแลเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นองค์รวมและมีความต่อเนื่องมากที่สุด การสัมภาษณ์ (การบำบัด) แบบสร้างแรงจูงใจ (Motivational Interviewing - MI) ประเด็นนี้เป็นช่วงเวลาของการ workshop ให้กับกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมผู้สอนคือ Mr.Arjo Haasnoot เจ้าหน้าที่ขององค์กร 180 จบการศึกษาด้านสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และผ่านการอบรมเรื่อง MI มาแล้ว มีประสบการณ์ทำงานกับเยาวชนที่กระทำความผิดมาอย่างยาวนานตั้งแต่ ปีค.ศ.1997 ในช่วงเริ่มต้นการพูดคุยกับเยาวชนในศูนย์ฝึกฯ หลายครั้งแม้จะพูดด้วยถ้อยคำที่ดีแต่เยาวชนก็ไม่ปฏิบัติตามไม่สนใจ หลายครั้งรู้สึกที่ตนเองใช้อำนาจซึ่งเจ้าหน้าที่มีอยู่แล้ว ไปสั่งการให้เยาวชนทำหรือเข้าร่วมกิจกรรมจะเกิดการต่อต้านทางจิตใจ แต่พบว่า “การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้น” ให้เยาวชนได้คิดไตร่ตรองใคร่ครวญเป็นเรื่องที่เหมาะสมที่สุด

3.2.4. บทวิเคราะห์การเรียนรู้องค์กร 180²⁹

1) การประเมินทางจิตสังคมและวางแผนรายบุคคลอย่างเข้มข้น

การดำเนินการขององค์กร 180 ให้ความสำคัญกับการประเมินเยาวชนเป็นรายบุคคลโดยใช้เครื่องมือการประเมินทางจิตสังคมเพื่อกำหนดรูปแบบการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือเยาวชนตามประเด็นปัญหา ศักยภาพและความต้องการของเยาวชน ดังจะเห็นได้จากโปรแกรม Buitenprogramma ที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลของเยาวชนเพื่อกำหนดระดับความเสี่ยงตามด้วยกำหนดแนวทางการทำงานกับเยาวชน นอกจากนี้ทั้งโปรแกรม Work-Wise และ โปรแกรม Buitenprogramma กำหนดให้หลักสูตรการอบรม IRC มีทักษะวิชาด้านจิตพยาธิสภาพ (Psychopathology) วิชาการประเมินผลและการประเมิน (Evaluation & Assessment) ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับการประเมินทางจิตสังคมแสดงให้เห็นว่าการประเมินทางจิตสังคมเป็นทักษะที่จำเป็นในการทำงานกับเยาวชน นอกจากนี้การนำข้อมูลการประเมินทางจิตสังคมมากำหนดแนวทางการสร้างแผนพัฒนาเยาวชนรายบุคคลดังเห็นได้จากมาตรฐานของโปรแกรม Work-Wise ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนให้แล้วเสร็จและพัฒนาแผนการบำบัดเยาวชนรายบุคคลภายใน 42 วัน และแผนเฉพาะรายเป็นส่วนหนึ่งของการบำบัดฟื้นฟูเยาวชนในศูนย์ฝึกฯ และพร้อมกันนี้ต้องมีการประเมินผลแผน การกำหนดเรื่องการจัดทำแผนการประเมินผลแผนไว้ในมาตรฐานแสดงให้เห็นว่าองค์กร 180 ให้ความสำคัญกับการวางแผนรายบุคคลอย่างสูงยิ่ง

2) บุคลากรมีความเป็นมืออาชีพความตั้งใจในการปฏิบัติงาน

บทเรียนเรื่องเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานซึ่งเป็นผู้ที่มีความเป็นมืออาชีพเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับการทำงานกับเยาวชนตามแนวทางขององค์กร 180 เจ้าหน้าที่ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดที่ต้องกล่าวถึง คือ Individual Routing Counselor (IRC) เพราะเป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานในศูนย์ฝึกฯ อยู่แล้ว แต่มีความสนใจที่จะทำงานกับเยาวชนตามแนวทางขององค์กร 180 จึงมาอบรมเพิ่มทักษะและสมัครทำหน้าที่เป็น IRC ซึ่งมีลักษณะการปฏิบัติงานอย่างเป็นมืออาชีพสูง การที่ IRC ซึ่งทำงานโดยตรงกับเยาวชนเป็นรายบุคคลมีความทุ่มเทในการทำงานกับเยาวชนมาก เพราะต้องดูแลเยาวชนทั้งมิติการประเมิน การจัดทำแผนรายบุคคล การทำหน้าที่พี่เลี้ยงให้คำปรึกษา การช่วยหาสถานที่ทำงาน ฯลฯ ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว บทบาทเหล่านี้ถือเป็นงานหนักที่ต้องการบุคคลที่มีศักยภาพสูงและมีความตั้งใจในการทำงานมากมาปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับ IRC คือ การมีทัศนคติด้วยความเชื่อมั่นว่ามนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้โดยตนเอง (หมายถึง IRC) เป็นผู้ให้การสนับสนุนอย่างใกล้ชิดให้เยาวชนมีอนาคตที่ดี

²⁹ “เรื่องเดียวกัน”

3) แหล่งทุนมีศักยภาพทั้งการมีงบประมาณและงบประมาณพัฒนา

ประเด็นนี้เป็นมิติเชิงบริหารจัดการ เนื่องจากองค์กร 180 เป็นองค์กรที่ทำงานพัฒนาเยาวชนหลายกลุ่มเป้าหมาย องค์กร 180 มีบุคลากรที่มีความสามารถและศักยภาพสูง ดังนั้นบุคลากรขององค์กร 180 จึงพัฒนาโปรแกรม/รูปแบบการทำงานใหม่ๆหลายประเภท ทั้งนี้เมื่อองค์กรทำการพัฒนาโปรแกรมต่างๆ แล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้เพราะมีงบประมาณสนับสนุนทั้งจากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ และที่สำคัญมีองค์กรสหภาพยุโรปที่สามารถลงทุนเพื่อการพัฒนาโปรแกรมใหม่ๆ ได้อีกโดยยึดประโยชน์สูงสุดต่อเยาวชน

4) การนำระบบใหม่ (Work-Wise) ไปเสริมการปฏิบัติงาน

ข้อมูลสำคัญประการหนึ่งขององค์กร 180 คือ การนำโปรแกรมใหม่ๆ อย่างโปรแกรม Work-Wise ไปใช้ทำงานกับเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมนั้นแต่มิได้นำเอาโปรแกรมใหม่ไปใช้แทนโปรแกรม/กระบวนการทำงานแบบเดิมทั้งหมด แต่องค์กร 180 ตระหนักเสมอว่าการนำโปรแกรมใหม่ไปใช้ต้องสามารถผสมผสานให้สอดคล้องในลักษณะการหนุนเสริมระบบเดิมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นสูงขึ้น ประโยชน์เกิดกับเยาวชนมากขึ้น ในกรณีนี้หากมีความสอดคล้องกับระบบเดิมได้เจ้าหน้าที่ที่ทำงานในระดับเดิมสามารถยอมรับได้เพราะมีคุณค่ากับเยาวชน ในขณะเดียวกันทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่เดิมดีขึ้นตามไปด้วย

5) ระบบการรักษาความปลอดภัยเข้มข้น

ระบบการรักษาความปลอดภัยสำหรับเด็กในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในศูนย์ฝึกฯ ในประเทศเนเธอร์แลนด์มีมาตรการที่เข้มงวดกวดขันมาก บทเรียนนี้ได้มาจากการเข้าเยี่ยมชมกิจการดำเนินงานของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่เมือง Breda เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยกำหนดให้ฝากสิ่งของต่างๆ ไว้ภายนอก ในด้านอาคารสถานที่ภายในเป็นอาคารที่มีกำแพง มีรั้วลวดหนามที่เข้มแข็ง และมีเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมจำนวนมากทั้งนี้การรักษาความปลอดภัยก็เป็นการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับเยาวชนและเจ้าหน้าที่ เช่น การหลบหนีการทำร้ายร่างกาย เป็นต้น

6) การให้โรงเรียนภายนอกมาจัดการศึกษา

ศูนย์ฝึกฯ จัดการศึกษาให้เยาวชนภายในศูนย์ฝึกฯ ได้มีโอกาสเรียนหนังสือและอบรมวิชาชีพโดยผู้สอนเป็นครูภายในศูนย์ฝึกฯ เอง วุฒิบัตรการจบหลักสูตรออกให้โดยโรงเรียนภายนอกทำให้ไม่เกิดการประท้วงตราว่าเยาวชนผ่านศูนย์ฝึกฯ ซึ่งอาจจะมีผลต่อการสมัครงานในขณะที่หลักสูตรและการประเมินผลเป็นระบบมาตรฐานเดียวกับกระทรวงศึกษาธิการ ประเทศเนเธอร์แลนด์ทำให้เยาวชนที่เรียนหนังสือและออกจากศูนย์ฝึกฯ ไปแล้วสามารถไปเรียนต่อได้ในโรงเรียนที่ให้วุฒิบัตรได้ทันที หรือนำวุฒิบัตรที่ได้รับไปเรียนต่อที่สถาบันอื่นๆ ได้

7) การให้อิสระภาพมากที่สุดในพื้นที่จำกัดสิทธิ

ถึงแม้ว่าศูนย์ฝึกฯจะเป็นสถานที่ปิดและมีระบบรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวดเพื่อความปลอดภัยสูงสุดในการคุมตัวเยาวชน แต่ทว่าเยาวชนที่พักอาศัยอยู่ในศูนย์ฝึกฯเองก็ได้รับอิสรภาพมากที่สุดทั้งความคิดการแสดงออก การทำกิจกรรมนันทนาการ การเล่นเกม ฯลฯ นอกจากนี้ตามกฎหมายของประเทศเนเธอร์แลนด์กำหนดให้แต่ละวันเยาวชนต้องมีความว่างสามารถทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจอย่างเป็นอิสระภายในศูนย์ฝึกฯ จำนวน 1 ชั่วโมง ในระยะเวลา 1 ชั่วโมงนี้เยาวชนส่วนใหญ่ใช้เวลาไปกับการอ่านหนังสือ การพักผ่อนหย่อนใจ

8) ระบบ Online ที่กำหนดขอบเขตการเข้าถึงของบุคลากร

การบันทึกประวัติเยาวชนที่กระทำความผิดของศูนย์ฝึกฯ เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฝึกฯสามารถเข้าถึงประวัติรายบุคคลของเยาวชนได้เป็นรายบุคคลในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข/เพิ่มเติมประวัติของเยาวชนเมื่อเยาวชนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือ มีการปรับเปลี่ยนแผนการบำบัดรายบุคคล ซึ่งระบบนี้เป็นการใช้งานแบบ Intranet ที่เจ้าหน้าที่เข้าถึงประวัติเยาวชนได้ อย่างไรก็ตามประวัติของเยาวชนมีระดับชั้นความลับซึ่งแต่ละชั้นความลับก็กำหนดให้เจ้าหน้าที่เข้าถึงแตกต่างกันตามไปด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อเคารพในสิทธิของเยาวชนนั่นเอง

บทเรียนที่สำคัญทั้ง 8 ประการสามารถนำมาเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการนำรูปแบบโปรแกรม Work-Wise มาใช้ประโยชน์ในประเทศไทยได้เพื่อพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไทย

บทที่ 3

แนวคิดและกฎหมายเกี่ยวกับการติดตามดูแลเด็กและเยาวชน ภายหลังปล่อยจากศูนย์ฝึกและอบรมของประเทศไทย

1. สิทธิเด็กและเยาวชนตามกฎหมายไทยและปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดของเด็ก

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

1.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

1) มาตรา 4 บัญญัติไว้ว่า “ภายใต้บังคับบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับความคุ้มครอง”

(1) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชนชาวไทยที่มีอยู่ย่อมได้รับความคุ้มครองตามลักษณะประเพณีการปกครองไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างไรก็ตาม หากในรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวนี้บัญญัติมาตราใดจำกัดอำนาจของเรื่องดังกล่าวไว้ก็ต้องถือว่าอำนาจของประชาชนชาวไทยดังกล่าวก็ต้องถูกจำกัดไว้ เพราะมาตรา 41 บัญญัติว่าภายใต้บังคับบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

(2) ประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหมายถึงรูปแบบการปกครองในประเทศที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ หากฉบับนี้ไม่บัญญัติไว้การปกครองประเทศไทยก็สามารถใช้รูปแบบการปกครองเดิมได้ เพราะคำว่าประเพณีย่อมหมายถึงสิ่งที่ปฏิบัติกันมาช้านาน

(3) การคุ้มครองประเพณีการปกครองประเทศไทยเป็นไปในลักษณะใด การวินิจฉัยต้องนำมาตรา 5 ของรัฐธรรมนูญชั่วคราวนี้มาปรับใช้ เพราะเป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญนี้ไม่ได้บัญญัติไว้³⁰

³⁰ ไพบูลย์ วนพงศ์ทิพากร เอกสารประกอบการบรรยายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับชั่วคราว ชุดที่ 1/2 ภาค 1/68, 2558, หน้า 1

2) *มาตรา 5* บัญญัติไว้ว่า “เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแต่เพียงประเพณีการปกครองดังกล่าวต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้”

เนื่องจากรัฐธรรมนูญที่ใช้ปัจจุบันคือรัฐธรรมนูญชั่วคราว พ.ศ.2557 นั้นมีทั้งหมด 45 มาตรา อันเป็นการใช้กฎหมายสูงสุดชั่วคราวยังไม่ได้มีการบัญญัติเรื่องสิทธิต่างๆ จึงจำเป็นต้องนำบทบัญญัติที่ให้ใช้ประเพณีการปกครองประเทศไทยระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้ ระบอบการปกครองที่เป็นประเพณีหมายถึงเรื่องที่รัฐธรรมนูญทุกฉบับของประเทศไทยบัญญัติไว้ให้มีขึ้นอย่างน้อยต้องมีบัญญัติเป็นประเด็นไว้ 2 ฉบับมาแล้ว หรือธรรมเนียมปฏิบัติมาใช้ ซึ่งก็หมายถึงให้ใช้กฎหมายที่เคยมีมาใช้ไปก่อนในกรณีที่ไม่ขัดต่อกฎหมายสูงสุดชั่วคราวนี้ ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมาตรา 5 นี้จึงต้องตีความว่าในกรณีบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับรองสิทธิของเด็กและเยาวชนซึ่งไม่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญชั่วคราวนี้ ให้นำหลักการรับรองสิทธิเด็กที่เคยปฏิบัติกันมาใช้ซึ่งก็คือ บทบัญญัติการรับรองสิทธิเด็กของรัฐธรรมนูญ 2550 มาใช้นั้นเอง เพราะไม่เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญปัจจุบันและเป็นรัฐธรรมนูญฉบับสุดท้ายก่อนจะมีรัฐธรรมนูญชั่วคราวนี้

1.1.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 (สิทธิเด็กและเยาวชน)

1) *มาตรา 30* บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ ตามบทบัญญัติของมาตรา 30 แสดงให้เห็นถึงว่าคุณค่าของบุคคลนั้นไม่ควรคำนึงถึงความจน ความรวย รูปร่าง หน้าตา หรือผิวพรรณ ความพิการหรือความสมบูรณ์ของร่างกาย เพราะทุกคนก็มีสิทธิเทียบเท่ากัน ไม่ควรเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุดังกล่าว

2) *มาตรา 40* บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้ (1) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็วและทั่วถึง (2) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่อง การได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผยการได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้งและพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบ คำวินิจฉัย คำพิพากษา

หรือคำสั่ง (3) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม (4) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (5) ผู้เสียหายผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไป ตามที่กฎหมายบัญญัติ (6) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ (7) ในคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบ หรือได้รับทราบพยานหลักฐาน ตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

3) *มาตรา 49* บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่ง และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ

4) *มาตรา 50* บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

5) *มาตรา 52* เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนา ด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและ เยาวชนเป็นสำคัญ เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว

การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของ ครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมที่เหมาะสมจากรัฐ

1.2 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

1.2.1 นิยามศัพท์

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

“สถานพินิจ” หมายความว่า สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้

“ศูนย์ฝึกและอบรม” หมายความว่า ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

“การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู” หมายความว่า มาตรการที่กำหนดเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือสนับสนุนเด็กหรือเยาวชนให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้โดยปกติสุข เช่น การรับคำปรึกษาแนะนำ การเข้าร่วมกิจกรรมบำบัด การเข้าร่วมกิจกรรมทางเลือก การศึกษา หรือการฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ

“การฝึกอบรม” หมายความว่า การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยมีการควบคุม

1.2.2 มาตรา 55 ให้อธิบดีมีอำนาจออกใบอนุญาตให้ส่วนราชการดำเนินการหรือให้เอกชนจัดตั้งสถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน ซึ่งเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเป็นจำเลย หรือเป็นผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ลงโทษ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน และมีอำนาจควบคุมดูแลสถานที่ดังกล่าว รวมทั้งมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตที่ได้ออกให้ด้วย

ตามบทบัญญัติดังกล่าวเปิดโอกาสให้ส่วนราชการหรือเอกชนจัดตั้งสถานที่สำหรับบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน ดังเห็นได้จากการจัดตั้งองค์กร 180 ในประเทศ เนเธอร์แลนด์ โดยได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐ และอาจหาเงินสนับสนุนจากองค์กรหรือกองทุนอื่นแล้วดำเนินการภายใต้การดูแลของภาครัฐซึ่งก็คือกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยมาตรา 55 นี้ได้มีการพูดคุยและจัดทำแนวทางแล้วบางส่วน แต่ยังไม่ชัดเจน จึงยังอยู่ในระหว่างดำเนินการ ซึ่งมีความคาดหวังว่าจะเกิดศูนย์ฝึกเอกชนในรูปแบบที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง เพื่อเป็นการให้เอกชนผู้มีความต้องการช่วยเหลือสังคมมีโอกาสเข้ามาดำเนินงาน อันเป็นการช่วยเหลืองานภาครัฐ

1.2.3 มาตรา 62 วรรคท้ายบัญญัติว่า...ในกรณีเด็กหรือเยาวชนที่พ้นการฝึกอบรมแล้วประสงค์เข้ารับการศึกษา ฝึกอาชีพหรือวิชาชีพต่อให้จบหลักสูตร ให้ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา หรือสถานฝึกและอบรม มีอำนาจให้การสงเคราะห์เด็กหรือเยาวชน โดยจัดให้

อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมหรือสถานที่รับการฝึกและอบรม หรือให้เข้ารับการศึกษาระดับอาชีวศึกษาหรือวิชาชีพแบบเข้ามาเย็นกลับก็ได้

นั่นก็หมายความว่าตามกฎหมายของไทยจะดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกก็ในเรื่องการศึกษาต่อเนื่องที่ยังไม่จบการศึกษาเมื่อพ้นการฝึกอบรม เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องด้านการเรียนเพื่อให้มีการต่อเนื่องในการเรียนให้จบการศึกษาระดับในระดับหนึ่งเท่านั้น ไม่ได้มีการบัญญัติการให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนระหว่างหน่วยงานอย่างต่อเนื่องและยังไม่มีระบบติดตามครอบครัว รวมทั้งยังขาดการเสริมสร้าง สนับสนุน และประสานงานให้ครอบครัว ชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังติดตาม ให้ความช่วยเหลือและประเมินความพร้อมของเด็กและเยาวชนภายหลังกลับไปอยู่กับครอบครัวและชุมชนว่าสามารถออกไปเผชิญปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนกลับเข้าไปสู่ชุมชนอย่างเข้มแข็ง มีอาชีพ มีความมั่นคงในชีวิตและมีอนาคตที่ดี

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สำหรับกลุ่มเป้าหมายในเรือนจำ ทัณฑสถาน และสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นมา ซึ่งในการดำเนินงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกโรงเรียน จะจัดการศึกษาสนองตอบความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กรมราชทัณฑ์และกรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนร่วมกันจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว เพื่อพัฒนาความรู้และคุณภาพชีวิตให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

1.3 ปัจจัยที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน³¹

1.3.1 ปัจจัยที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ปัจจัยที่มีผลหรืออิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำมีอยู่ด้วยกัน 2 ระดับ คือ

1) ระดับ Micro หรือระดับบุคคล จากการศึกษาวิเคราะห์ทางสถิติและการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนมากที่สุดคือปัจจัยทางด้านการควบคุมตนเอง (Self-control) เด็กและเยาวชนมีระดับในการควบคุมตนเองที่ต่ำ

³¹ ชาญกนิต กฤตยา สุริยะมณี ผศ.ดร. ,อุนิสา เลิศโตมรสกุล ดร. , “การวิจัยบทสรุปผู้บริหาร การกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในประเทศไทย : แนวทางในการป้องกันและแก้ไข โดยอาศัยปัจจัยที่เป็นตัวทำนายทางด้านอาชญาวิทยา” คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สนับสนุนโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม,2553

มีลักษณะบุคลิกภาพแบบชอบเลี้ยง มักจะใช้ภาษากายมากกว่าภาษาพูด มักจะยึดถือตนเองเป็น จุดศูนย์กลางและ โกรธรุนแรงง่าย ร่องลงมาก็คือปัจจัยทางด้านการมีพันธะต่อสังคม (Social bond) และปัจจัยทางด้านการคบหากับเพื่อนที่กระทำผิด (Differential Association) ตามลำดับ หมายความว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำจะมีความผูกพันต่อสังคมรอบๆ ตนเอง เช่น ความผูกพันต่อครอบครัว เพื่อน ชุมชน หรือความเชื่อทางด้านกฎหมายและศาสนาในระดับต่ำ และ เด็กและเยาวชนที่มีการคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมกระทำผิดเป็นระยะเวลานาน มีความถี่ในการคบหาและมีจำนวนของเพื่อนที่มีพฤติกรรมในลักษณะนี้สูงจะส่งผลให้เด็กและ เยาวชนมีการกระทำผิดซ้ำเพิ่ม โดยมีผู้ทำตัวชั่ววัดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิดของเด็กและ เยาวชนด้านตนเองและครอบครัวดังนี้³²

(1) พฤติกรรมหยาบคายก้าวร้าว มักเกิดขึ้นเมื่อความต้องการไม่ได้รับการ ตอบสนองและบ่อยครั้งความต้องการให้บุคคลอื่นให้ความสนใจ เมื่อเกิดความไม่สนใจก็จะมีการ แสดงออกที่ทดแทนสิ่งที่ตนขาดไป โดยอาจแสดงออกด้วยความก้าวร้าวและหากเด็กและ เยาวชนนั้นมีการควบคุมตัวเองต่ำก็อาจจะมีแนวโน้มจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมอาชญากรรม ก่อนข้างสูง

(2) มีการใช้สารเสพติด เกิดจากความทึบคณอง อยากรู้ อยากลอง การ มีเพื่อนชักจูง และที่สำคัญมียาเสพติดขายโดยทั่วไป และบางทีก็มีการมั่วสุม การใช้สารเสพติด มักเป็นสาเหตุของการกระทำผิดอื่นๆ ด้วย คือ เมื่อเสพติดแล้วก็จะเกิดความต้องการในปริมาณ ที่เพิ่มขึ้น ทำให้ต้องหาเงินมาซื้อ เมื่อหาเงินไม่ได้ก็เกิดการลักขโมยหรือการกระทำผิดอย่างอื่น ให้ได้เงินมา บางคนอาจผันตัวเองจากผู้เสพมาเป็นผู้ค้า

(3) การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้เห็นถึงวัยรุ่นมักเลียนแบบ ผู้ใหญ่ บางคนยึดค่านิยมผิดๆ ว่าไม่ดื่มเหล้าก็ไม่ใช่ลูกผู้ชาย โดยส่วนใหญ่เป็นที่นิยมในกลุ่ม วัยรุ่นที่ชอบเที่ยวกลางคืน ซึ่งเมื่อดื่มไปมากๆ จะทำให้คุมสติไม่ได้ เป็นเหตุของการกระทำผิด เช่น ทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย กระทำผิดเกี่ยวกับเพศ

(4) มีทัศนคติต่อต้านสังคม แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีทัศนคติต่อต้านสังคม จะส่งผลให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมที่ขัดต่อศีลธรรม ระเบียบของสังคม โดยปราศจากความรู้สึกว่า กระทำผิด เป็นการขาดความรับผิดชอบ ไม่สามารถควบคุมความอยากของตนเองได้ และจะยึด ตนเองเป็นศูนย์กลาง ไม่สนใจความรู้สึกของบุคคลอื่น

³² ศศิวิมล ทองกลม “ตัวชีวพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน” วารสารกระบวนการยุติธรรม

(5) *ความคิดชั่ววูบ* หมายถึงการขาดสติสัมปชัญญะในการคิดไตร่ตรองถึงผลเสียที่จะเกิดตามมา ขณะเดียวกันยังขาดความอดทนต่อสิ่งชั่วร้าย ขาดความรับผิดชอบ ขาดความสามารถในการหาเหตุผล นอกจากนั้นการที่บุคคลไม่มีจุดหมายปลายทางในการดำเนินชีวิต ก็จะทำให้การควบคุมตัวเองต่ำ เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ถือเป็นตัวกำหนดภายในจิตใจของบุคคล

(6) *ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกอยู่ในสภาพย่ำแย่* ทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกว่าคุณแม่ไม่รักเป็นที่พึ่งไม่ได้ และไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ความรู้สึกเหล่านี้ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเกลียดชังสังคมที่ตนอยู่อาศัย อยากทำร้ายและเป็นศัตรูกับคนอื่น ๆ ดังนั้น การให้ความรักความเอาใจใส่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีได้ จะทำให้เด็กและเยาวชนมองสิ่งต่างๆ รอบข้างในแง่ดี เกิดความเชื่อมั่น และมองเห็นคุณค่าในตนเอง อันเป็นภูมิคุ้มกันไม่ให้ประพฤติดนในทางไม่ดี

(7) *พ่อแม่อารมณ์เกรี้ยวกราดหรือไร้ระเบียบ ขาดวินัย* การสั่งสอนของครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญมาก บิดามารดาต้องปลูกฝังความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีให้เด็กและเยาวชนเพื่อให้เข้าใจระเบียบของสังคมตั้งแต่เล็กๆ เพื่อให้รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง ไม่กระทำตามอารมณ์ เช่น เมื่อเกิดความโกรธก็จะเข้าทำร้ายหรือทำลายสิ่งของ เป็นต้น

(8) *ปล่อยปละละเลย* โดยทั่วไปพ่อแม่ต้องรับผิดชอบต่อการเจริญเติบโตของบุตร การที่พ่อแม่ปล่อยปละละเลยไม่สนใจเรื่องกิจวัตรประจำวันของบุตร เช่น การรับประทานอาหาร การนอน การเข้าห้องน้ำ ทำให้เด็กและเยาวชนไม่ได้รับพัฒนาการที่ดี อันเป็นการสนองตอบความต้องการแต่ละช่วงวัย ทำให้เด็กและเยาวชนออกไปแสวงหาความต้องการหรือการตอบสนองจากภายนอกบ้านในรูปแบบที่ผิดเพี้ยนไป

(9) *พ่อแม่ใช้สารเสพติด* ทำให้เด็กและเยาวชนลอกเลียนแบบ และไม่ได้มองการกระทำผิดดังกล่าวเป็นสิ่งผิดแปลกแต่อย่างใด กลับมองเป็นเรื่องธรรมดาหรือเรื่องที่ควรกระทำไป

2) *ระดับ Macro หรือระดับปัจจัยภายนอก* นอกเหนือจากปัจจัยส่วนบุคคล ดังที่กล่าวมาแล้ว พบว่ามีอยู่กันอีก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยทางด้านละแวกบ้านที่อยู่อาศัย (Community context) หรือปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบข้างของเด็กและเยาวชน คือ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำมักจะอาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งชุมชนหรือพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เช่น พื้นที่ที่มีอัตราในการกระทำผิดสูง แหล่งมั่วสุม แหล่งที่มีปัญหาหาเสพติด ฯลฯ และอีกหนึ่งปัจจัยคือ ปัจจัยทางด้านโอกาสในการกระทำผิด (Rational choice) หรือปัจจัยที่เกิดจากการตัดสินใจที่จะกระทำผิดของเด็กและเยาวชน คือ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ จะมีช่อง โอกาสในการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินและมีทักษะความสามารถในการหาโอกาสและวิธีในการกระทำผิดได้ในระดับสูง

โดยมีผู้ทำตัวชั่ววัดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนด้าน
กลุ่มเพื่อน โรงเรียนและสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยดังนี้³³

(1) การคบเพื่อนเกรจะ ทำให้เด็กและเยาวชน มีพฤติกรรม
ลอกเลียนแบบและกระทำในสิ่งไม่ดีตามไปด้วย ซึ่งอาจเกิดจากการถูกชักชวนไปในทางที่ไม่ดี
เพราะวัยรุ่นจะมีความภักดีต่อกลุ่ม

(2) เป็นสมาชิกของกลุ่มแก๊งค์ มักจะเป็นเด็กและเยาวชนที่หนี
ออกจากบ้านหรือออกจากกระบบ โรงเรียน จากนั้นก็จะมาจับกลุ่มมั่วสุมกับเด็กและเยาวชน
ที่เจอปัญหาแบบเดียวกัน แหล่งมั่วสุมมักเป็นตามถนนหรือแหล่งเสื่อมโทรม ซึ่งเต็มไปด้วยยาเสพติด
อาชญากรรม และอบายมุขต่างๆ และเกิดการถ่ายทอดความคิด การกระทำ หรือมุมมองต่างๆ
จากมิถาชีพได้

(3) การหนีเรียนแล้วไปสนใจสิ่งแวดล้อมอื่น เช่น ดิจเกมส์ ดิจยาเสพติด

(4) กลุ่มเพื่อนที่ใช้สารเสพติด ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดการทดลอง
เสพจนกระทั่งเสพอย่างต่อเนื่อง หรือถึงกับติดยาเสพติดหรือเป็นผู้จำหน่ายไปก็ได้

(5) อยู่ในชุมชนไร้ระเบียบ มีสภาพของการชกชิงวิ่งราว มีปัญหาเป็น
แหล่งอบายมุข บ่อนการพนัน ตู้ม้า ผู้สล็อตแมชชีน หรือแหล่งจำหน่ายยาเสพติด เด็กและเยาวชนก็
จะถูกกลืนไปกับคนในชุมชน จนเห็นเป็นรูปแบบการใช้ชีวิต

(6) การเลียนแบบสื่อ พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่ถ่ายทอดออกมาจาก
สื่อเป็นภาพติดตาที่เด็กและเยาวชนจดจำ และอาจนำไปปฏิบัติตาม ซึ่งหากเป็นการฉายภาพการต่อสู้
หรือการก่ออาชญากรรมเป็นที่น่าตื่นเต้น เด็กและเยาวชนก็จะจดจำแล้วนำไปกระทำลอกเลียน

2. มาตรการของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

2.1 แนวคิดและการทำงานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

2.1.1 สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีอำนาจที่เกี่ยวกับการดำเนิน
คดีอาญาดังต่อไปนี้

1) สืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษา
อบรมสุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด

³³ ศศิวิมล ทองกลม “ตัวชีววิพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน” วารสารกระบวนการยุติธรรม

และอาชีพ นิสัย ฐานะของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิดเพื่อรายงานต่อศาล

2) สอดส่องความประพฤติของเด็กและเยาวชนตามคำสั่งศาล

3) ควบคุมเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในระหว่างการสอบสวน หรือพิจารณาคดี หรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล โดยส่วนใหญ่จะเป็นเด็กและเยาวชนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่สามารถจะประกันตัวเพื่อให้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวได้หรือบางครั้งบิดามารดาหรือผู้ปกครองก็ต้องการตัดสินใจของเด็กและเยาวชนจึงไม่ยื่นขอประกันตัวต่อศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว การควบคุมก็คือการให้การดูแลด้านปัจจัยสี่ ด้านการอบรม บำบัด แก้ไข ฟื้นฟูในเบื้องต้น

4) สงเคราะห์หรือบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนในระหว่างที่ ถูกควบคุม หรือภายหลังปล่อย

5) จัดให้มีการตรวจรักษาและพยาบาลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี หรือในระหว่างการควบคุมตัวในสถานพินิจ

6) จัดการศึกษา ฝึกและอบรม ดูแลและอบรมสั่งสอนเด็ก และเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุม

7) ศึกษาค้นคว้าถึงสาเหตุแห่งการกระทำของเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดโดยทั่วไป จัดทำสถิติการกระทำความผิดดังกล่าวของเด็กและเยาวชน และเผยแพร่วิธีการป้องกันหรือทำให้ลดน้อยลงซึ่งการกระทำความผิดนั้น

8) ดำเนินการอื่นตามคำสั่งศาลหรือตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

2.1.2 กฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน สำหรับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม มีวาระคราวละ 3 ปี คณะกรรมการสงเคราะห์ดังกล่าวมีหน้าที่คือให้คำปรึกษาแก่ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และให้การช่วยเหลือกิจการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อให้เกิดสวัสดิภาพและอนาคตที่ดีของเด็กและเยาวชน

2.1.3 สำหรับอำนาจของผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมของสถานพินิจมีดังนี้

1) จัดให้เด็กหรือเยาวชนได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญ อย่างน้อยพออ่านออกเขียนได้ ฝึกอาชีพ หรือวิชาชีพ หรือให้ปฏิบัติการงานอื่นใด เพื่อมิให้มีเวลาว่างโดยไม่จำเป็นให้เหมาะสมกับจิตใจและสุขภาพของเด็กหรือเยาวชนนั้น

2) ออกกฎข้อบังคับ เกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัยของเด็กและเยาวชน ซึ่งอยู่ในความควบคุม

3) ลงทัณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. เยาวชนฯ (บำบัดฟื้นฟูแบบพิเศษ, ตัดประโยชน์และความสะดวกที่สถานพินิจอำนวยความสะดวกให้บางประการ) แก่เด็กที่ละเมิดกฎหมาย ประพฤติชั่วหรือกระทำความผิดวินัย ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

4) ส่งเด็กหรือเยาวชน ซึ่งมีความประพฤติเลวร้ายอันจะเป็นภัยต่อเด็กหรือเยาวชนอื่น ไปกักไว้ในสถานที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะหรือเรือนจำ โดยได้รับอนุญาตจากศาลก่อน เว้นแต่กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งจะส่งเด็กหรือเยาวชนไปยังเรือนจำก่อนก็ได้แล้วรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว

5) อนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานพินิจ เป็นครั้งคราว

6) อนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเด็ดขาด แล้วออกไปศึกษาในสถานศึกษา ประเภทไปมานอกสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีอำนาจรับเด็กหรือเยาวชน เข้าไปฝึกอบรมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนแบบเข้ามาเย็นกลับตามคำสั่ง ศาลกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ โดยมีการจัดทำโครงการแบบนวัตกรรมการบำบัด แก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนแบบไร้รอยต่อ คือ ดูแลเด็กและเยาวชนตั้งแต่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม จนกระทั่งออกจากกระบวนการยุติธรรมสู่การปรับตัวในการจะกลับเข้าสู่ชุมชนหรือสังคม โดยมี วัตถุประสงค์คือ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและตอบสนองต่อความจำเป็น ของเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสม เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับตนเป็นคนดีและไม่หวนกลับมา กระทำความผิดซ้ำอีก โดยศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจะมีการทำงานแบบเชื่อมต่อการทำงาน ร่วมกับครอบครัว ชุมชน และสังคม เช่นการให้คำปรึกษาต่อครอบครัว การเข้าไปสอดส่อง ครอบครั้ว การเข้าไปเป็นตัวกลางในการประสานงานกับองค์กรที่ดูแลเด็กและเยาวชน การขอความร่วมมือชุมชนในการสอดส่อง การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กและเยาวชน ไปในทางที่ดี และให้มีความทำงานและร่วมกันทำงานแบบต่อเนื่องกัน โดยเอาตัวเด็กและเยาวชน เป็นศูนย์กลางและส่งต่อในการดูแลเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เป็นการป้องกันไม่ให้เด็กหรือ เยาวชนหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ และเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว ชุมชน และ สังคม ต่อไป

2.2 มาตรการและการดำเนินงานในศูนย์ฝึกและอบรม

2.2.1 **หน้าที่และภารกิจของศูนย์ฝึกและอบรม** ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม พ.ศ.2545 ได้กำหนดให้ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) ดำเนินการด้านการควบคุมดูแล บำบัด แก้ไข พื้นฟู ป้องกัน พัฒนา พฤตินิสัยและสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรม
- 2) ดำเนินการด้านกิจกรรมชุมชนและประสานความร่วมมือเพื่อการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็ก
- 3) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

2.2.2 **เพื่อให้การควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย** ให้การควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนรวมทั้งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กหรือข้อกำหนดอื่นๆขององค์การสหประชาชาติที่ประเทศไทยได้ลงนามในภาคยานุวัติสารไว้ ศูนย์ฝึกและอบรมจึงควรมีจุดมุ่งหมายหรือหลักการโดยทั่วไปดังนี้

- 1) เพื่อให้การควบคุมตัวและการฝึกอบรมเป็นไปตามคำสั่งของศาลหรือตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
- 2) เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนรวมทั้งจะต้องปฏิบัติโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และหลักสิทธิมนุษยชน
- 3) เพื่อให้การบริหารจัดการภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ (Child Welfare Centre) โดยบุคลากรทุกคนต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กและเยาวชน และให้การปกป้องคุ้มครอง
- 4) เพื่อให้ได้รับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู โดยกำหนดแนวทางในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู ตามสภาพปัญหาและความจำเป็น ตลอดจนให้การสงเคราะห์ตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้สำนึกตนและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมและดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข
- 5) เพื่อให้การศึกษาด้านวิชาสามัญ วิชาชีพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพ และใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

6) เพื่อบำบัดแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีทักษะในการดำรงชีวิต มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวและผู้อื่นได้อย่างปกติสุข

2.2.3 ภารกิจหน้าที่โดยรวมศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน มีการควบคุม ดูแล บำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ป้องกัน พัฒนาพฤตินิสัย และสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้รับการฝึกและอบรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับตนเป็นคนดีและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมกันและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งการดำเนินการตามภารกิจดังกล่าว จำเป็นต้องให้การดูแลเด็กและเยาวชนทั้งด้านสุขภาพอนามัย สภาพแวดล้อม ปัจจัยสี่ ให้การบำบัด ฟื้นฟู พัฒนาเด็กและเยาวชนให้ครบทุกด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ทักษะชีวิต ด้านการศึกษา ทั้งสายสามัญ วิชาชีพ เพื่อให้เด็กและเยาวชนแต่ละคนได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างเหมาะสมตามสภาพปัญหา และปัจจัยแวดล้อมที่แตกต่างกัน อีกทั้งเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กและเยาวชนในการออกไปเผชิญปัญหา กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างเหมาะสม เพื่อการใช้ชีวิตที่ปกติและสร้างสรรค์ ตลอดจนการติดตามผลภายหลังกลับไปอยู่อยู่กับครอบครัว สังคม

2.2.4 ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยการดำเนินงานสถานแรกรับ และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พ.ศ.2547 ข้อ 38 ก่อนถึงกำหนดปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชน ให้ศูนย์ฝึกและอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยดังนี้ ... (4) เตรียมการสงเคราะห์ที่จำเป็น โดยต้องจัดให้หรือประสานกับหน่วยงานที่ให้การสงเคราะห์ เพื่อรับเด็กหรือเยาวชนไปให้การสงเคราะห์ต่อรวมทั้งต้องให้คำแนะนำแก่เด็กหรือเยาวชนตามสมควร

1) ศูนย์ฝึกและอบรมจะมีการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เพื่อเป็นการเสริมสร้างความภาคภูมิใจ การรู้จักและยอมรับตนเอง การเสริมสร้างและพัฒนาจิตสำนึก “รักบ้านเกิด” การแนะแนวการศึกษา, อาชีพ การแสดงบทบาทสมมุติ (Role Play) เรื่องการสมัครงาน แนะนำการเขียนใบสมัครงาน (Resume) การวางแผนการใช้เงิน (การรู้จักบริหารเงิน) การงานแผนชีวิตภายหลังปล่อย

2) ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนยังมีภารกิจในการดำเนินการเชิงรุก เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนร่วมกับชุมชน เมื่อศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนรับตัวเด็กและเยาวชนมาจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษา ให้เข้ารับการฝึกอบรมแล้ว ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจะต้องดำเนินการประสานเพื่อรับข้อมูลและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์และการประเมินปัญหาความจำเป็นในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู

ตามระยะเวลาที่เด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกและอบรม โดยศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จะต้องดำเนินการจำแนก พร้อมทั้งจัดทำแผนบำบัดที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนแต่ละราย จัดตารางกิจวัตรประจำวัน ซึ่งประกอบด้วย การเรียนสายสามัญ การฝึกวิชาชีพ การจัดกิจกรรมบำบัดตามสภาพปัญหา ซึ่งต้องนำผลความก้าวหน้ามาใช้ในการประเมินผลการบำบัดและการเลื่อนชั้น โดยบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องนำเสนอรายงานผลการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้แก่เด็กและเยาวชน เตรียมครอบครัว ชุมชน กำหนดแผนการติดตามผลภายหลังปล่อย รวมทั้งการดำเนินการด้านการป้องกันสำหรับเด็กและเยาวชนที่ยังไม่กระทำความผิดด้วย โดยใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ในการแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมาเป็นบทเรียนในการให้ความรู้ เพื่อการป้องกันก่อนที่จะเกิดการกระทำความผิด³⁴

3. มาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัว

3.1 แนวคิดและการทำงานของศาลเยาวชนและครอบครัว

3.1.1. *กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน*³⁵ เกิดขึ้นจากแนวคิดที่สังคมมองว่าเด็กเป็นผู้ที่มีความอ่อนไหวทางอารมณ์ ถูกครอบงำทางความคิดจากบุคคลอื่นได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ การที่เด็กเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดทางอาญา เนื่องมาจากเด็กเหล่านั้นอาจได้รับผลกระทบในทางลบจากการกระทำของบุคคลอื่นที่ปฏิบัติต่อเด็กอย่างไม่เหมาะสม รัฐจำเป็นต้องเข้าไปแทรกแซงอำนาจการปกครองเด็กและเยาวชนของบิดามารดาเด็กและเยาวชน โดยแสดงบทบาทเป็นเสมือนบิดามารดาเยาวชนเสียเอง ด้วยการให้ความช่วยเหลือต่างๆ การให้มีสิ่งซึ่งพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กและเยาวชนให้อยู่ภายในชุมชน และเข้าถึงได้ง่าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการอบรมเลี้ยงดูและปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูเด็กมากกว่าที่จะลงโทษเด็ก

3.1.2. *พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553* ในการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะมีคำพิพากษาคดีของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษอันเป็นการแก้แค้นทดแทนหรือข่มขู่ยับยั้งต่อเด็กและเยาวชน แต่จะเป็นไปเพื่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้น ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ ดังนั้นบทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัว

³⁴ <https://sites.google.com/site/praneepresent/mission>

³⁵ อภิรติ โพธิ์พร้อม, การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนหนทางสู่ความเป็นธรรมทางสังคมอย่างยั่งยืน (ตอน 1) วารสารกฎหมายปริทัศน์ ศาลยุติธรรม หน้า 23

จึงมิได้จับลงที่การมีคำพิพากษาต่อเด็กและเยาวชนแล้วจบหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว แต่ศาลยังคงมีบทบาทในการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนเหล่านั้น ดังเห็นได้จากการที่กฎหมายกำหนดให้ศาลมีอำนาจในการแก้ไขคำพิพากษาได้ตลอดเวลาที่เยาวชนยังถูกฝึกและอบรม ถ้าพฤติการณ์ของเด็กและเยาวชนนั้นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หลักการในเรื่องนี้ที่มีอยู่ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 แต่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ยับลงนำมาใช้ในทางปฏิบัติด้วย ในกรณีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวพิพากษาว่าเด็กหรือเยาวชนมีความผิดสมควรที่จะลงโทษ ศาลมีมาตรการที่สามารถเลือกใช้ให้เหมาะกับเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย โดยการกระทำดังกล่าวจะมีอยู่ด้วยกัน 2 รูปแบบ³⁶ คือ

1) การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูโดยไม่จำกัดอิสรภาพ เป็นกรณีที่ศาลพิพากษาให้หรือการกำหนดโทษหรือลงโทษจำคุกและรอการลงโทษจำคุก โดยกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติให้เด็กหรือเยาวชนเข้าสู่กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูโดยไม่จำกัดอิสรภาพ โดยศาลเยาวชนและครอบครัวจะมีกำหนดให้คุมความประพฤติเด็กและเยาวชนโดยอาจมีการวางเงื่อนไขหรือไม่ก็ได้ โดยผู้มีหน้าที่คุมความประพฤติของเด็กและเยาวชนคือพนักงานคุมประพฤติของสำนักงานคุมประพฤติ สังกัดกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม

2) การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู โดยจำกัดอิสรภาพ หรือการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมยังศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนซึ่งหน่วยงานในความดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือหน่วยงานอื่นที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเห็นว่าเหมาะสมในการจะส่งเด็กและเยาวชนไปบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูให้มีพัฒนาการที่หรือกลับตนเป็นคนดีของสังคม ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ไม่มีการกำหนดถึงความแตกต่างระหว่างการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู โดยจำกัดอิสรภาพและไม่จำกัดอิสรภาพไว้ แม้ในทางปฏิบัติจะมีการแบ่งแยกจากกันไว้ชัดเจนแล้วก็ตาม ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ได้ให้ความหมายการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูไว้ในบททั่วไปและให้ความหมายการฝึกอบรม ว่าคือการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูโดยมีการประสานเครือข่ายในการทำงานด้านการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนให้เป็นที่ยอมรับว่าการแก้ปัญหาลูกหรือเยาวชนกระทำผิดไม่สามารถดำเนินงานได้เพียงลำพังโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม จำต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคม

³⁶ อภิรตี โพธิ์พร้อม, “การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนหนทางสู่ความเป็นธรรมทางสังคมอย่างยั่งยืน (ตอน 2)”, วารสารยุติธรรมปริทัศน์, เล่ม 5, ปีที่ 6 (ตุลาคม-พฤศจิกายน 2554), หน้า 14.

ชุมชนจึงเกิดแนวคิดในการสร้างเครือข่ายในการทำงานด้านการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน นำมาบรรจุเป็นหลักการไว้ในพระราชบัญญัติพ.ศ.2553 ทั้งเครือข่ายในการทำงานด้านการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนแบบไม่จำกัดอิสรภาพและแบบจำกัดอิสรภาพเครือข่ายในการทำงาน ร่วมกันในด้านการศึกษา การบำบัด การฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนทั้งในรูปแบบที่ไม่จำกัดอิสรภาพ คือ การควบคุมตัวระหว่างการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และแบบไม่จำกัดอิสรภาพ คือ การปล่อยกลับบ้าน โดยมีการวางเงื่อนไขควบคุมความประพฤติเด็กและเยาวชน โดยคำนึงถึงหลักการสำคัญ ในมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง ข้อ 19.1 ที่ให้ใช้วิธีของสถานฝึกอบรมแบบปิดให้น้อยที่สุด โดยควรจัดเป็น หนทางสุดท้ายของการกระทำต่อเด็กและเยาวชนที่จะถูกดำเนินคดีและให้อยู่ในระยะเวลาที่สั้นที่สุด เท่าที่จำเป็นเพื่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัว ได้มีการนำแนวความคิด ดังกล่าวมาเป็นแนวทางปฏิบัติกันเป็นเวลานานแล้ว ศาลเยาวชนและครอบครัวใช้วิธีการสำหรับเด็ก หรือเยาวชนในรูปแบบไม่จำกัดอิสรภาพเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังคงใช้วิธีการในการจำกัดอิสรภาพ อยู่บ้างตามสมควรกับเด็กและเยาวชนเพื่อเป็นการป้องกันสังคมหรือการกระทำความผิดซ้ำ เพราะ เด็กและเยาวชนบางคนมีสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นคุณ หากได้รับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูแบบไม่จำกัด อิสรภาพอาจทำได้ไม่สำเร็จ แต่โดยส่วนใหญ่ก็สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่จำกัดอิสรภาพให้น้อยที่สุด และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เปิดช่องทางให้ภาคเอกชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ตามมาตรา 55 ที่เปิดโอกาสให้ก่อตั้งศูนย์ฝึก หรือสถานบำบัดแบบต่างๆ ที่เป็นของเอกชน โดยภาครัฐจะช่วยค่าใช้จ่ายเป็นส่วนใหญ่ และยังให้ เอกชนได้รับการจัดหาเงินจากองค์กรการช่วยเหลือต่างๆ ได้ โดยประสบการณ์การปฏิบัติงานที่ผ่านมา ของศาลเยาวชนและครอบครัวพบว่า เด็กและเยาวชนที่ถูกส่งตัวไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึก และอบรมของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือรอรอลงโทษและคุมความประพฤติ โดยให้รายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติแต่เพียงอย่างเดียว ยังไม่ประสบความสำเร็จในการ แก้ปัญหาการกระทำความผิดซ้ำ ทำให้ผู้บริหารศาลเยาวชนและครอบครัวบางส่วนเริ่มทำการศึกษา พบว่า การปฏิบัติงานของศาลเยาวชนและครอบครัวที่ผ่านมาโดยอาศัยกระบวนการฝึกอบรม ในระบบปิดที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการดำเนินงานกับการช่วยเหลือแบบสังคมสงเคราะห์หรือการ คุมประพฤติในระบบเดิมยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้ จำเป็นต้องนำกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในรูปแบบอื่นๆ มาช่วยเสริมการ ปฏิบัติงานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในลักษณะการทำงานแบบควบคู่ไปและให้ การช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กและเยาวชนเป็นหลัก จึงจะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็ก

และเยาวชนได้ นอกจากนี้ศาลเยาวชนและครอบครัวเริ่มเห็นความสำคัญของครอบครัวที่มีต่อเด็กและเยาวชน ตลอดจนการทำให้เด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดสามารถกลับไปใช้ชีวิตในชุมชน โดยได้รับการยอมรับของคนในชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

3.1.3. นางอภิรดี โทธิพร้อม ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา เป็นผู้ริเริ่มโครงการบูรณาการการสร้างเสริมสวัสดิภาพเด็กเยาวชนและครอบครัว Project on enhancing co-operation in Protecting the rights of Children in conflict with the law (CPC)³⁷ อันเป็นภารกิจซึ่งมีการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู การเสริมสร้างสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ครอบครัวในระดับชาติ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มุ่งส่งเสริมแก้ไขพฤติกรรมเด็กและเยาวชนให้กลับมาเป็นพลเมืองดี มากกว่าที่จะมุ่งเน้นไปที่การลงโทษ โดยหากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า เด็กควรจะได้รับแก้ไขพฤติกรรมให้กลับมาเป็นพลเมืองดี ศาลก็จะมีอำนาจสั่งได้เลย โดยในส่วนของศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น ได้มีการเปิดศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัว ภายในศาลเยาวชนทั่วประเทศ โดยควบคุมและดำเนินการผ่านศูนย์หลักที่ต้องอยู่ภายในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง มีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และผู้ทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในการเป็นผู้ทำงาน โดยมีเป้าหมายของโครงการเป็นการปรับเปลี่ยนการทำโทษให้เหมาะสมกับเด็ก เพื่อให้ทุกฝ่ายอยู่ในสังคมได้ปกติสุขและเป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่ใช่ให้คดียุติหรือผู้กระทำผิดถูกลงโทษ แต่ทั้งนี้เชื่อว่าผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการจะทำให้เด็กที่เข้าสู่โครงการจะได้รับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ได้ตรงตามสภาพปัญหาจริง และเด็กและเยาวชนจักสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง แล้วกลับไปสู่ครอบครัว ชุมชน สังคมได้ ตลอดจนถึงการวางแผนพิจารณาพิพากษาเพื่อให้เป็นไปเพื่อการจะแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้ตรงกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนจริง จึงอยากให้ผู้เสียหายและสังคมได้ทำความเข้าใจ หากจะลงโทษเด็กอย่างหนักเมื่อเด็กพ้นโทษแล้ว สังคมก็ไม่ได้สิ่งใดเป็นการตอบแทน เพียงได้การทดแทนความแค้นเท่านั้น หรือกล่าวเด็กและเยาวชนที่ผ่านการลงโทษอย่างสาสมเมื่อกลับมาอยู่ในสังคมจะได้ใครกลับเข้ามาในสังคม ดังนั้นศาลเยาวชนและครอบครัวจึงมีความคิดว่าจะดำเนินการไปในแนวทางแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเป็นหลัก เชื่อว่าจะแก้ไขพฤติกรรมและทัศนคติของเด็กและเยาวชนได้

³⁷ <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/631623>

- 1) **วิสัยทัศน์** เด็ก เยาวชน ที่กระทำผิดสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมให้กลับมาเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมได้ ถ้าได้รับการแก้ไข บำบัดฟื้นฟู ที่มีมาตรฐาน อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยการบูรณาการภาคีทุกภาคส่วน
- 2) **วัตถุประสงค์** เพื่อสร้างและพัฒนาความร่วมมือของเครือข่ายในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมระดับชาติ และ ภูมิภาค
- 3) **พัฒนาและยกระดับระบบการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน** ในกระบวนการยุติธรรมและเสริมสร้างสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัว ควรมีการพัฒนาการทำงาน แนวคิด การให้ความร่วมมือหรือการทำงานแบบบูรณาการในกระบวนการยุติธรรมของศาลเยาวชนและครอบครัว
- 4) **พัฒนาระบบการดำเนินงานด้านจิตสังคม** ในกระบวนการยุติธรรมเด็ก เยาวชนและครอบครัวควรมีการพัฒนากระบวนการดำเนินงานด้านจิตวิทยา ด้านสังคมสงเคราะห์ ซึ่งการทำงานที่เข้าถึงส่วนลึกในด้านปัญหาของมนุษย์

3.1.4. นายสุภัทร อยู่ถนอม ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง กล่าวว่า โครงการบูรณาการการสร้างเสริมสวัสดิภาพเด็กเยาวชนและครอบครัว Project on enhancing cooperation in Protecting the rights of Children in conflict with the law (CPC) มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาความร่วมมือของเครือข่ายในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมระดับชาติ เสริมสร้างสวัสดิภาพเด็ก พัฒนาระดับระบบการปฏิบัติและการดำเนินงานด้านจิตสังคม โดยมุ่งผลสำเร็จเพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรม ให้ได้รับการแก้ไข บำบัดและฟื้นฟูที่มีมาตรฐานเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง โดยการบูรณาการกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน เพื่อให้เด็กและเยาวชนกลับมาเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม และไม่กลับไปหรือเปิดโอกาสให้กระทำผิดซ้ำอีก เบื้องต้นได้ดำเนินการนำร่องในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี และกระจายไปในภูมิภาคตามเขตอำนาจสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล 1 - 9 รวม 12 ศาล³⁸

3.2 แนวคิดและมาตรการติดตามเด็กและเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรม

3.2.1 ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยการดำเนินงานสถานแรกรับ และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พ.ศ.2547 ข้อ 39 ศูนย์ฝึกและอบรมต้องจัดให้มีการติดตามผลการปฏิบัติตัวของเด็กและเยาวชน รวมทั้งปัญหาข้อขัดข้องในการกลับไปดำรงชีวิตในสังคม เพื่อให้คำแนะนำหรือประสานกับหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบให้การช่วยเหลือต่อไป

³⁸ <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/631623>

1) ในทางปฏิบัติการพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กำหนดว่าให้มีนักสังคมสงเคราะห์ซึ่งอยู่ในกลุ่มงานบำบัดแก้ไขฟื้นฟูของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ทำการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังจากปล่อยออกจากศูนย์ฝึกและอบรมแล้วเป็นระยะเวลา 1 ปี แล้วรายงานให้ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกทราบ โดยใช้วิธีการเดินทางไปเยี่ยมบ้านของเด็กและเยาวชนบ้าง เขียนจดหมายไปหาเพื่อให้ตอบกลับบ้าง หรือให้เด็กและเยาวชนกับผู้ปกครองมารายงานตัวบ้าง โดยข้อมูลเด็กและเยาวชน 3 ปี (2554-2556) มีดังนี้

ตารางที่ 3.1 สถิติการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์และอบรมทั่วประเทศในปี พ.ศ.2554

		ปี 2554							
		จำนวน			ประเภท				
ที่	หน่วยงาน	ปล่อยตัว	ติดตาม	ศึกษาต่อ	ประกอบอาชีพ	กระทำผิดซ้ำ	ว่างงาน	ไม่ติดต่อกลับ	อื่นๆ
1	ศฝ.บ้านกรูด	356	245	64	167		14		
2	ศฝ.มุกทิดา	153	153	38	58	1	41	15	
3	ศฝ.อุเบกขา	179	179	3	30	13	12	112	9
4	ศฝ.ปราณี	122	122	3	88	10	11	9	1
5	ศฝ.สิรินธร	58	46	16	30				
6	ศฝ.กาญจนากิเยก	52	52	2	48	1			1
7	ศฝ.อยุธยา	280	138	74	50	2	12		
8	ศฝ.บ้านบึง	360	107	1	94				12
9	ศฝ.เขต1	200	173	3	170				
10	ศฝ.เขต2	450	430	40	390				
11	ศฝ.เขต3	179	143	56	71	2	14		
12	ศฝ.เขต4	667	663	96	567				
13	ศฝ.เขต5	265	265	63	95		37	68	2
14	ศฝ.เขต6	350	321	218	103				
15	ศฝ.เขต7	519	519	98	410	10			1
16	ศฝ.เขต8	401	401	94	234	18	24	4	27
17	ศฝ.เขต9	330	331	51	222			55	3
18	ศฝ.เขต11	0	0	0	0	0	0		0
	รวม	4,921	4,288	920	2,827	57	165	263	56
	คิดเป็นร้อยละ		87.14	21.46	65.93	1.33	3.85	6.13	1.31

ข้อมูลจากกลุ่มพัฒนาระบบงานสังคมสงเคราะห์ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรม กรมพินิจ

ตารางที่ 3.2 สถิติการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์และอบรมทั่วประเทศในปี พ.ศ.2555

ปี 2555									
ที่	หน่วยงาน	จำนวน			ประเภท				
		ปล่อยตัว	ติดตาม	ศึกษาต่อ	ประกอบอาชีพ	กระทำผิดซ้ำ	ว่างงาน	ไม่ติดต่อกลับ	อื่นๆ
1	ศส.บ้านกรุณา	534	425	94	306		25		
2	ศส.มุกิดา	106	106	30	23	1	35	12	5
3	ศส.อุเบกขา	151	151	10	38	17	4	77	5
4	ศส.ปราณี	71	71	11	29	3	20	8	
5	ศส.สิรินธร	57	46	10	36				
6	ศส.กาญจนภิเษก	85	85	5	70	3			7
7	ศส.อยุธยา	151	75	49	23	2	1		
8	ศส.บ้านบึง	342	60	1	52				7
9	ศส.เขต1	293	293	10	193		41	48	1
10	ศส.เขต2	592	566	91	475				
11	ศส.เขต3	137	114	47	57	3	6		1
12	ศส.เขต4	640	633	148	485				
13	ศส.เขต5	271	271	67	113		25	66	
14	ศส.เขต6	356	356	160	195				1
15	ศส.เขต7	533	533	104	408	17			4
16	ศส.เขต8	364	364	56	252	12	14	15	15
17	ศส.เขต9	329	335	27	250			57	1
18	ศส.เขต11	36	36	14	12	10	0		0
รวม		5,048	4,520	934	3,017	68	171	283	47
คิดเป็นร้อยละ			89.54	20.66	66.75	1.50	3.78	6.26	1.04

ข้อมูลจากกลุ่มพัฒนาระบบงานสังคมสงเคราะห์ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรม กรมพินิจ

ตารางที่ 3.3 สถิติการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์และอบรมทั่วประเทศในปี พ.ศ.2556

ปี 2556									
ที่	หน่วยงาน	จำนวน			ประเภท				
		ปล่อยตัว	ติดตาม	ศึกษาต่อ	ประกอบอาชีพ	กระทำผิดซ้ำ	ว่างงาน	ไม่ติดต่อกลับ	อื่นๆ
1	ศส.บ้านกรูณา	312	236	66	160		10		
2	ศส.มุกิดา	85	85	18	30	2	30	5	
3	ศส.อุเบกขา	113	114	3	61	9	10	25	6
4	ศส.ปราณี	74	74	4	63	2	5		
5	ศส.สิรินธร	56	49	9	40				
6	ศส.กาญจนานิกโยก	70	70	10	54	2			4
7	ศส.อยุธยา	120	86	63	18	3	2		
8	ศส.บ้านบึง	207	78	0	63				15
9	ศส.เขต1	267	267	13	183	1	21	42	7
10	ศส.เขต2	355	267	48	219				
11	ศส.เขต3	198	151	67	61	2	21		
12	ศส.เขต4	488	476	151	325				
13	ศส.เขต5	339	397	70	264		5	58	
14	ศส.เขต6	364	393	176	188			29	
15	ศส.เขต7	525	525	85	425	15			
16	ศส.เขต8	425	425	96	302	2	24		1
17	ศส.เขต9	306	314	33	245			35	1
18	ศส.เขต11	83	83	42	32	9	0		0
รวม		4,387	4,090	954	2,733	47	128	194	34
คิดเป็นร้อยละ			93.23	23.33	66.82	1.15	3.13	4.74	0.83

ข้อมูลจากกลุ่มพัฒนาระบบงานสังคมสงเคราะห์ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรม กรมพินิจ

2) สถิติที่ผ่านมาบ่งบอกว่ากว่าร้อยละ 80 ของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรม จะมีอาชีพหรือเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยในปีพ.ศ.2554 เด็กและเยาวชนกลับไปเรียนเป็นจำนวนร้อยละ 21.46 และมีอาชีพจำนวนร้อยละ 65.93 รวมเป็นร้อยละ 87.39 ปีพ.ศ.2555 เยาวชนกลับไปเรียนเป็นจำนวนร้อยละ 20.66 และมีอาชีพจำนวนร้อยละ 66.75 รวมเป็นร้อยละ 87.41 ปีพ.ศ.2556 เยาวชนกลับไปเรียนเป็นจำนวนร้อยละ 23.33 และมีอาชีพจำนวนร้อยละ 66.82 รวมเป็นร้อยละ 90.15 เห็นได้ว่าจากสถิติการติดตามเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของนักสังคมสงเคราะห์นั้น มีเด็กและเยาวชนที่ถือได้ว่ากลับสู่ระบบโรงเรียนและมีอาชีพซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดว่าการทำงานของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนประสบความสำเร็จ แต่ก็เป็นการเก็บข้อมูลเพียงระยะเวลา 1 ปี เป็นระยะเวลาที่สั้นเกินไป เพราะเด็กและเยาวชนอาจออกจากระบบดังกล่าวในภายหลังก็ได้ แต่ก็เนื่องจากการที่ศูนย์ฝึกและอบรมมีนักสังคมสงเคราะห์ที่ทำหน้าที่ในการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกน้อย เพราะในแต่ละศูนย์ฝึกจะมีนักสังคมเพียง 1 – 2 คน แต่จำนวนเด็กและเยาวชนที่ให้ติดตามมีจำนวนมาก บางจังหวัดมีเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวถึง 300 คน ทำให้การติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกยังขาดความต่อเนื่อง ขาดการประสานงานกับชุมชนองค์กรต่างๆ ระยะเวลาในการติดตามก็ไม่ได้กระทำอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งอัตราการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมก็ไม่สามารถจะกระทำทั้งหมด เพราะขาดบุคลากร ขาดงบประมาณ ขาดหน้าที่หลัก หรือการให้ความสำคัญงานด้านดังกล่าวก็เพิ่งเกิดขึ้นซึ่งภายหลังจากเด็กและเยาวชนให้ข้อมูลแล้วก็ได้มีการติดต่อเพิ่มเติมถึงพัฒนาการหรือการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยจากศูนย์ฝึกและอบรม และการเก็บรวบรวมข้อมูลบางครั้งมาจากการตอบจดหมายของเด็กและเยาวชนหรือผู้ปกครองซึ่งอาจได้ข้อเท็จจริงผิดเพี้ยนไปได้

3) ปัญหาในด้านการติดตามเด็กและเยาวชนหลังออกจากกระบวนการยุติธรรมการติดตาม เด็กและเยาวชนหลังออกจากกระบวนการยุติธรรมยังไม่มีระบบที่ชัดเจน ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนระหว่างหน่วยงานอย่างชัดเจนและให้เกิดความต่อเนื่อง อีกทั้งยังไม่มีระบบติดตามความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือการดูแลของครอบครัวอย่างจริงจัง รวมทั้งยังขาดการเสริมสร้างและการสนับสนุนงานด้านครอบครัว ชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังติดตามเด็กและเยาวชนและให้ความช่วยเหลือและประเมินความพร้อมของเด็กและเยาวชนภายหลังกลับไปอยู่กับครอบครัวและชุมชนว่าสามารถออกไปเผชิญปัญหา กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างเหมาะสมได้อย่างไร ซึ่งหากมีการทำงานเป็นเครือข่ายและให้ความสำคัญต่อเด็กและเยาวชนอย่างจริงจังจะเป็นการป้องกันการกระทำผิดซ้ำได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าเครื่องมือที่ใช้ ยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ ยังขาดการส่งต่อข้อมูลและความ

เข้าใจร่วมกันขั้นตอนการประสานงานส่งต่อเพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนหลังจากกระบวนการยุติธรรมให้กลับคืนสู่สังคมเป็นกำลังสำคัญที่จะพัฒนาประเทศต่อไป ทำให้ระบบการบริหารจัดการ การติดตามและประเมินผลเด็กและเยาวชนขาดประสิทธิภาพ จึงทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและออกจากกระบวนการยุติธรรมแล้ว มีความเสี่ยงสูงที่จะหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ในด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน พบว่าการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ยังขาดการนำครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ ทำให้การดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนยังไม่บรรลุประสิทธิผลตามที่ตั้งไว้ ปัญหาดังกล่าวคือการขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ครอบครัว ชุมชน การมีพี่เลี้ยงที่ทำหน้าที่ประสานงานหรือเป็นคนกลางในการดูแลเด็กและเยาวชนแต่ละคน เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีการทำงานที่แยกส่วน ไม่ได้ทำงานเชื่อมโยงกัน ไม่ประสานกลมกลืน โดยเอางานหรือเด็กและเยาวชนเป็นที่ตั้ง จึงยังให้เกิดการขาดความเป็นมาตรฐานเดียวกันและทำให้การทำงานหลายอย่างมีความซ้ำซ้อนกัน³⁹

3.2.2 แนวคิดใหม่ของศูนย์ฝึกและอบรมในการใช้มาตรการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์ฝึกและอบรม โดยจัดให้มีโครงการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนแบบไร้รอยต่อ

1) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้ดำเนินการโครงการมาตั้งแต่เดือนกันยายน 2556 โดยโครงการดังกล่าวจะจบโครงการเดือนกันยายน 2559 ในระยะเริ่มแรกเป็นช่วงคัดสรรนักสังคมสงเคราะห์มาทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงหรือ Individual Routing Counselor – IRC คือ ผู้จัดทำแผนให้คำปรึกษาแนะนำ ติดตามดูแลเด็กและเยาวชน ซึ่งได้มาแล้วจำนวน 6 คน โดยทำงานการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนตั้งแต่เริ่มรับตัวเข้าสู่ศูนย์ฝึกและอบรมจนกระทั่งภายหลังปล่อยตัว จากศูนย์ฝึกและอบรม โดยจะติดตามเด็กและเยาวชน ในเขตพื้นที่จังหวัดระยอง จังหวัดสระแก้ว จังหวัดตราด จังหวัดชลบุรี และจังหวัดปราจีนบุรี โดย IRC 1 คน จะดูแลเด็กและเยาวชนจำนวน 15 คน (1 : 15) ในช่วงทดลอง 3 ปีนี้ โดยจะคัดเด็กที่มีระยะเวลาการฝึกและอบรมไม่เกิน 6 เดือน จากเด็กและเยาวชนที่อยู่ในเกรด 1-3 (หมายถึงเกณฑ์ดีไปถึงปานกลาง-จะมีทั้งหมด 5 เกรด) และมีการคัดกรองจากคณะกรรมการ คือ ครูหน่วย ครูที่ปรึกษาจะประชุมกันในการเลือกเด็กและเยาวชนเข้ามาสำหรับทดลองในโครงการ โดยในระยะแรกจะให้เด็กและเยาวชนได้ฝึกงานในจังหวัดระยองก่อน โดยจะติดต่อกับนายจ้างหรือเครือข่ายของคณะกรรมการสงเคราะห์ ในการที่จะหางานให้เด็กและเยาวชนออกไปฝึกงานนอกศูนย์ฝึกและอบรม ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมมีอำนาจในการ

³⁹ สำนักงานศาลยุติธรรม. โครงการศึกษาวิจัย เรื่องการจำแนก บำบัด ฟื้นฟู และติดตามเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรม งานระยะที่ 1 : สถาบันวิจัยที่พัฒนาศักดิ์

อนุญาตให้ออกไปนอกศูนย์ฝึกและอบรมได้เพียง 14 วัน จากนั้นต้องร้องขออธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพื่ออนุญาตให้ออกนอกศูนย์ฝึกและอบรมต่อได้อีกไม่เกิน 50 วัน และเมื่อครบกำหนดก็จะขออนุญาตจากอธิบดีต่อไปได้อีกคราวละ 50 วัน โดย IRC ดังกล่าวจะมีการติดตามไปยังครอบครัวและชุมชน อย่างต่อเนื่อง และจะมีการประสานงานกับผู้นำชุมชนและองค์กรต่างๆ ในการจะขอรับการสงเคราะห์เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับโอกาสที่ดีต่อไป

2) เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2558 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้เปิดโครงการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน แบบไร้รอยต่อ โดยมีการเปิดตัวโครงการที่โรงแรมสตาร์ จังหวัดระยอง มีนายวีระยุทธ สุขเจริญ อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ประธานเปิดโครงการ กล่าวว่าโครงการนวัตกรรมการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนแบบไร้รอยต่อถือว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ซึ่งกรมพินิจได้ร่วมมือกับทุกภาคส่วน โดยเฉพาะศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ในการดำเนินการโดยใช้เด็กเป็นศูนย์กลางในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูให้เขากลับตนเป็นคนดี โดยในวันนี้ได้รับความร่วมมือและการต้อนรับเป็นอย่างดีจากผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง โครงการนี้มีนโยบายที่อยากจะช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ก้าวพลาดและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยสืบเนื่องมาจากนโยบายของกระทรวงยุติธรรมซึ่งมีทั้งหมด 5 ด้าน แต่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการในวันนี้มี 3 ด้าน คือ การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยมุ่งเน้นดูแลประชาชนให้สามารถเข้าถึงกระบวนการได้อย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ยุติธรรมชุมชนหรือกองทุนยุติธรรม เพื่อให้มีศักยภาพและสามารถในการช่วยเหลือประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ทัวถึง และเป็นธรรม โดยกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้มีนโยบายสร้างสถานแรกรับเด็กและเยาวชนให้ครบทุกจังหวัด เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน นโยบายที่ 2 คือ การพัฒนา พุทธินิสัยและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและการป้องกันการกระทำผิด โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาระบบการควบคุมและแก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำผิดในสถานที่ควบคุมและในชุมชน โดยการจัดระบบและโปรแกรมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้เหมาะสม พร้อมทั้งพัฒนากระบวนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในสถานควบคุม การพัฒนาผู้ต้องขัง การพัฒนาผู้ถูกคุมประพฤติ การพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อให้มีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและช่วยเหลือ ผู้พ้นโทษให้มีงานทำ มีอาชีพ รวมถึงการปรับเปลี่ยนทัศนคติของสังคมต่อผู้พ้นโทษเพื่อให้มีการยอมรับและเปิดโอกาสให้บุคคลดังกล่าวได้กลับคืนสู่สังคมได้ อันจะเป็นการแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างยั่งยืน โดยโครงการในวันนี้เกี่ยวข้องกับนโยบายข้อนี้โดยตรง โดยเฉพาะ Individual Routing Counselor (IRC) ผู้จัดทำแผนให้คำปรึกษาแนะนำ ติดตามดูแลเด็กและเยาวชน ผู้ประสานการช่วยเหลือหรือกระบวนการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนแบบไร้รอยต่อ ประเด็นที่ 3 คือ ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เนื่องจากปัญหาเสพติดถูกแทรกซึมไปสู่ทุกชุมชน เราจึงต้องร่วมมือกันทุกภาคส่วน เพื่อดำเนินการ

ปราบปรามยาเสพติดควบคู่ไปกับการบำบัดฟื้นฟูและการป้องกันเพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนเข้าไปสู่วงจรของยาเสพติดอีก เมื่อเด็กและเยาวชนพ้นจากการดำเนินคดี เราต้องพยายามส่งต่อให้กับครอบครัว ชุมชน สังคม หรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์เด็ก และเยาวชน ได้รับความรู้ และช่วยเหลือเยาวชนเหล่านี้ไม่ให้เขาหนีไปกระทำผิดซ้ำ และไม่เติบโตไปเป็นอาชญากรต่อไปได้⁴⁰

3) วัตถุประสงค์ของโครงการ

(1) เพื่อใช้การควบคุมตัวเป็นมาตรการสุดท้ายและใช้เวลาให้สั้นที่สุด และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กและเยาวชน โดยพัฒนาแนวทางเลือกอื่นในการปฏิบัติต่อเด็กแทนการควบคุมตัว โดยการใช้ชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการให้การบำบัดแก้ไขฟื้นฟู และการรับเด็กและเยาวชนกลับคืนสู่สังคม

(2) เพื่อให้แนวทางและวิธีการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของเด็กและเยาวชนแต่ละราย โดยให้ความสำคัญกับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูในสถานควบคุมเทียบเท่ากับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูในชุมชน และเน้นการเชื่อมต่อของการบริหารจัดการ โดยร้อยเรียงตั้งแต่แรกเข้าสู่ศูนย์ฝึกฯ จนถึงปล่อยตัวคืนสู่สังคม

(3) เพื่อจัดระบบการติดตามช่วยเหลือดูแลเด็กและเยาวชนและครอบครัว ภายหลังจากการคืนกลับสู่ชุมชน โดยประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดความเสี่ยงต่อการมีปัญหาพฤติกรรมและการกระทำผิดซ้ำ

(4) เพื่อให้มีต้นแบบของโปรแกรมการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูที่เป็นระบบ โดยโครงการมีระยะเวลาที่จำกัด แต่สามารถนำงานโครงการไปเป็นต้นแบบในการสร้างงานให้มีประสิทธิภาพและมีการพัฒนาในภายหน้าได้ต่อไป

4) กิจกรรมที่ทำไปแล้ว การประเมินและการพัฒนา

(1) จัดอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดทำแผนบำบัดแก้ไขฟื้นฟูในศูนย์ฝึกฯ จำนวน 20 คน ได้แก่ นักวิชาการฝึกอบรมและฝึกวิชาชีพ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์

(2) เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ คือ เด็กและเยาวชนที่ได้รับการตัดสินใจให้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกฯ โดยรับตัวระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน 2557 มีระยะเวลาการฝึกอบรมเป็นระยะเวลา 1 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 5 ปี โดยเข้าร่วมในโครงการ เริ่มตั้งแต่กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ฝึกอบรมตามหลักสูตร เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการติดตามหลังปล่อย

⁴⁰ ข่าวกรมพินิจ ฉบับที่ 212 / วันที่ 20 พฤษภาคม 2558

(3) ศึกษาจากการดำเนินงาน ทั้งทางด้านการพัฒนาบุคลากรและการจัดระบบวิธีการดำเนินกิจกรรมและการประเมินผลกิจกรรมขององค์กรต้นแบบและกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมในแต่ละส่วนงาน โดยให้ครอบคลุมถึงการจัดทำแผนการฝึกอบรมและรูปแบบการฝึกอบรมที่เหมาะสม, การกำกับติดตามและประเมินผลการฝึกอบรมที่เหมาะสม การจัดระบบการดูแลเด็กและเยาวชนแบบไร้รอยต่อตั้งแต่เข้าสู่ศูนย์ฝึกและอบรมจนถึงปล่อยตัวผู้ชุมชน โดยการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

(4) จัดให้มีบุคลากรที่ทำหน้าที่ติดตามหลังปล่อยที่ได้รับการอบรมความรู้ทักษะการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน จรรยาบรรณการเป็นพี่เลี้ยงที่ดี ทักษะการสื่อสารเชิงบวก ทักษะการฟัง การให้คำปรึกษา ทักษะการแก้ไขปัญหา (หลักสูตร Case Manager - CM) การเสริมสร้างทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน เช่น ทักษะการแก้ไขปัญหา (Problem solving skill) การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self Control) การประกอบอาชีพหรือวิธีการหารายได้ที่เหมาะสมที่เหมาะสมของเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยตัว

(5) การศึกษาเล่าเรียน ตามความถนัดและความสนใจ การจัดการที่อยู่อาศัยหลังการปล่อยตัว การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และไม่ก่อปัญหาใหม่ การสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในครอบครัวและชุมชน โดยเป้าหมายหลัก 2 ประการของเด็กและเยาวชนที่เข้าโครงการ คือ 1. ไม่กระทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปีภายหลังการปล่อยตัว และ 2.สามารถทำงานหรือเรียนได้โดยไม่เลิกกลางคัน ผลลัพธ์ที่ได้ก็คือมีการร้อยเรียงกระบวนการตั้งแต่การจัดทำแผนการบำบัดตามสภาพปัญหาและความจำเป็นของเด็กที่ชัดเจนและทำได้จริง โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เด็กและเยาวชนเข้าสู่ศูนย์ฝึกและอบรมจนกระทั่งเด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวกลับสู่ชุมชน และการติดตามดูแลเมื่อเด็กและเยาวชนใช้ชีวิตอยู่ในชุมชน มีแนวทางการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูตามแผนที่กำหนดที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา รวมถึงมีการประเมินผลความก้าวหน้าในการบำบัดแก้ไข ฟื้นฟู ผู้มีหน้าที่จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะเกี่ยวกับการจัดทำแผนที่เหมาะสม ผู้มีหน้าที่บำบัดแก้ไขฟื้นฟูมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะเกี่ยวกับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ ผู้มีหน้าที่บำบัดแก้ไขฟื้นฟูมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการประเมินผลการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู มีระบบและวิธีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการติดตามหลังปล่อย โดยใช้คู่มือและแนวทางที่มีอยู่ เด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมได้มีแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นและได้รับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตั้งแต่แรกเข้าจนถึงภายหลังปล่อยตัวผู้ชุมชน โดยได้รับโอกาสในการลดระยะเวลาในการฝึกอบรมในสถานควบคุม และมีการฝึกการใช้ชีวิตอยู่

ในชุมชน โดยมีผู้ดูแล ซึ่งมีระดับความถี่และความใกล้ชิดในการดูแลสอดคล้องกับระดับความรุนแรงของปัญหาความเลื่อมล้ำและความจำเป็นของเด็กและเยาวชนแต่ละราย

3.2.3 แนวคิด และทิศทางในการพัฒนางานด้านมาตรการฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ผู้กระทำผิดกลับสู่สังคม

1) การป้องกันกระทำผิดซ้ำโดยปรับที่ตัวบุคคลหรือตัวของเด็กและเยาวชน ก่อนที่จะได้รับการปล่อยตัว กลับเข้าสู่สังคม กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งมีภารกิจหลักในการแก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ควรมีแนวทางในการฟื้นฟู โดยการทดสอบและพัฒนาโปรแกรมให้เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อแก้ไข บำบัดและปรับทัศนคติของเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่เข้มแข็ง ความอดทน อดกลั้น หรืออาจเรียกว่ามีการควบคุมตนเองสูง เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำผิดซ้ำที่เกิดขึ้นในอนาคต เช่น การใช้โปรแกรม Pre-release center , Half-way house ,or Foster home e.g. นอกจากนี้โปรแกรมการแก้ไข ดังกล่าวมาแล้วยังมีโปรแกรมที่มีความสัมพันธ์ตามลักษณะของปัจจัยต่างๆ ดังนี้

(1) ด้านความผูกพันทางสังคม (Social bond theory) เน้นถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว คือ การทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความรู้สึกรักบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และเกิดความเสียใจต่อการกระทำผิดของบุตรหรือผู้อยู่ในอำนาจปกครอง เพื่อให้บุคคลในครอบครัวตระหนักถึงความรู้สึกของผลร้ายที่เกิดขึ้น

(2) ด้านของศาสนา จัดโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความสำคัญต่อการกระทำผิดตามความเชื่อของศาสนาที่สอนเรื่องบาป บุญ คุณ โทษ โดยไม่ปิดกั้นเฉพาะศาสนาใดศาสนาหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้อาจมีการจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ เช่น การนิมนต์พระสงฆ์หรือนักสอนศาสนาอื่นมาอบรมเด็กและเยาวชน มีกิจกรรมทางศาสนา เช่น การตักบาตร ตอนเช้า การสวดมนต์ก่อนนอน การนั่งสมาธิ การละหมาด เพื่อช่วยกล่อมเกล่าจิตใจให้แก่เด็กและเยาวชน

(3) ด้านการคบเพื่อน เนื่องจากเพื่อนเป็นสาเหตุสำคัญของการกระทำ ความผิด การจัด โปรแกรมการบำบัดฟื้นฟูควรแนะนำการเลือกคบเพื่อนให้แก่เด็กและเยาวชน ลักษณะของเพื่อนที่ดีควรเป็นอย่างไร โดยแสดงให้เห็นถึงผลดี ผลเสียของการเลือกคบเพื่อน นอกจากนี้ ควรให้คำแนะนำแก่เด็กและเยาวชนในเรื่องการวางตัวในการเข้าสังคมกับเพื่อนใหม่และทักษะการปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนชักชวนไปในทางที่ไม่ดี

(4) ด้านของสภาพแวดล้อมของชุมชน (Community context) สภาพแวดล้อมแวดล้อมที่ไม่เป็นคุณต่อการจะดำรงชีพของเด็กและเยาวชนได้อย่างปกติสุขก็ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำได้ง่าย เพราะเป็นปัญหาทางสังคม การแก้ปัญหาเป็นไปได้ยากเพราะเป็นปัญหาใหญ่และเป็นเรื่องทางสังคม เศรษฐกิจ ดังนั้นควรแก้ไขโดยการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและ

เยาวชนเป็นสำคัญ แต่ส่วนอื่นก็อาจเป็นเรื่องของการประสานกับหน่วยงาน องค์กรที่จะดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังได้รับการปล่อยตัว

2) เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวกลับเข้าสู่สังคม

(1) ด้านครอบครัว บิดามารดาหรือผู้ปกครองเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด เป็นบุคคลหลักในการขับเคลื่อน (Main mobilization) ในการดูแล ติดตาม สอดส่อง (Supervision) พฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ซึ่งควรจะต้องให้ความสนใจใส่ดูแลใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น ควรให้การอบรมสั่งสอน กล่อมเกลา ว่ากล่าวตักเตือน และชี้ให้เด็กและเยาวชนเห็นว่าสิ่งใดเป็นการกระทำที่ดีและการกระทำที่ไม่ดี และบิดามารดาหรือผู้ปกครองควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้านและรวมถึงสมาชิกภายในชุมชนเดียวกันในการจัดการสภาพแวดล้อมในชุมชน โดยช่วยกันดูแล สอดส่องสิ่งผิดกฎหมายและแหล่งมั่วสุมในชุมชน

(2) ด้าน โรงเรียนหรือสถานศึกษา ต้องอบรมสั่งสอนในเรื่องการประพฤติปฏิบัติตัวที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน มีครูหรืออาจารย์ที่เป็นตัวอย่างในการกระทำ ความดีได้รับการเชิดชูการแสดงเกียรติคุณเป็นตัวอย่างให้เด็กและเยาวชนอยากกระทำตาม ในลักษณะของฮีโร่ รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับชุมชน ในการดูแลเด็กและเยาวชนในพื้นที่รวมทั้งเด็กและเยาวชนเคยกระทำความผิดและไม่เคยกระทำความผิด ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ โดยกิจกรรมดังกล่าวควรให้เด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นด้วยตนเอง

3) หน่วยงาน องค์กร หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขเด็กและเยาวชนหลังจากการปล่อยตัวสู่สังคม เพื่อลดช่องโอกาสในการกระทำผิดของผู้เคยกระทำผิดมาแล้ว ตามทฤษฎี rational choice theory

(1) ประชาชนในชุมชน คนในชุมชนมีส่วนสำคัญในการช่วยกันยับยั้ง ป้องกันและแก้ไขมิให้เกิดการกระทำผิดซ้ำขึ้นได้ โดยการช่วยกันสอดส่องหรือให้คำแนะนำ ให้ความรู้หรือให้ความช่วยเหลือด้านอื่น ดังนั้นประชาชนในชุมชนจะต้องร่วมมือ ร่วมใจกัน สอดส่องดูแล ตัดวงจรการกระทำ เช่น ทลายแหล่งที่มั่วสุมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดี ร่วมกันรณรงค์การต่อต้านยาเสพติด ตลอดจนจัดให้มีการแข่งขันกีฬาภายในชุมชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนในชุมชนเกิดความสนุกสนาน มีกิจกรรม สันนาการร่วมกันและได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีการจัดสายตรวจชาวบ้าน (Citizen Patrol) ทั้งสายตรวจเดินเท้าและสายรถจักรยานยนต์หรือรถจักรยาน โดยมีการแบ่งเวรยามกันในการสำรวจ เพื่อสามารถจะยับยั้งเหตุการณ์หรือการก่ออาชญากรรมได้อย่างทันที่ มีการประสานงานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้เกิดการบูรณาการและเป็นการแบ่งเบาภาระของทางเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อีกด้วย

(2) *เจ้าหน้าที่ตำรวจ* มีการปรับปรุงระบบสายตรวจ (ข้าราชการตำรวจ) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพิ่มความถี่การตรวจตรา มีการปรับเทคนิคการตรวจให้เข้าถึงได้ทั่วถึง และให้มีการปรามปรามอย่างจริงจัง ไม่ปล่อยปละละเลย ไม่เลือกปฏิบัติโดยการให้การดูแลเฉพาะคนรู้จักหรือผู้ที่ให้ช่วยเหลือหรือผู้มีหน้าที่ตาเท่านั้น โดยดูแลรวดเร็วอื่นด้วยความคิดที่ว่าเพื่อสังคม หรืออาจมีการปรับรูปแบบเสียใหม่ให้เป็นแบบตำรวจชุมชนเหมือนในต่างประเทศ คือ การคิดค้นปัญหาชุมชน โดยให้มีคนในชุมชนร่วมคิดค้นปัญหากับเจ้าหน้าที่และร่วมเคียงบ่าเคียงไหล่ไปกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

(3) *องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนได้รู้จักการตัดช่องโอกาสในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน มิให้มีการกระทำผิดซ้ำขึ้นมาอีก คือ จะต้องสนับสนุนทั้งงบประมาณ กำลังคนในการจัดทำโครงการต่างๆ เช่น โครงการสายตรวจเดินเท้า โครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย โครงการต่อต้านอาชญากรรมและยาเสพติด

(4) *กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์* จะต้องพยายามสนับสนุนในเรื่องงบประมาณและโครงการต่างๆ ในการพัฒนาชุมชนที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดอาศัยอยู่ให้ปราศจากแหล่งอบายมุข ปราศจากแหล่งอบายมุข ปราศจากแหล่งยาเสพติด แหล่งผู้เกม แหล่งการพนัน แหล่งสลัม ให้เป็นแหล่งชุมชนที่ยากต่อการกระทำผิด และต้องมีการจัดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นวิทยากรชุมชน เป็นการเผยแพร่ความรู้ทางการศึกษา วิชาชีพ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

3.2.4 ความสำคัญของยุติธรรมชุมชน⁴¹ (Community Justice)

1) เป็นการทำทุนทางสังคมที่ดีงามและศักยภาพของชุมชนซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับปัญหาความขัดแย้งหรือการกระทำผิดมากที่สุดเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

2) ทำให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงความยุติธรรมได้ดีขึ้นกว่าเดิม เพราะระบบความยุติธรรมในรูปแบบที่เป็นทางการที่ใช้อยู่ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่มีฐานะยากจนและขาดความรู้ด้านกฎหมายและสิทธิเสรีภาพเข้าถึงและพึงพาได้ กิจกรรมของยุติธรรมชุมชนจึงช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระบบจัดการความขัดแย้งรูปแบบที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน

⁴¹ จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย “ระบบยุติธรรมและยุติธรรมทางเลือกแนวการวิเคราะห์เชิงสังคมศาสตร์”

3) เสริมประสิทธิภาพและลดภาระของกระบวนการยุติธรรมหลักได้เป็นอย่างดี ทั้งการให้ข้อมูลเบาะแสในพฤติกรรมที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย การลดคดีเข้าสู่ระบบยุติธรรมการให้ความร่วมมือเป็นพยานในการดำเนินคดี การดูแลสงเคราะห์ผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

4) เป็นการสร้างสำนึกความเป็นชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมสร้างความผูกพันในชุมชน อันเป็นพื้นฐานในการสร้างความปลอดภัยและความสงบสุขของชุมชน

5) แนวคิดเรื่องยุติธรรมชุมชนเป็นแนวคิดใหม่ เป็นแนวคิดที่มองว่าอาชญากรรมเป็นปัญหาสังคมที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจะมีหน้าที่ในการรักษาความยุติธรรมให้ขึ้นแก่สังคม และยอมขึ้นอยู่กับความมีส่วนร่วมในการสร้างความสงบสุขของชุมชน⁴²

3.2.5 กลยุทธ์สร้างชุมชนให้มีพลังกำลังที่เข้มแข็ง (Community Empowerment)⁴³

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชนต่างๆ โดยชุมชนเป็นแกนนำหรือเป็นแกนหลักในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวในลักษณะของการสร้างทีมงาน (Management team) ทั้งจากคณะกรรมการชุมชน ตัวแทนกลุ่มพ่อบ้านแม่บ้าน ตัวแทนของกลุ่มธุรกิจ ตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดและส่วนตำบล ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในลักษณะทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กัน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษามากกว่าจะลงไปทำในหลายๆ เรื่อง และช่วยกันคิดค้นปัญหา วิเคราะห์ปัญหา รวมทั้งพยายามที่จะแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

1) โดยกลยุทธ์แบบ (Community Policing) มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน (Partnership) และหน่วยงานของรัฐ (ตำรวจ) การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจคือ ความพยายามที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ เริ่มตั้งแต่การคิดค้นปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การดำเนินการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการประเมินผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

⁴² วารสารกระบวนการยุติธรรม Journal of Thai justice System กลุ่มงานพัฒนาระบบการพัฒนาพฤตินิสัย สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ เล่ม 4 ปีที่4, 2554, หน้า 58

⁴³ ชาญกนิต กฤตยา สุริยะมณีและอุนิษา เลิศโตมรสกุล “การนำกลยุทธ์แบบ Community Policing มาประยุกต์ใช้ในการป้องกันอาชญากรรมในเขตเมือง กรณีศึกษาชุมชนในเขตลาดพร้าว บางนาและบางพลัด กรุงเทพมหานคร” วารสารกระบวนการยุติธรรม Journal of Thai justice System เล่ม 3 ปีที่5, 2555, หน้า 52

2) การวางแผนงานในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การวางแผนงานในการแก้ไขปัญหา คือ กระบวนการในการแสวงหาแนวทางหรือการพยายามสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของแต่ละชุมชนว่าจะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนให้บรรเทาเบาบางลงได้อย่างไร

3.2.6 รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมของประเทศไทย การป้องกันปัญหาอาชญากรรมของประเทศไทยในปัจจุบันมีรูปแบบการดำเนินงานในลักษณะเน้นการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นสำคัญ โดยมีรูปแบบการดำเนินงาน 3 รูปแบบ คือ

1) รูปแบบการตำรวจที่เน้นกลยุทธ์ (*Strategic Oriented Policing*) เป็นรูปแบบการป้องกันอาชญากรรมแบบดั้งเดิม ที่หน่วยงานตำรวจยังคงใช้อยู่ เช่น การจัดสายตรวจ การตั้งจุดตรวจจุดสกัด การเข้าถึงที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็ว มีการปรับทรัพยากรบุคคล แผนการปฏิบัติที่มีอยู่ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหาในพื้นที่เป้าหมายของกระบวนการตำรวจแบบกำจัดปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระทำผิด หรือสิ่งที่ทำให้ชุมชนไร้ระเบียบและส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิดและลงมือปฏิบัติในสิ่งที่ชุมชนเห็นว่าสมควรดำเนินการ

2) รูปแบบการตำรวจที่มุ่งเน้นชุมชน (*Neighborhood Oriented Policing*) เป็นรูปแบบที่เน้นกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่จะช่วยให้มีการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนในชุมชนมีมากขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าใจความรู้สึกความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง เช่น โครงการสายตรวจประชาชน ตำรวจบ้าน เพื่อนบ้าน เตือนภัย เป็นต้น

3) รูปแบบการตำรวจที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาหรือการใช้ปัญหาเป็นตัวตั้ง (*Problem Oriented Policing*) เป็นความพยายามร่วมกันระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจในการที่จะคิดค้นหาปัญหาสาเหตุของอาชญากรรมและความไร้ระเบียบต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งการวางแผนงานในการแก้ปัญหาลดจนการดำเนินการแก้ปัญหาต่างๆ ดังกล่าว เช่น การสร้างชุมชนเข้มแข็ง เป็นต้น

3.2.7 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับงานชุมชน คือ ให้ประชาชนสามารถป้องกันตนเอง ครอบครัว ชุมชน ให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม อุบัติภัยและปัญหาต่างๆ ได้ในระดับหนึ่ง และสามารถให้ความร่วมมือกับทางราชการ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มีความเข้าใจปัญหาซึ่งกันและกัน งานมวลชนสัมพันธ์ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนด้วยกัน คือ

1) การประชาสัมพันธ์ (*Public Relation*) เนื่องจากผู้คนในชุมชนนั้นต่างคนต่างอยู่ จึงควรมีตัวกลางในการบอกกล่าวให้ทุกคนได้ทราบว่าชุมชนมีกิจกรรมใด มีการทำงานร่วมกันได้อย่างไร เมื่อไหร่ และมีแนวทางการทำงานร่วมกันในการจะปกป้องดูแลชุมชนร่วมกันได้

อย่างไร เช่น มีผู้นำชุมชนหรือผู้ช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้เกิดความเข้าใจร่วมกันและเกิดการ ทำงานร่วมกัน มีตัวแทนชุมชนในการจะประชุมหาแนวทางหรือแนวคิดพัฒนาชุมชนและกลับไป บอกล่าวกกับบุคคลในชุมชนหรือครอบครัวของตน

2) การให้บริการแก่ชุมชน (Public Service) สนับสนุนงานด้านการรักษา ความสงบเรียบร้อย การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้มีประสิทธิภาพ มากขึ้น เช่น การจัดสรรงบประมาณในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมให้กับชุมชน เช่น ให้มีตำรวจจริงไปสอนงานให้กับตำรวจชุมชนหรืออาสาสมัครป้องกันภัย หรือมีการ ประสานงานกันระหว่างตำรวจชุมชนและตำรวจเพื่อให้งานมีการป้องกันชุมชนอย่างเป็น เครื่องข่าย จัดให้มีผู้แดงในการจัดการตรวจความปลอดภัยของสายตรวจ ให้มีแสงสว่างในชุมชน โดยเฉพาะมุมมืดต่างๆ

3) การเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆในชุมชน (Public Participation) ส่งเสริม ให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับตำรวจในการป้องกันตนเอง ป้องกันปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเสพติด และปัญหาอื่นๆ โดยการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตำรวจกับประชาชน ให้ความรู้แก่ ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชนจากปัญหาอาชญากรรมและปัญหาอื่นๆ สนับสนุน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และจัดให้มีกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ อย่างต่อเนื่องเพื่อความคุ้นเคยและให้ความสำคัญต่อปัญหาอย่างฝังไปในทัศนคติ

3.2.8 ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรมในชุมชน⁴⁴

1) รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 มาตรา 78 (3) บัญญัติให้ภารกิจด้านป้องกันและ ปราบปรามอาชญากรรมเป็นส่วนหนึ่งของแนวนโยบายด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และเป็นภาระสำคัญของภาครัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับประชาชนภายในรัฐ โดย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550-2554 กำหนดให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีส่วนร่วมในในการกิจดังนี้

(1) ส่งเสริมการดำรงชีวิตให้มีความปลอดภัยนำอยู่ บนพื้นฐานของ ความยุติธรรมในสังคม เสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมแบบบูรณาการและบังคับใช้กฎหมายอย่าง จริงจังควบคู่กับการสร้างจิตสำนึก

(2) ส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวและรวมกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่ายการ ทำงานร่วมกันให้เข้มแข็ง ส่งเสริมให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียม

⁴⁴ ดร.ณัฐพล ชุมวรฐายี วารสารกระบวนการยุติธรรม Journal of Thai justice System เล่ม 1 ปีที่5, 2555, หน้า 1

2) *แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2558-2561* กล่าวคือ ด้วยพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2549 ได้กำหนดให้คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ จัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางประสานความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรมระหว่างหน่วยงานของรัฐ และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม ให้เป็นไปอย่างสอดคล้องและมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้การอำนวยความสะดวกยุติธรรม มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างแท้จริง ได้มีการกำหนดทำโครงการคืนคนดีสู่สังคม (New life project) โดยมีหลักการและเหตุผลว่าผู้ต้องขังทั้งเด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นผู้มีฐานะยากจนและมีการศึกษาน้อยและเมื่อพ้นโทษออกมาโดยเฉพาะในช่วงแรกที่ยังไม่สามารถปรับตัวได้กับสังคมภายนอก มักจะประสบปัญหาขาดญาติมิตรช่วยเหลืออุปการะ ไม่มีที่พักพิง ไม่มีงานทำ และขาดรายได้ในการดำเนินชีวิต ก็จะหวนกลับไปตัดสินใจกระทำความผิดซ้ำ การช่วยเหลือผู้พ้นโทษที่ประสบปัญหาดังกล่าว โดยความร่วมมือของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม องค์กรเอกชนและสถานประกอบการภาคเอกชนต่างๆ ด้วยการรับผู้พ้นโทษที่ผ่านการคัดเลือกตามคุณสมบัติที่กำหนดเข้าสู่หลักสูตรการเตรียมความพร้อมและเพิ่มทักษะทางอาชีพ แล้วส่งเข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐและสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ จะช่วยทำให้พวกเขามีรายได้ประจำในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และสามารถปรับตัวเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและคุณค่าต่อไป⁴⁵ แนวทางการดำเนินงาน คือ ให้กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ ดำเนินติดต่อให้มีการจ้างงานผู้ต้องขังที่ประสบปัญหาภายหลังพ้นโทษ ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างกำลังใจ พัฒนาพฤตินิสัยและศักยภาพผู้พ้นโทษ จัดกิจกรรมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้สังคมยอมรับและให้โอกาสเข้าสู่สังคม สร้างเครือข่ายภาคเอกชนเพื่อรับผู้พ้นโทษเข้าทำงานและให้การช่วยเหลือระหว่างทำงาน ติดตามประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พัฒนาให้มีกลไกและองค์กรในการช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษที่มั่นคงและยั่งยืน

3) *พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542* กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกรอบระยะเวลาในการโอนภารกิจ แนวทางประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและช่วยเหลือให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ทั้งทางด้านการจัดเก็บภาษี การจัดสรรเงินภาษีอากร การจัดงบประมาณอุดหนุนตลอดจนขจัดปัญหาและอุปสรรคต่างๆ

⁴⁵ แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2558-2561 สำนักงานกิจการยุติธรรม หน้า 78

4) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับ 10 มาตรา 27-28 และ 34-44 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณและออกกฎระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อให้การปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาได้ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในชุมชน มีการจัดทำแผน โครงการ รวมทั้งกำหนดงบประมาณประจำปีที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

5) พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 หมวด 1 มาตรา 8 ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร่วมมือ ส่งเสริม และประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณ เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ โดยในการจัดทำแผนฯ ให้คำนึงถึงหลักการและแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน และประชาสังคมในท้องถิ่นด้วย

6) แนวคิดเกี่ยวกับบ้านกึ่งวิถีมาปรับใช้กับศูนย์ฝึกเอกชนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต บทบาทของบ้านกึ่งวิถีในประเทศไทยเป็นการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐแลเอกชน ภายใต้การดูแลของกรมราชทัณฑ์ ลักษณะการดำเนินงาน โดยให้การสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขังและผู้ได้รับการพักการลงโทษ ซึ่งหากพิจารณาการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดกรณำบ้านกึ่งวิถีหรือศูนย์ควบคุมในชุมชนมาใช้ตั้งแต่กระบวนการที่ศาลสั่งให้ฟื้นฟูในชุมชน โดยบ้านกึ่งวิถีในประเทศอังกฤษ ใช้กับการคุมประพฤติ จะดำเนินการโดยคณะกรรมการคุมประพฤติท้องถิ่น ซึ่งมีพนักงานคุมประพฤติคอยดูแล แต่บางกรณีก็มีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครที่ผ่านการคัดเลือก และตรวจสอบคุณสมบัติแล้ว เข้าทำงาน ซึ่งการซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกรมคุมประพฤติและมีการเฝ้าติดตามอย่างใกล้ชิด โดยความมุ่งหมายของบ้านกึ่งวิถีก็เพื่อจะเพิ่มความเข้มงวดของการควบคุมดูแลการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชนให้เพิ่มขึ้นอีกในระดับหนึ่งจากการคุมประพฤติปกติ รวมถึงสามารถที่จะใช้มาตรการดังกล่าวเพื่อควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดีเหมาะสม ซึ่งผู้เข้าอาศัยในบ้านกึ่งวิถีสำหรับการคุมประพฤติสามารถออกไปทำงานหรือเรียนหนังสือในตอนกลางวันได้ตามปกติ แต่ต้องกลับเข้ามาในตอนเย็นภายในระยะเวลาที่กำหนด และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขคุมประพฤติอื่นที่อาจกำหนดเพื่อเติมแก่ผู้พักอาศัยเป็นรายๆ ไป ซึ่งหากนำวิธีการดังกล่าวมาใช้กับเด็กและเยาวชนที่อยู่ภายในศูนย์ฝึกและอบรมที่ผ่านการอบรมมาจนเชื่อได้ว่าจะสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดีแล้ว แต่สภาพแวดล้อมหรือบ้านที่พักอาศัยเดิมอยู่ในชุมชนที่ไม่เป็นคุณต่อการ

จะกลับตนเป็นคนดีได้ ก็ควรให้มืองค์กรเอกชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา 55 ในการจะเป็นบ้านของเด็กและเยาวชนในการให้การดูแลเขาในระหว่างเริ่มทำงานหรือเรียนหนังสือ โดยมีการทำงานในลักษณะการดูแลแบบครอบครัว วางกฎระเบียบให้ปฏิบัติอย่างเหมาะสม ไม่เข้มงวดหรือหย่อนเกินไป เพราะหากเข้มงวดมากเด็กและเยาวชนก็จะหนีออกจากบ้านดังกล่าว แต่หากระเบียบหย่อนยานเกินไปก็รังแต่จะสร้างพฤติกรรมไม่ดีของเด็กและเยาวชน และจากการนำรูปแบบของบ้านกึ่งวิธีในประเทศอังกฤษมาใช้แล้วก็พัฒนารูปแบบการดูแลหรือการให้การช่วยเหลือในลักษณะเข้าโปรแกรมแบบองค์กร 108 ในประเทศเนเธอร์แลนด์ต่อไปก็ได้

บทที่ 4

บทวิเคราะห์เกี่ยวกับมาตรการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ของศูนย์ฝึกและอบรม

1. วิเคราะห์มาตรการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์ฝึกและอบรม

ระบบการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน พบว่า ยังไม่มีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน แม้จะมีระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยการดำเนินงานสถานแรกรับและศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พ.ศ.2547 ข้อ 39 วางหลักว่า ต้องจัดให้มีการติดตามผลการปฏิบัติตัวของเด็กและเยาวชนรวมทั้งปัญหาข้อขัดข้องในการกลับไปดำรงชีวิตในสังคม เพื่อให้คำแนะนำหรือประสานกับหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบให้การช่วยเหลือต่อไป โดยในทางปฏิบัติจริงก็จะมีนักสังคมสงเคราะห์ติดตามในลักษณะให้เด็กหรือเยาวชนมารายงานตัวหลังจากปล่อยออกจากศูนย์ฝึกและอบรมไปแล้วเป็นระยะเวลาประมาณ 1 ปี โดยให้เด็กและเยาวชนมาพบกับนักสังคมสงเคราะห์ 2-3 เดือนต่อครั้งหรือบางครั้งนักสังคมก็จะออกไปพบกับครอบครัวของเด็กและเยาวชนเพื่อสอดส่องดูว่า เด็กและเยาวชนมีวิถีชีวิตอย่างไร บางครั้งก็มีการเขียนจดหมายไปสอบถามผู้ปกครอง ซึ่งการติดตามเด็กหลังปล่อยดังกล่าวเป็นการเขียนเขียนเพื่อสอดส่องเท่านั้น ไม่ได้มีการให้การช่วยเหลือใดอย่างเป็นรูปธรรม สาเหตุก็เพราะงานดังกล่าวเป็นลักษณะงานเชิงรุกที่เพิ่งจะให้ความสำคัญ ไม่ใช่งานดั้งเดิมของศูนย์ฝึกและอบรม ยังไม่มีรูปแบบหรือวิธีการทำงานที่ชัดเจน และยังไม่มีการทำงานแบบเครือข่ายหรือการส่งต่อชุมชนหรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดได้รับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง จนผ่านพ้นความเสี่ยงที่จะหวนมากระทำความผิด หรือสร้างภูมิคุ้มกันต่อภัยจากสภาพแวดล้อมที่จะชักจูงให้หวนกลับมากระทำความผิดหรือสภาพแวดล้อมอันไม่เป็นคุณต่อการจะพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนเอง และปัญหาอีกอย่างที่ได้พบก็คือเด็กและเยาวชนที่เข้าทำงานแล้วจะไม่ค่อยยั่งยืน เนื่องจากบริษัท ห้างร้าน หรือสถานที่ทำงานส่วนใหญ่ก็เลือกที่จะรับผู้ที่ไม่เคยผ่านการดำเนินคดีเข้าทำงาน เพราะนายจ้างส่วนใหญ่ก็ยังขาดความเชื่อถือต่อเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิด อีกทั้งไม่มีข้อต่อรองใดที่เป็นเงื่อนไขบวกในการให้นายจ้างรับเด็กและเยาวชนที่ออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเข้าทำงาน แม้จะมีผู้พิพากษาสมทบซึ่งบางส่วนมีกิจการหรือมีงานรองรับให้กับเด็กและเยาวชน แต่ก็เป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับเด็ก

และเยาวชนที่ผ่านกระบวนการยุติธรรมในแต่ละปี อีกทั้งการเก็บข้อมูลของศูนย์ฝึกและอบรมเพียงระยะเวลา 1 ปี นั้นเป็นระยะเวลาที่เด็กและเยาวชนแต่ละคนยังไม่ผ่านพ้นวัยอันสมควรในการจะดำรงชีพด้วยตนเอง และศูนย์ฝึกและอบรมก็มีจำนวนนักสังคมสงเคราะห์ที่ทำหน้าที่ในการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกน้อย เนื่องจากในแต่ละศูนย์ฝึกจะมีนักสังคมสงเคราะห์เพียง 1 – 2 คน แต่จำนวนเด็กและเยาวชนที่ให้อุปการะมีจำนวนมาก บางจังหวัดมีเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวปีละกว่า 300 คน การจะทำให้มาตรการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่องกระทำได้อย่างขาดคนกลางที่จะประสานงานกับชุมชน องค์กรต่างๆ และอัตราการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมก็ไม่สามารถจะกระทำได้ทั้งหมด ซึ่งภายหลังจากเด็กและเยาวชนให้ข้อมูลแล้วก็ได้ไม่ได้มีการติดต่อเพิ่มเติมถึงพัฒนาการหรือการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรม และการเก็บรวบรวมข้อมูลบางครั้งมาจากการตอบจดหมายของเด็กและเยาวชนหรือผู้ปกครองซึ่งอาจได้ข้อเท็จจริงที่ผิดเพี้ยนไป บางครั้งหากเด็กและเยาวชนที่ได้รับการติดตามดูแลอาจไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่ทำตามแผน ก็ไม่ได้มีมาตรการใดสามารถจะแก้ไขเด็กและเยาวชนที่ไม่ให้ความร่วมมือได้ จึงเห็นควรมีคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ผู้ติดตามดูแลในการจะนำเรื่องเข้าสู่คณะกรรมการเพื่อให้เด็กและเยาวชนที่ไม่ทำตามแผน ได้เข้าสู่การควบคุม แต่การจะจำกัดสิทธิเสรีภาพอาจเป็นการใช้มาตรการที่ขัดต่อสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญจึงควรมีการคัดกรอง โดยยึดถือหลักว่าหากจะใช้การบำบัด แก้ไข ดูแลแบบระบบปิดก็ควรเป็นไปเพื่อการจะปรับปรุงพฤติกรรมในลักษณะบำบัดฟื้นฟูอย่างแท้จริง

2. มาตรการที่เหมาะสมในการติดตามเด็กและเยาวชน

จากผลการศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมงานวิจัย หนังสือ แนวคิด ทฤษฎี ทั้งของต่างประเทศและประเทศไทยแล้ว พอจะสรุปได้ว่าเด็กและเยาวชนเป็นสิ่งสำคัญเพราะเด็กและเยาวชนถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่จะสืบต่อความเป็นชาติในอนาคต โดยมาตรฐานการปฏิบัติของสากลที่ประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคี ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กกำหนดให้รัฐภาคีจะต้องปฏิบัติต่อเด็กโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก แม้จะเป็นหลักกว้างๆ ไม่ได้เจาะจงใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด แต่ศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทยก็ได้นำหลักการดังกล่าวมาปฏิบัติเป็นระยะเวลานานแล้ว โดยการจะพิจารณาคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดหรือคดีครอบครัวอันเป็นคดีแพ่งที่มีผู้เยาว์มีส่วนได้เสีย ก็ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก และในการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะมีคำพิพากษา

ลงโทษเด็กและเยาวชนก็จะลงโทษบนพื้นฐานของสถานภาพ กิจกรรม ความคิดเห็นที่แสดงออก หรือความเชื่อของบิดา มารดา ผู้ปกครอง อันเป็นหลักสากล โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมการฟื้นฟู ทั้งร่างกายและจิตใจและการกลับคืนสู่สังคมของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการลงโทษ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนก็ได้นำหลักการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในส่วนที่ค้ำประกันประโยชน์ของเด็กเป็นอันดับแรกในการดูแล การฟื้นฟูหรือการกลับคืนสู่สังคม โดยมีการจัดสภาพแวดล้อม ที่ส่งเสริมสุขภาพ การเคารพศักดิ์ศรีของเด็กและเยาวชน การคำนึงถึงอายุของเด็กและเยาวชน ซึ่งการทำงานดังกล่าวเป็นการทำงานให้สอดคล้องกับกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ ว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) มาตรฐานขององค์การ สหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน (ข้อเสนอแนะแห่งกรุงริยาด) แต่การทำงานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนยังมุ่งเน้น ไปในการบำบัดเด็กและ เยาวชนที่กระทำความผิดในระบบควบคุมหรือที่เรียกว่าสถานฝึกอบรมแบบปิด โดยกฎอันเป็น มาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชนหรือกฎ แห่งกรุงปักกิ่ง ข้อ 29.1 กำหนดให้รัฐภาคีควรให้มีสถานที่แบบกึ่งสถานฝึกอบรมแบบปิด เช่น บ้านกึ่งวิถี บ้านที่มีการเรียนการสอนศูนย์ฝึกและอบรมแบบไปเช้าเย็นกลับ และการจัดการ ที่เหมาะสมที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนปรับตัวกลับคืนสู่สังคมได้อย่างเหมาะสม และบันทึก เพิ่มเติมยังได้วางหลักไว้ว่าไม่ควรมองข้ามความสำคัญของการเอาใจใส่ดูแลภายหลังปล่อย จากสถานฝึกแบบปิด ให้ความสำคัญจำเป็นของการจัดสร้างเครือข่ายของการอบรมแบบกึ่งสถาน ฝึกอบรมแบบปิด และยังเน้นความจำเป็นของการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ที่หลากหลายให้ตรงกับความต้องการต่างๆ ของเด็กและเยาวชนที่กลับคืนสู่ชุมชนรวมทั้งจัดให้มีการ เน้นแนะและให้ความช่วยเหลือที่เป็นก้าวก้าวสำคัญของการกลับคืนสู่สังคมได้สำเร็จ โดยตามกฎ ดังกล่าวให้มีการจัดกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูและการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนแต่ละราย ให้มีสถานฝึกอบรมแบบกึ่งปิดเพื่อทำงานเป็นเครือข่ายร่วมกับครอบครัว สังคม หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่จะสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง จึงมีความ จำเป็นต้องมีการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน การปฏิบัติเพื่อการคุ้มครองเด็กและ เยาวชนโดยรัฐ จึงต้องคำนึงถึงสภาวะ อายุ การเจริญเติบโต พัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ การมีส่วนร่วม ของครอบครัวและสังคมของเด็กและเยาวชนด้วย ในประเทศไทยยังขาดการดูแลเด็กและเยาวชน ภายหลังปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกอย่างต่อเนื่องและทำงานให้เป็นเครือข่าย เพราะการทำงานเชิงรุก ดังกล่าวยังเป็นสิ่งใหม่และไม่ใช่งานดั้งเดิมของศูนย์ฝึกและอบรม แม้จะมีการติดตามภายหลังปล่อย อยู่บ้าง มีสถิติที่ดีในการติดตาม แต่ปัจจัยทั้งด้านอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ รูปแบบการทำงาน วิธีการ ติดตามและงบประมาณ ในการจัดการงานดังกล่าวยังไม่ชัดเจน ยังไม่มีการส่งต่อหรือการทำงาน

แบบต่อเนื่อง จึงยังพบว่ามีจำนวนคนล้นคุก (ผ่านพ้นวัยเด็กที่สู่วัยเรียนจำ) ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าพัฒนาการในการดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยตัวจากศูนย์ฝึก การคุมความประพฤติของสำนักงานคุมประพฤติยังไม่อาจยับยั้งปัญหาอาชญากรรมได้ เพราะผู้ใหญ่ที่กระทำความผิดจนถูกส่งเข้าเรือนจำที่จะเป็นผู้กระทำความผิดเมื่อเติบโตแล้วนั้นน่าจะไม่มากไปกว่าผู้ใหญ่ที่เคยเป็นเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระทำความผิดทางอาญามาก่อน ดังนั้นควรมีการพัฒนาในเรื่องการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกตามมาตรฐานสากล และให้มีการพัฒนาการคุมความประพฤติของสำนักงานคุมประพฤติ เพื่อให้ลดปัญหาอาชญากรรม แต่ในส่วนของกรณีนี้ขอมุ่งในเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนหลังปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกฯ เท่านั้น

สำหรับศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในประเทศไทยนั้นเดิมจะดูแลเด็กและเยาวชนเฉพาะที่ยังถูกควบคุมตัวเพื่อฝึกและอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเท่านั้น แต่จากข่าวทางโทรทัศน์หรือสื่ออื่นๆ จะพบว่าเด็กและเยาวชนก็ยังคงมีการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งบางรายกลับเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน แต่บางรายกระทำผิดหลังจากอายุเกินเกณฑ์เยาวชนก็จะถูกดำเนินคดีแบบผู้ใหญ่ หากมีความผิดจริงก็ถูกจำคุกเข้าสู่วัยเรียนจำ อันเป็นโทษในคดีอาญาต่อมารวมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเริ่มให้ความสำคัญในเรื่องการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังได้รับการปล่อยตัว ซึ่งก็ได้รับการศึกษาดูงานจากต่างประเทศ จึงเริ่มรับแนวทางในการจะเป็นตัวกลางในการบำบัด แก่ใจ เด็กและเยาวชนเพื่อให้กลับเข้าสู่ครอบครัว ชุมชนได้อย่างยั่งยืน แต่การทำงานของศูนย์ฝึกและอบรมก็ยังไม่มีความชัดเจนหรือระบบที่จะทำให้เด็กและเยาวชนได้รับการบำบัด แก่ใจอย่างจริงจัง เนื่องจากยังขาดมาตรการการทำงานที่ชัดเจน เช่น ขาดกฎหมายที่วางวิธีการ หน้าที่ และรูปแบบการทำงาน ประกอบกับขาดอัตรากำลังในการจะทำงานดังกล่าวให้ลุล่วง จึงเห็นสมควรให้มีการปรับปรุงการดำเนินการในเรื่องการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังได้รับการปล่อยตัวกลับสู่ครอบครัว โดยมีมาตรการที่เป็นรูปธรรม เช่น กำหนดหน้าที่อัตรากำลังและมีการจัด โปรแกรมหรือกิจกรรมในการควบคุมดูแลและฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเมื่อกลับคืนสู่สังคม ซึ่งนับเป็นช่วงเปลี่ยนผ่าน มีการส่งต่อแบบเครือข่ายที่ให้การช่วยเหลือ โดยชุมชนจะต้องเข้ามารับผิดชอบในการดูแลเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวออกไปจากศูนย์ฝึกและอบรมและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรมีการทำงานในลักษณะการประสานงานให้มีพี่เลี้ยงเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเพื่อเป็นตัวประสานกับชุมชน ครอบครัว องค์กรช่วยเหลือ นายจ้าง บริษัท ห้าง ร้าน แล้วกำหนดระยะเวลาการติดตามให้นานพอที่เด็กและเยาวชนจะสามารถกลับไปใช้ชีวิตด้วยความมั่นคงและการติดตามควรมีความถี่ที่เหมาะสม อาจนำโปรแกรมการดูแลเด็ก WORK-WISE ของประเทศเนเธอร์แลนด์มาใช้ แต่เบื้องต้นต้องให้ความสำคัญกับงานดังกล่าว ให้รูปแบบการทำงาน

ที่ชัดเจนและให้มีตำแหน่งงานในการจะทำงานเป็น Individual Routing Counselor (IRC) โดยติดตามอย่างต่อเนื่องและใส่ใจที่จะกระทำการติดตาม คิดแผนการที่จะใช้ต่อเด็กและเยาวชน เป็นรายบุคคล เพราะปัจจัยของเด็กและเยาวชนนั้นแตกต่างกัน อีกทั้ง IRC หรือพี่เลี้ยงจะต้องเป็นผู้ประสานงานกับครอบครัว ชุมชน นายจ้างและองค์กรที่จะให้ความช่วยเหลือต่างๆ อย่างที่ประเทศเนเธอร์แลนด์ใช้จนประสบความสำเร็จ หรืออาจมีการจัดให้มีศูนย์ฝึกเอกชนที่มีเจ้าหน้าที่ทำงานเป็นพี่เลี้ยงแทนหน่วยงานภาครัฐก็ได้ โดยให้มีการทำงานเป็นแผนงานและมีรูปแบบที่ชัดเจน มีการวางแผน การติดตามประเมินผล หากเป็นตามแผนที่วางไว้ได้เด็กและเยาวชนก็จะหลุดพ้นจากห่วงโซ่ของอาชญากรรมหรือการกระทำผิดซ้ำ พี่เลี้ยงดังกล่าวอาจมีการส่งงานต่อให้กับอาสาสมัครชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์หรือผู้พิพากษาสมทบ เพื่อให้มีการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนต่อไปอย่างยั่งยืนดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน ด้านการติดตามดูแลเด็กและเยาวชน ภายหลังปล่อยเพื่อนำมาค้นหาแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานในด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โดยให้มีโปรแกรมบำบัดที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล และควรใช้การบำบัดในชุมชนเป็นทางเลือกในการดูแลเด็กและเยาวชนแทนการควบคุมตัว โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชนและสังคม และอยู่บนพื้นฐานของการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวทางที่เป็นภารกิจคืนเด็กดีสู่สังคมอันนับเป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนด้วย และต้องมีการให้ความสำคัญอย่างจริงจัง เพราะหากทำแค่เป็นเพียงหน้างาน เด็กและเยาวชนก็จะไม่ได้รับการบำบัดแก้ไข ฟื้นฟูได้จริง การพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อให้มีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานให้เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมได้มีอาชีพ มีการศึกษารวมถึงการปรับเปลี่ยนทัศนคติของสังคมต่อผู้ผ่านการดำเนินคดีดังกล่าว เพื่อให้มีการยอมรับและเปิดโอกาสจนสังคมไม่มองว่าเด็กและเยาวชนที่ผ่านการถูกดำเนินคดี เป็นพวกปัญหาสังคมให้เปลี่ยนไปมองว่าเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิด เมื่อได้รับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูแล้วก็สามารถที่จะกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้ด้วยดี เด็กและเยาวชนก็จะกลับสู่สังคมได้ด้วยดี และส่งผลให้สังคมลดปริมาณอาชญากรรมในอนาคต ดังคำที่ว่า เด็ดดอกไม้สะเทือนถึงดวงดาว แต่หากเราไม่ดูแลเขาตั้งแต่ปัจจุบัน เขาก็จะกลายเป็นปัญหาสังคมอย่างถาวร เมื่อมีลูกหลานก็จะส่งต่อบุคลิกทางอาชญากรรมสืบทอดต่อไป โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวที่ศูนย์ฝึกและอบรมซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่ขาดโอกาสทางสังคม การจะส่งต่อพฤติกรรมไม่ดีให้กับลูกหลานย่อมเป็นไปได้ง่าย แต่หากเขาได้รับการดูแลที่ดีจากภาครัฐ จากชุมชน สังคม บุคคลดังกล่าวก็จะกลับคืนสู่สังคมได้อันจะเป็นการแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างยั่งยืน แนวคิด

ในการดำเนินคดีต่อเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม เป็นสิ่งที่ประเทศไทยเริ่มให้ความสำคัญและมีการนำมาปรับเป็นแผนแม่บทในการบริหารงานยุติธรรม ปีพ.ศ.2558-2561 มีการกำหนดทำโครงการคืนคนดีสู่สังคม (New life project) โดยมีหลักการและเหตุผลว่าผู้ต้องขังทั้งเด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นผู้มีฐานะยากจนและมีการศึกษาน้อยและเมื่อพ้นโทษออกมาโดยเฉพาะในช่วงแรกที่ยังไม่สามารถปรับตัวได้กับสังคมภายนอก มักจะประสบปัญหาขาดญาติมิตรช่วยเหลืออุปการะ ไม่มีที่พักพิง ไม่มีงานทำ และขาดรายได้ในการดำเนินชีวิต ก็จะหวนกลับไปตัดสินใจกระทำความผิดซ้ำ การช่วยเหลือผู้พ้นโทษที่ประสบปัญหาดังกล่าว โดยความร่วมมือของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม องค์กรเอกชนและสถานประกอบการภาคเอกชนต่างๆ ด้วยการรับผู้พ้นโทษที่ผ่านการคัดเลือกตามคุณสมบัติที่กำหนดเข้าสู่หลักสูตรการเตรียมความพร้อมและเพิ่มทักษะทางอาชีพ แล้วส่งเข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐและสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ จะช่วยทำให้พวกเขามีรายได้ประจำในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และสามารถปรับตัวเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและคุณค่าต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

ในประเทศไทยนั้น ศาลเยาวชนและครอบครัวส่งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไปควบคุมตัวที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เป็นทางเลือกหนึ่งนอกจากการควบคุมความประพฤติ ซึ่งการฝึกและอบรมเป็นวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ไม่ใช่การลงโทษ มุ่งเน้นไปในทางบำบัดแก้ไขและฟื้นฟูสภาพจิตใจ ความคิด ทักษะคิดของเด็กและเยาวชนเพื่อให้ปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดี เด็กและเยาวชนที่อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นมาก เพราะการใช้ชีวิตในศูนย์ฝึกและอบรมเป็นไปด้วยระเบียบและการใช้เวลาที่เหมาะสมแต่ภายหลังที่เด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมแล้ว แม้จะมีการติดตามพฤติกรรมหรือความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชนอีกเป็นระยะเวลา 1 ปี แต่ก็ไม่สามารถที่จะส่งเสริมหรือช่วยเหลือให้เด็กและเยาวชนผ่านพ้นวันเสี่ยงต่อสังคมอาชญากรรมได้ เพราะการติดตามเด็กและเยาวชนไม่ใช่งานหลักของศูนย์ฝึกและอบรม จะมีก็เพียงแต่นักสังคมสงเคราะห์ซึ่งมีในศูนย์ฝึกและอบรมแต่ละ 1-2 คน จำนวน 18 แห่งทั่วประเทศไทย การจะติดตามเด็กและเยาวชนที่ปล่อยจากศูนย์ฝึกและอบรมซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่มาจากทุกจังหวัด จำนวน 77 จังหวัด นั้นไม่อาจเป็นไปได้ด้วยเงื่อนไขของอัตรากำลังเจ้าหน้าที่และยังไม่มีกฎหมายใดบัญญัติมาตรการการทำงานนี้ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวก็ไม่ได้บัญญัติการทำงานในเรื่องนี้ แม้ศาลเยาวชนและครอบครัวจะเริ่มมีโครงการทดลองที่จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดศรีสะเกษ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเริ่มให้ความสำคัญโดยมีการจัดโครงการต่างๆ มาทดลองโดยใช้แนวทางขององค์กร 180 Behavioral Intervention and Programs for Youth at Risk แต่ก็ยังเป็นเพียงโครงการระยะสั้น และไม่ครอบคลุมเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยจากศูนย์ฝึกและอบรมได้ทั่วประเทศ และเมื่อจบโครงการไปแล้วก็จะไม่มีการทำงานในลักษณะที่ติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยอีก และสิ่งที่สำคัญที่จะต้องนำรูปแบบขององค์กร 180 ดังกล่าวมาใช้คือการมี IRC เจ้าหน้าที่ที่เป็นตัวกลางในการจัดหาเครือข่ายและส่งเด็กและเยาวชนต่อให้กับเครือข่ายไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษา นายจ้าง ครอบครัว ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน จึงต้องมีการกำหนดรูปแบบงานให้ชัดเจนเป็นกฎหมายเพื่อให้มีงบประมาณอัตรากำลังรองรับต่อไป

2. ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจนถูกจับกุมดำเนินคดีและศาลมีคำพิพากษาให้ฝึกและอบรมที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนจะจบแค่การฝึกและอบรมแล้วปล่อยตัวกลับสู่ครอบครัว ชุมชน โดยไม่มีการติดตามดูแลจากภาครัฐแต่อย่างใด นั้นเห็นที่จะเป็นการทำงานแบบเก่าไปเสียแล้ว เนื่องจากการดูแลเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาตินั้น ควรจะมีการดูแลอย่างต่อเนื่อง ให้เด็กและเยาวชนได้กลับสู่ครอบครัวอย่างปลอดภัย ได้กลับคืนสู่ชุมชนอย่างมีความสุข และได้เป็นกำลังสำคัญต่อไปในการขับเคลื่อนประเทศชาติให้ดำรงอยู่และพัฒนาต่อไป จากการค้นคว้าอิสระนี้จึงทำให้มองเห็นว่าประเทศไทยยังขาดข้อบัญญัติกฎหมายที่ให้ความสำคัญในการทำงานด้านการดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย ทั้งด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านตำแหน่งหน้าที่หรือวิธีการทำงานแบบบูรณาการ ให้สังคมมีส่วนร่วม โดยมีผู้ประสานงานหลัก ให้การดูแลเด็กและเยาวชนและส่งต่อเด็กและเยาวชนให้กับองค์กร ชุมชน นายจ้าง จนเด็กและเยาวชนนั้นมีความสามารถที่จะดูแลตนเองจนถึงขั้นมองเห็นพัฒนาการว่าจะเป็นบุคคลคุณภาพต่อไป

ผู้ค้นคว้าจึงมีข้อเสนอแนะ 3 ประการ คือ

2.1 ให้นำหลักปฏิบัติขององค์กร 180 Behavioral interventions and programs for youth at risk ปรับใช้กับการติดตามเด็กและเยาวชนในประเทศไทย โดยในระยะแรกอาจใช้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะตำแหน่งพนักงานคุมประพฤติและตำแหน่งนักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพซึ่งมีอยู่ในทุกจังหวัดทำงานเป็น Individual Routing Counselor ไปก่อน โดยเจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีหน้าที่วางแผนการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนโดยมุ่งประสานครอบครัวและชุมชนของเด็กและเยาวชน โดยทำงานร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์ของศูนย์ฝึกและอบรมซึ่งตั้งอยู่ 18 แห่งตามเขตพื้นที่การรับผิดชอบ เพื่อให้ นักสังคมสงเคราะห์ประสานงานกับองค์กรภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา นายจ้าง ในการส่งต่อเด็กและเยาวชนที่พร้อมจะคืนสู่สังคม

2.2 ให้มีบทบัญญัติเพิ่มเติมในส่วนของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2553 ในส่วนเกี่ยวกับศูนย์ฝึกและอบรม โดยให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยตัวจากศูนย์ โดยให้เป็นหน้าที่หลักของนักสังคมสงเคราะห์หรือพนักงานคุมประพฤติหรือนักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ เพราะจำนวนพนักงานคุมประพฤติและนักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะมีจำนวนมากกว่านักสังคมสงเคราะห์ หากมีการทำงานร่วมกัน โดยมีการฝึกฝนให้ทั้งสามตำแหน่งดังกล่าวได้ทำงาน

อย่างเป็นมืออาชีพ เห็นการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยจากศูนย์ฝึกและอบรมเป็นงานหลัก และเพิ่มระยะเวลาในการติดตามดูแลเด็กและเยาวชน จะทำให้มีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการเป็นตัวกลางที่จะติดต่อกับชุมชนครอบครัว นายจ้าง องค์กรเอกชนหรือองค์กรภาครัฐที่จะร่วมให้การดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรม โดยหากได้รับการบัญญัติในพระราชบัญญัติก็จะเป็นงานหลัก มีการจัดสรรงบประมาณของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนอย่างชัดเจน

2.3 บัญญัติกฎหมายให้ภาครัฐมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด อาจบัญญัติเป็นพระราชบัญญัติโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าภาพหลักในการจะมีกิจกรรม เช่น ดำรงบ้าน ผู้แดง กิจกรรมชุมชน การจัดให้มีการฝึกวัยรุ่นในชุมชน เข้าค่ายลูกเสือ การฝึกอาชีพ การรับรองการเข้าทำงานของเด็กและเยาวชน การให้การศึกษาวិชาสามัญในระบบการศึกษานอกระบบ การประสานงานชุมชน การติดตามผลและการพัฒนา ซึ่งหากมีการทำงานร่วมกันอย่างตั้งใจจะทำให้มีชาวบ้านจะเข้ามาเป็นเกาะป้องกันและช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ภาครัฐในการดูแลชุมชนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมและยังช่วยดูแลวัยรุ่นในชุมชนได้ดี และให้ชุมชนมีปรัชญาหรือมุมมองว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นผู้ที่ได้กลับตนเป็นคนดีแล้วควรได้รับการยอมรับคืนสู่สังคมและชุมชน และอีกมุมมองก็คือเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดเป็นผู้รับบริการในการจะได้รับการช่วยเหลือ บำบัด แก้ไข ฟื้นฟู อีกทั้งประเทศไทยกำลังจะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงอาจมีการจัดตั้งกองทุนสังคมอาเซียน Asean Social Fund เพื่อจัดให้มีการแข่งขันการทำงานเพื่อขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุนคล้ายกับกองทุนสังคมของสหภาพยุโรป European Social Fund

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ข่าวกรมพินิจ ฉบับที่ 212 / วันที่ 20 พฤษภาคม 2558 คั่นคืน วันที่ 23 พฤษภาคม 2558.
- กลุ่มงานพัฒนาระบบการพัฒนาพฤตินิสัย สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์. (2554).
วารสารกระบวนการยุติธรรม เล่ม 4, 4(4), หน้า 58.
- กลุ่มพัฒนาระบบงานสังคมสงเคราะห์ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรม กรมพินิจและคุ้มครองเด็ก
และเยาวชน กระทรวงยุติธรรม, รายงานติดตามหลังปล่อย (2554-2556)
คั่นคืนวันที่ 25 พฤษภาคม 2558.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2551). สังคมวิทยา อาชญากรรม (Sociology of Crime), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2556). ระบบยุติธรรมและยุติธรรมทางเลือกแนวการวิเคราะห์เชิงสังคมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี และ อุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2553). การวิจัยบทสรุปผู้บริหาร การกระทำ
ผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในประเทศไทย : แนวทางใน
การป้องกันและแก้ไข โดยอาศัยปัจจัยที่เป็นตัวทำนายทางด้านอาชญาวิทยา
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, สำนักงานกิจการยุติธรรม
กระทรวงยุติธรรม.
- ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี และ อุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2555). การนำกลยุทธ์แบบ *Community
Policing* มาประยุกต์ใช้ในการป้องกันอาชญากรรมในเขตเมือง กรณีศึกษาชุมชน
ในเขตลาดพร้าว บางนาและบางพลัด. กรุงเทพมหานคร. วารสารกระบวนการยุติธรรม
Journal of Thai justice System, 3(5), หน้า 52.
- ชานนท์ โกมลมาลย์ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2556). รายงานสรุป
การศึกษาดูงานองค์กร 180 รัฐอุเทรีค ประเทศเนเธอร์แลนด์ ระหว่างวันที่ 15 – 19
ธันวาคม 2556 , กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม.
- ณัฐฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2556). เรื่อง ทฤษฎีอาชญาวิทยา. ในเอกสารการสอนชุดวิชากฎหมาย
และอาชญาวิทยาชั้นสูง. บทที่ 5, หน้า 5-13. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ณัฐฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2556). เรื่อง ทฤษฎีอาชญาวิทยา. ในเอกสารการสอนชุดวิชากฎหมาย
และอาชญาวิทยาชั้นสูง. บทที่ 5, หน้า 5-5. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ณัฐพล ชุมวรฐายี. (2555). วารสารกระบวนการยุติธรรม *Journal of Thai justice System* , 1(5) หน้า 1.
บทบัญญัติ. (2554). นิตยสารของเนติบัณฑิตยสภา, เล่มที่ 67 ตอน 2 (มิถุนายน 2554), หน้า 130.

- บุญเพราะ แสงเทียน. (2518). *ศาลคดีเด็กและเยาวชนในสหรัฐอเมริกา*. ใน *คูลพาท* 2(22) (มีนาคม-เมษายน 2518), หน้า 34-50.
- ไพบูลย์ วนวงศ์พิพากร. (2558). เอกสารประกอบการบรรยายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับชั่วคราว ชุดที่ 1/2 ภาค 1/68, หน้า 1.
- ลาวัลย์ หอนรัตน์. (2556). เรื่อง ทฤษฎีอาชญาวิทยา. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและอาชญาวิทยาระดับสูง*. บทที่ 7, หน้า 7-9. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ลาวัลย์ หอนรัตน์. (2556). เรื่อง ทฤษฎีอาชญาวิทยา. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและอาชญาวิทยาระดับสูง*. บทที่ 7, หน้า 7-11. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์. (2557). : *กฎหมายและประโยชน์ทางภาษีในการจ้างงานคนพิการ และสิทธิประโยชน์อื่นสำหรับนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่จ้างแรงงานคนพิการ*. กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. กลุ่มกฎหมาย สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, กรุงเทพมหานคร.
- ศศิวิมล ทองกลม. (2555). *ตัวชี้วัดพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน* วารสารกระบวนการยุติธรรม *Journal of Thai justice System*, 1(5), หน้า 89.
- ศศิวิมล ทองกลม. (2555). *ตัวชี้วัดพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน* วารสารกระบวนการยุติธรรม *Journal of Thai justice System* 1(5), หน้า 103.
- สำนักงานศาลยุติธรรม. *โครงการศึกษาวิจัย เรื่องการจำแนก บำบัด ฟื้นฟู และติดตามเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรม งานระยะที่ 1 : สถาบันวิจัยและพัฒนาสาคัด*.
- สำนักบริษัท A-BIZ จำกัด. (2558). *แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2558-2561*. กรุงเทพมหานคร:สำนักงานกิจการยุติธรรม, หน้า 78.
- อภิรดี โพธิ์พร้อม. (2553). *การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนหนทางสู่ความเป็นธรรมทางสังคมอย่างยั่งยืน (ตอน 1)*, *วารสารยุติธรรมปริทัศน์*, 5(6) (สิงหาคม-กันยายน), หน้า 23.
- อภิรดี โพธิ์พร้อม. (2554). *การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนหนทางสู่ความเป็นธรรมทางสังคมอย่างยั่งยืน (ตอน 2)*, *วารสารยุติธรรมปริทัศน์*, 5(6) (ตุลาคม-พฤศจิกายน), หน้า 14.
- Convention on the Rights of the Child 1989.
- United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice or The Beijing Rules 1985.

United Nasyon Guideline for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines).

<https://sites.google.com/site/praneepresent/mission>. สืบค้นวันที่ 23 พฤษภาคม 2558.

<http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/631623>. สืบค้นวันที่ 23 พฤษภาคม 2558.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายสุขสันต์ ชื่นประยูร
วัน เดือน ปีเกิด	1 พฤษภาคม 2519
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2539 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.2548
สถานที่ทำงาน	สังกัดสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม
ตำแหน่ง	พนักงานคุมประพฤติชำนาญการ

